

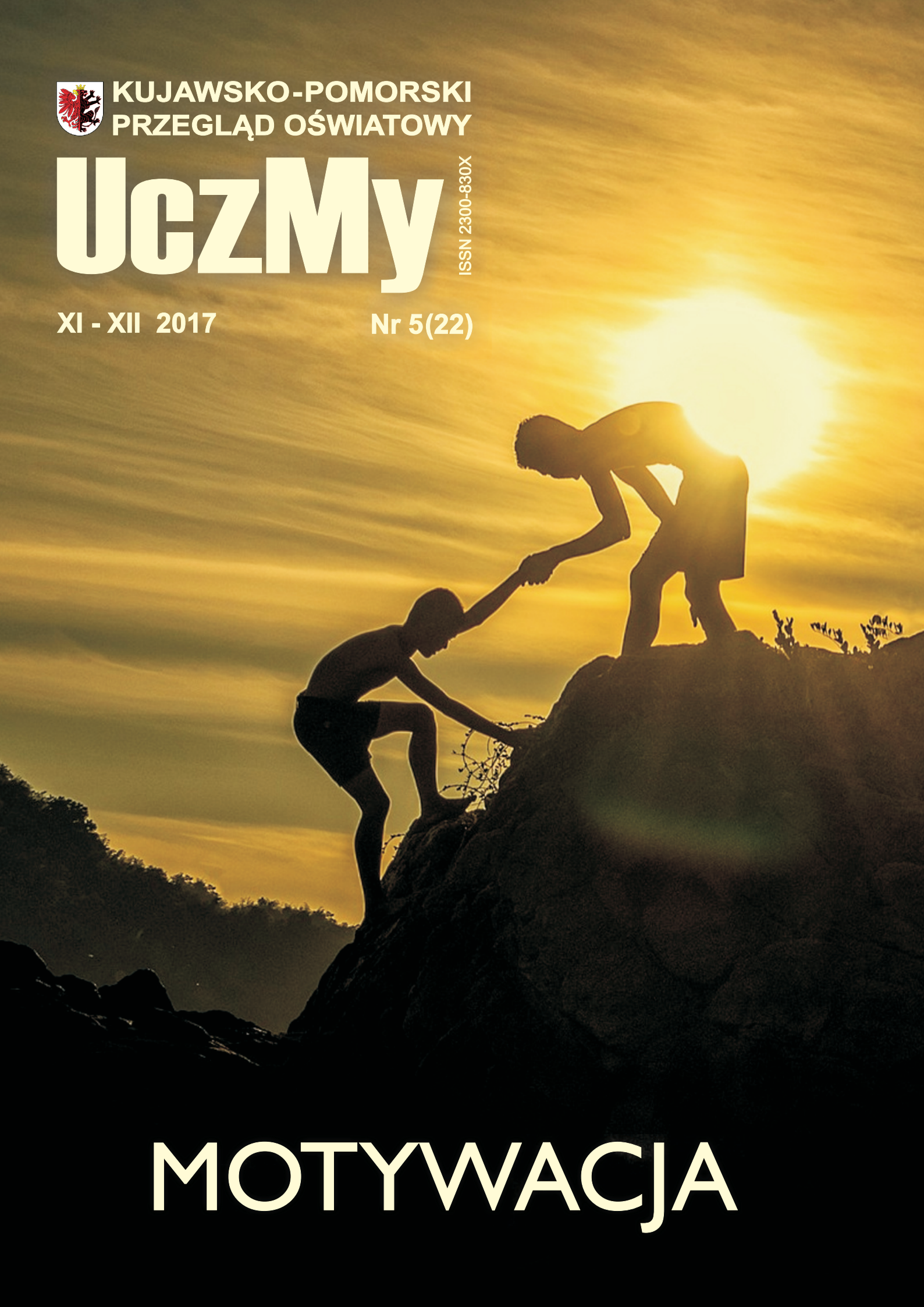
KUJAWSKO-POMORSKI
PRZEGŁĄD OŚWIATOWY

UczMy

ISSN 2300-830X

XI - XII 2017

Nr 5(22)

MOTYWACJA

Tytuł projektu:

Scientific literacy at the school: improving strategies and building new practices of science teaching in early years education – Wiedza naukowa w szkole: doskonalenie strategii i tworzenie nowych praktyk nauczania przedmiotów ścisłych na wczesnych etapach edukacji

Koordynator projektu:

**CSIC – Consejo Superior de Investigaciones Científicas
– Najwyższa Rada Badań Naukowych w Madrycie**

Instytucje zaangażowane w realizację projektu:

- **Kujawsko-Pomorskie Centrum Edukacji Nauczycieli w Bydgoszczy**
- El Centro de Profesorado y de Recursos de Gijón – Oriente (Centrum Nauczania i Zasobów w Gijón, Hiszpania)
- **Przedszkole nr 34 „Mali odkrywcy” w Bydgoszczy**
- Tallinna Asunduse Lasteaed (Przedszkole Asunduse w Tallinie, Estonia)
- CESIE w Palermo, Włochy (Europejskie Centrum Badań i Inicjatyw)
- Kedainiu lopselis-darzelis „Zilvitis” (Przedszkole w Kedainiai, Litwa)
- Colegio Público San Francisco w Pamplonie, Hiszpania (Szkoła Publiczna San Francisco)

W efekcie dzieci:

- rozwijają kompetencje naukowe od najmłodszych lat
- tworzą modele, które wyjaśniają reguły i prawa nauk ścisłych
- mają poszerzony zakres zainteresowań
- są otwarte na nowe dziedziny otaczającego je świata
- samodzielnie eksperymentują: dociekają, tworzą hipotezy, weryfikują, wyciągają wnioski

Uczestnicy spotkania międzynarodowego w Palermo. Listopad 2017

Koordynator:

Michał Babiara
Urząd Marszałkowski Województwa
Kujawsko-Pomorskiego

Redaktorzy:

Aneta Gabryelczyk
KPCEN we Włocławku

Danuta Potręć
KPCEN w Toruniu

Anna Rupińska
KPCEN w Bydgoszczy

Zespół redakcyjny:

Ewa Kondrat
Dorota Łańcucka
Ilona Zduńczuk
Tadeusz Wański
(projekt okładki)

Korekta:

Anna Rupińska

Opracowanie graficzne i skład:

Paulina Szczupak

Wydanie cyfrowe:

Krzysztof Kosiński

Przyjmowanie materiałów:

e-mail: a.gabryelczyk@cen.info.pl
e-mail: Danuta.Potrtec@kpcen-torun.edu.pl
e-mail: anna.rupinska@cen.bydgoszcz.pl

Wydawca:

Kujawsko-Pomorskie Centrum
Edukacji Nauczycieli w Bydgoszczy
Kujawsko-Pomorskie Centrum
Edukacji Nauczycieli w Toruniu
Kujawsko-Pomorskie Centrum
Edukacji Nauczycieli we Włocławku

Skład i druk:

Kujawsko-Pomorskie Centrum
Edukacji Nauczycieli w Bydgoszczy
ul. Jagiellońska 9, 85-067 Bydgoszcz

*Redakcja zastrzega sobie prawo
adiustowania i skracania tekstów
oraz niezwracania materiałów*

Zdjęcie na okładce:

pixabay.com

Czasopismo UczMy

MOTYWACJA

dr Lucyna Mysza-Strychalska	
<i>O motywowaniu nastolatka w szkole słów kilka</i>	5
Iwona Rostankowska	
<i>Motywacja czyli...</i>	10
Dorota Łańcucka	
<i>Uczenie się przez działanie/doświadczenie/zaangażowanie</i>	12
Małgorzata Acalska	
<i>Kilka słów refleksyjnego praktyka o motywacji</i>	14
dr Wiesława Majewska	
<i>Motywacja i jej wpływ na efektywność nauczania</i>	15
Areta Rewińska-Łanoch	
<i>Dlaczego warto?</i>	19
dr Miłosz Kłobukowski	
<i>Konopniczenie podbijają Toruń</i>	20
Joanna Krężelewska	
<i>Motywacja Wieloraka</i>	23
Iwona Wołucka	
<i>Wpływ oceniania kształtującego na rozwój motywacji wewnętrznej w procesie uczenia się</i>	25
Agnieszka Sinkowska	
<i>Motywowani uczniów na zajęciach przyrody</i>	27
Dorota Podorska	
<i>Sposoby na aktywne i efektywne lekcje języka polskiego</i>	29
Maria Pawłowska	
<i>Motywowanie przez działanie</i>	32
Magdalena Stempska	
<i>Wystarczy stworzyć warunki...</i>	34
Piotr Szczepańczyk	
<i>Po co mi to? Czyli gasnący płomyk motywacji</i>	35

REGIONALNE OKNO

Piotr Calbecki	
<i>Jan Paweł II - Patron Województwa Kujawsko-Pomorskiego</i>	37
Kamila Kosela	
<i>Śladami św. Jana Pawła II - Patrona Województwa Kujawsko-Pomorskiego</i>	38
Mirosława Danielewicz	
<i>Patron inspiracją dla rozwoju szkoły</i>	41
Marcin Swaczyna	
<i>Odkrywamy historię</i>	42
Anna Wólek	
<i>Władysław Raczkiewicz - lekcja historii</i>	43
Anna Siemińska	
<i>Nowy informacyjny portal edukacyjny Edupolis</i>	45
Ewa Ludwikowska	
<i>Rozwijanie myślenia matematycznego i języka uczniów z wykorzystaniem platformy Edupolis</i>	47
Jarosław Przybył	
<i>Dzieje się w Braille'u</i>	48
Ilona Dybicz, Magdalena Musiałowska	
<i>Młodzi odkrywcy kontra astronomowie</i>	49
Joanna Kolibowska	
<i>Motywacja tańcem - ja- Kujawiak</i>	50
Wiesława Kitagrodzka	
<i>Edukacja regionalna w szkole</i>	52
<i>Szkoły i placówki oświatowe dla których samorząd województwa kujawsko-pomorskiego jest organem prowadzącym</i>	54

OBLICZA EDUKACJI

Danuta Potręć	
<i>Od siebie trzeba wymagać</i>	56
Anna Józefiak	
<i>Na pomoc maturzyście, czyli o serwisie „Teksty kultury do matury”</i>	58
Dariusz Jąloszyński	
<i>Portugalski system kształcenia i doskonalenia zawodowego</i>	60
Grażyna Szczepańczyk, Ilona Zduńczuk	
<i>Program edukacyjny Wspomaganie rozwoju zawodowego nauczyciela</i>	62

BIBLIOTEKI PEDAGOGICZNE DLA EDUKACJI

Anna Wiligalska	
<i>Motywacja - zestawienie bibliograficzne w wyborze</i>	66

Drodzy Nauczyciele

Żyjemy w czasach zachłystnięcia się techniką, odkryciami naukowymi. Świat wokół nas zmienia się niewyobrażalnie szybko, w porównaniu nie tylko z poprzednimi epokami, ale dosłownie z roku na rok. Z jednej strony, dzięki tym wynalazkom, nasze życie staje się prostsze, łatwiejsze. Z drugiej, niezauważalnie, coraz bardziej uzależniamy się od rzeczy, które sami tworzymy. Szczególnie zagraża to młodym ludziom wkraczającym do tego zdehumanizowanego świata.

Dlatego tak ważna jest, obok rodziców, rola Was - nauczycieli. Tych, którzy, jak pisał wielki polski pedagog Janusz Korczak, swoich uczniów „nie ciągną a wznoszą, nie ugniatają, a kształtują” w ludzi, których „nie wszystko trochę obchodzi, ale coś naprawdę zajmuje”.

To dla wyróżnienia takich właśnie wychowawców i pedagogów zorganizowaliśmy, już po raz drugi, konkurs „Kujawsko-Pomorski Lider Edukacji”. Nagradzamy w nim nauczycieli, którzy „wspomagają wszechstronny rozwój psychofizyczny, intelektualny i osobowościowy dzieci i młodzieży”, a także inspirują swoich wychowanków „do aktywności w środowisku lokalnym poprzez kształtowanie ich wrażliwości społecznej oraz poczucia regionalnej wspólnoty obywatelskiej”.

Kształtowanie prospołecznych, patriotycznych postaw możliwe jest m.in. poprzez wskazywanie uczniom autorytetów. Osób, których życie może stać wzorem do naśladowania. Niewątpliwie taką postacią był Władysław Raczkiewicz - patriota, państwowiec. We wrześniu 1939 roku, mimo nieuleczalnej choroby, zgodził się przyjąć na siebie obowiązki Prezydenta Rzeczypospolitej na uchodźstwie. Zrobił to, by zadać klam niemieckim i sowieckim najeźdźcom, którzy twierdzili, że państwo polskie przestało istnieć. Dzięki tej decyzji możliwe było powołanie emigracyjnego rządu i Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie.

Rok 2017 został, decyzją Senatu RP oraz Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego, ustanowiony Rokiem Władysława Raczkiewicza. Ten wybitny polityk był ostatnim, przed wybuchem II wojny światowej, urzędującym w Toruniu, wojewodą pomorskim. A Kujawsko-Pomorskie jest, w swoim składzie terytorialnym, w znacznym stopniu, kontynuacją jego idei Wielkiego Pomorza.

Dlatego ważne jest, że tak wielu uczniów szkół ponadgimnazjalnych z naszego regionu postanowiło wziąć udział w ogłoszonym przez samorząd województwa konkursie o życiu i działalności tego wybitnego Polaka. Władysław Raczkiewicz, mimo niekwestionowanego miejsca w historii Polski i regionu, wciąż jest bowiem postacią niedostatecznie znaną. A warto, by stał się wzorem dla młodzieży.

Piotr Calbecki

Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego

**W następnym numerze:
Zadania domowe?**

dr Lucyna Myszka-Strychalska

Wydział Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu oraz Zespół Szkół nr 1 im. Tadeusza Kościuszki w Lubiczu

O motywowaniu nastolatka w szkole słów kilka

Obecnie jesteśmy świadkami intensywnego zainteresowania zagadnieniem motywacji na gruncie licznych dyscyplin naukowych, takich jak: psychologia, ekonomia, zarządzanie, socjologia, pedagogika. Różnorodne eksploracje prowadzone w tym zakresie mają przyczynić się między innymi do identyfikowania sposobów zachęcania ludzi do większego zaangażowania w wykonywaną pracę, kupowania określonych produktów, systematycznej aktywności fizycznej czy też pozbycia się nałogu. Kwestia motywacji nie pozostaje obca także edukacji, a w konsekwencji także szkole. Kadra pedagogiczna niejednokrotnie podejmuje refleksję nad tym, jakie działania warto podjąć, by ich podopieczni mieli większy zapał do nauki lub zmienili swoje zachowanie.

W niniejszym tekście nie bez powodu zwrócono szczególną uwagę na ludzi młodych. Przyglądanie się tym uczestnikom życia społecznego stanowi nie tylko interesujące poznawczo wyzwanie mogące zaowocować implikacjami dla praktyki pedagogicznej, lecz uzasadnione jest również przez szereg potrzeb, które pojawiają się u dorastających. Adolescenci, poszukując swojego miejsca w świecie oraz dążąc do udzielenia odpowiedzi na pytanie: „Kim jestem?”, nie zawsze radzą sobie z różnego rodzaju zmianami mającymi miejsce na tym etapie ich życia. Młodzież osiąga zdolność do przewidywania skutków własnego zachowania, tym samym ukierunkowuje swoje zdolności poznawcze na sferę możliwości¹. Aspirując do osiągnięcia niezależności od innych², niejednokrotnie odrzuca ona autorytety oraz stroni od kontaktów z dorosłymi osobami, co dodatkowo utrudnia nawiązanie relacji z dorastającym pokoleniem. Dlatego też artykuł stanowi próbę udzielenia odpowiedzi na pytanie: „Jakie zabiegi warto podejmować, aby zmotywować młodego człowieka do działania?”

KRÓTKA CHARAKTERYSTYKA

OKRESU DORASTANIA

Znajomość charakterystycznych właściwości okresu dorastania staje się warunkiem koniecznym do zrozumienia potrzeb nastolatków, które ukierunkowują specyfikę oddziaływań motywacyjnych. Przybliżenie jego specyfiki wymaga wnikliwego namysłu ze względu na złożoność kontekstu społeczno-kulturowego, w którym przebiega. Zgodnie ze słowami Z. Nałkowskiej zamieszczonymi w *Granicy* - „jest się takim jak miejsce, w którym się jest” – analizy okresu adolescencji nie sposób prowadzić bez zwracania uwagi na zmiany dokonujące się w zglobalizowanej rzeczywistości. Obecny świat stwarza szereg możliwości rozwoju, każdy człowiek ma sposobność zostania tym, kim tylko zechce, jeśli w odpowiednim momencie trafnie zidentyfikuje oraz wykorzysta określone szanse. Tę samą rzeczywistość cechuje ambiwalencja, zmienność, generująca poczucie niepewności, co niesie za sobą serię niebezpieczeństw dla nastolatków, przyczyniających się do stwarzania sytuacji wymagających interwencji za strony dorosłych, w tym także nauczycieli i pedagogów, mających na celu zachęcenie ich do zmiany zachowania.

Współczesna narracja podejmowana wokół zagadnienia młodzieży, pozostaje zgodna, co do twierdzenia, że etap dojrzewania, stanowi proces znaczących przemian w życiu podmiotu. Dynamiczne przeobrażenia zachodzące we wszystkich sferach egzystencji młodych jednostek (biologicznej, psychicznej, społecznej, kulturowej) nie pozostają bez znaczenia dla jakości ich partycypacji w otoczeniu społecznym. Dlatego też młodzież niejednokrotnie postrzegana jest jako podmiot perspektywnych przemian dynamizujących strukturę społeczną, poprzez wprowadzanie do niej nowych treści kulturowych, wartości, tudzież stylów życia.³ Z kolei w ujęciu psycho-peda-

¹ A. Matczak, *Zarys psychologii rozwoju. Podręcznik dla nauczycieli*, Warszawa 2003, s. 229

² J. C. Coleman, *Dojrzewanie*, [w:] P. E. Bryant, A. M. Coleman (red.), *Psychologia rozwojowa*, Poznań 1995, s. 103-106

³ Takie spojrzenie można dostrzec między innymi w socjologicznych koncepcjach młodzieży, np. koncepcji pokoleniowej K. Mannheim'a. (Patrz: H.M. Giese, *Socjologiczne teorie młodzieży*, Kraków 1996, s. 77-88)

gicznym, młodzież postrzegana jest jako „kategoria wiekowa jednostek będących w stadium przejściowym między dzieciństwem a dorosłością, zmierzającą w toku socjalizacji i rozwoju do osiągnięcia pełnej dojrzałości”⁴. Oznacza to, iż młody człowiek będący w okresie dorastania zobowiązany jest do sprostania różnorodnym zadaniom, których realizacja zapewni mu uzyskanie statusu osoby dorosłej. Spostrzeżenie to z pozoru może wydawać się trywialne, jednak jego uważne rozważenie prowadzi do wniosku, iż w tym sensie adolescencja nabiera indywidualnego wycieniania, ponieważ każda jednostka z owych zobowiązań może wywiązać się w innym tempie i w inny sposób. W gronie najważniejszych przemian następujących w okresie dorastania należy wskazać wzrost możliwości poznawczych człowieka. Nastolatek posługuje się krytycyzmem myślenia, rozwijającym się dzięki opanowaniu zdolności do decentracji, czyli uwzględniania różnych aspektów tych samych rzeczy, łączenia odmiennych punktów widzenia. Zgodnie z teorią rozwoju intelektualnego J. Piageta adolescent wkracza w stadium operacji formalnych, co w efekcie prowadzi nie tylko do opanowania umiejętności myślenia abstrakcyjnego, ale także przewidywania konsekwencji własnych działań, spekulowania odnośnie mających nastąpić stanów rzeczy czy też planowania przyszłości. Zmiany te z pewnością nie pozostają bez znaczenia dla sposobu postrzegania świata przez młodych ludzi. Zaczynają oni percypować go przez pryzmat relatywności i rozumieć umowność norm społecznych, co ma skutkować osiągnięciem autonomii moralnej, czyli samodzielnym wydawaniu sądów przez podmiot bez nacisków zewnętrznych. Przemiany te przyczyniają się do wzrostu samoświadomości, kształtowania własnej tożsamości nastolatka. Warto jednak pamiętać, iż procesowi dorastania towarzyszą zachowania przejawiane przez młodzież, które otoczeniu niełatwo zaakceptować, takie jak: labilność emocjonalna oraz wahania nastroju, poczucie niezrozumienia objawiające się buntem oraz oporem, tendencja do dokonywania surowych ocen wobec dorosłych, co często owocuje wzmożonymi konfliktami z nimi i wzrostem znaczenia dla niej grupy rówieśniczej. Wszystkim scharakteryzowanym prawidłowościami dodatkowo wtóruje „poczucie otwartości życia”⁵ przejawiające się w chęci permanentnego eksperymentowania i poszukiwania własnych identyfikacji. Nie należy jednak zapominać, iż w obliczu dynamicznych przemian kulturowo-cywilizacyjnych atrybutem dorastania staje się jego nieprzewidywalność, wyrażająca się w postaci nierównomierności rozwoju poszczególnych adolescentów oraz poja-

wianiu się nowych parametrów nieuwzględnianych w dotychczasowych ujęciach teoretycznych.⁶

MOTYWACJA – CZYM JEST?

Pojęcie motywacji pozostaje w silnym związku z celem, który jednostka pragnie osiągnąć oraz z oceną własnych szans na jego realizację. Jest tożsama z procesem podejmowania decyzji odnośnie zastosowania określonych form aktywności przez podmiot, aby urzeczywistnić jakieś zamierzenie. W słowniku *Wyrazów obcych* możemy odnaleźć definicję, w myśl której motywacja oznacza „zespół motywów kierujących postępowaniem człowieka w określonej sytuacji lub przedstawienie powodów jakiegoś zachowania, podanie przyczyn, motywów”⁷. Oznacza to, iż podejmując próbę rozpoznania czyjejś motywacji do działania, udzielamy odpowiedzi na pytanie: „dlaczego dana osoba coś robi?”. Takiego sposobu rozumienia tego terminu możemy dopatrzeć się w definicji J.A. Stonera, R.E. Freemana i D.R. Gilberta, którzy określają go jako „psychologiczny stan przyczyniający się do stopnia, w jakim człowiek się w coś angażuje, obejmuje on czynniki, które powodują, wytyczają i podtrzymują zachowania ludzkie zmierzające w określonym kierunku”⁸. Identyfikacja powodów określonego postępowania, okazuje się kluczowa w procesie motywowania danej jednostki do rozpoczęcia działania. Zmierzając do zachęcenia kogoś do czegoś, wystarczy zatem stworzyć listę czynników wyzwalających jego aktywność oraz opracować sposób zorganizowania takich warunków, by zostały one przez tą osobę zauważone i zaczęła do nich dążyć. Oczywiście, w związku z tym, iż każdy człowiek charakteryzuje się innymi osobliwościami, należy zakładać, iż do pracy będą skłaniały go różne bodźce.

JAK MOTYWOWAĆ MŁODZIEŻ DO ZMIANY?

Młody człowiek charakteryzuje się intensywną potrzebą ekspresji – wyrażania siebie.⁹ Stanowi ona impuls warunkujący zaznaczane własnej odrębności¹⁰, która okazuje się niezbędna w procesie kształtowania własnej tożsamości. W związku z czym nastolatek niejednokrotnie żywi przekonanie o swojej

⁴ B. Galas, *Młodzież*, [w:] T. Pilch (red.), *Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku*, Tom II, Warszawa 2005, s. 327

⁵ L. Kołakowski, *Mini wykłady o maxi sprawach*, seria druga, Kraków 2000, Wydawnictwo Znak, s. 64

⁶ A. Oleszkowicz, A. Senejko, *Psychologia dorastania. Zmiany rozwojowe w dobie globalizacji*, Warszawa 2013, s. 12

⁷ A. Latusek (red.), *Nowy słownik wyrazów obcych*, Kraków 2003, s. 412

⁸ J.A. Stoner, R. E. Freeman i D. R. Gilbert Jr, *Kierowanie*, Warszawa 1997, s. 426

⁹ R. Łapińska, M. Żebrowska, *Wiek dorastania*, [w:] M. Żebrowska (red.), *Psychologia rozwojowa dzieci i młodzieży*, Warszawa 1986, s. 773

¹⁰ B. Zazzo, *Oblicza młodości: psychologia różnicowa wieku dorastania*, Warszawa 1972, s. 103-105

wyjątkowości i niepowtarzalności, co wyraża się w próbie prezentowania cech typowych wyłącznie dla niego i zachowaniu nie zawsze rozumiałym dla otoczenia. Warto mieć na względzie, iż w tym czasie prezentuje on wysoki stopień krytycyzmu w stosunku do swojej osoby i jest niezwykle wrażliwy odnośnie wszelkich uwag na własny temat.¹¹ Nie jest to jednak równoznaczne z tym, iż z młodzieżą nie można w tym czasie rozmawiać. Wręcz przeciwnie, właśnie wtedy potrzebuje ona szczególnego wsparcia, ponieważ ze znaczącą wnikliwością obserwuje świat - na tej podstawie buduje swój światopogląd oraz określa, kim chce zostać.

Co zatem zrobić, by dotrzeć do młodego człowieka i rozpoznać czynniki zachęcające go do określonego działania? Kluczową rolę odgrywa tutaj proces budowania relacji, który pozostaje w nieodłącznym związku z procesem komunikowania się. Zdolności poznawcze młodzieży pozwalają jej na bardziej złożony ogląd

rzeczywistości, niż w okresie dzieciństwa – odnosi się do niej krytycznie oraz wielu kwestiom nadaje relatywne znaczenie. W tym czasie wszelkie próby krytykowania, osądzania, moralizowania, podejmowania decyzji za kogoś, nadmiernego wypytywania czy też doradzania oraz pocieszania, które powszechnie uznawane są za bariery w komunikacji, nie będą korzystne dla kontaktów z adolescentami.

Zgodnie z warunkami niezbędnymi do zachęcenia drugiej osoby do zmiany ustalonymi przez C. Rogersa, należy okazać jej empatię, bezwarunkową akceptację oraz zadbać o zgodność własnych uczuć i zachowania.¹² Spełnienie tych wymagań wbrew pozorom wcale nie jest sprawą prostą. Niejednokrotnie trudno okazać aprobatę komuś, kto zachowuje się niezgodnie z powszechnie przyjętymi normami i dążyć do współodczuwania jego stanów emocjonalnych. Jednak pamiętając o tym, iż człowiek podejmuje działanie, wtedy gdy dostrzega w danym postępowaniu walor użyteczności oraz prawdopodobieństwo realizacji zadania określa jako wyższe od zera – warto zadbać także o własne zaangażowanie w pracę. Uczniowie potrafią rozpoznać, kiedy ktoś jest z nimi szczerzy i sam wierzy w słuszność swoich słów oraz w powodzenie określonego zachowania. Dlatego istotnym elementem przypisanym do działalności pedagogicznej jest autentyczność, czyli pozostawanie w zgodzie z samym sobą. Wskazane zasady nie są bez znaczenia w procesie komunikowania, oznaczają bowiem, iż uznajemy podmiotowość dorastającego

człowieka, a zatem: uważnie i aktywnie go słuchamy, czekamy aż zakończy swoją wypowiedź, utwierdzamy go w przekonaniu, iż jesteście całkowicie zainteresowani tym, co mówi, okazujemy mu zrozumienie oraz staramy się wyobrazić swoją osobę w sytuacji naszego rozmówcy i co najważniejsze – oddzielamy usłyszane informacje od własnych interpretacji.¹³

W procesie motywowania młodzieży warto pamiętać jeszcze o dwóch rzeczach, mianowicie o zaspokajaniu jej potrzeb oraz budowaniu afirmacji. Zgodnie z modelem hierarchii potrzeb A.H. Masłowa wyłącznie zaspokojenie potrzeb niższego rzędu, generuje potrzebę zaspokajania tych znajdujących się na wyższym poziomie.¹⁴ W myśl tego stwierdzenia nastolatek zadowolony ze swojej egzystencji w kwestii potrzeb fizjologicznych, bezpieczeństwa, afiliacyjnych (przynależności, miłości), szacunku i uznania

– będzie poszukiwał drogi samorealizacji, czyli między innymi sukcesów na płaszczyźnie

edukacyjnej, czy też aspiracji do zmiany zachowania. Jednak by było to możliwe, konieczne jest wzmocnienie jego wiary we własne możliwości i rozwinięcie świadomości posiadanych zasobów.

Na uwagę należy mieć także kilka wskazówek, które mogą okazać się przydatne w procesie motywowania młodzieży do nauki tudzież zmiany zachowania:

- przekonaj ucznia, że lubisz z nim pracować
- mów z zapałem (w ten sposób wyrażając zasadność swoich działań)
- mów tak, by być zrozumiałym
- okazuj zaufanie
- wyznaczaj cele
- pokaż korzyści wynikające ze zmiany
- bądź zawsze przygotowany do zajęć/konsultacji
- nie nudź, nie moralizuj
- bądź słowny / nie oszukuj
- udzielaj pochwał
- zachęcaj do refleksji.

W kontekście rozważań dotyczących motywacji, nie sposób pominąć jeszcze jednej istotnej kwestii, jaką jest zagadnienie motywacji wewnętrznej i zewnętrznej. W przypadku oddziaływań pedagogicznych wskazane jest stymulowanie motywacji wewnętrznej uczniów, ponieważ pozwala im ona na kontynuowanie podjętych działań ze względu na ich osobistą satysfakcję, ciekawość poznawczą, tudzież potrzebę potwierdzenia własnej skuteczności działania. Z kolei osoby, u których dominuje motywacja zewnętrzna, będą przejawiały określone zachowania, wyłącznie ze

**Warunkiem niezbędnym
do zachęcania drugiej osoby
do zmiany jest okazanie empatii**

¹¹ E. B. Hurlock, *Rozwój młodzieży*, Warszawa 1965, s. 73

¹² C. Rogers, *Client-centered therapy: its current practice, implications and theory*, London 2015

¹³ R. Bibik, *Komunikacja interpersonalna w rodzinie i w szkole. Porady dla nastolatków i dorosłych*, Wrocław 2013, s. 21-22

¹⁴ A.H. Masłowski, *Motywacja i osobowość*, Warszawa 1990

względu na egzekwowane przez otoczenie jego konsekwencje o charakterze pozytywnym lub negatywnym. Poniższa tabela zawiera propozycje oddziaływań pomocnych w kształtowaniu określonych typów motywacji wśród uczniów.

Tabela 1. Przykłady działań pedagogicznych stymulujących motywację wewnętrzną i zewnętrzną wychowanka.

MOTYWACJA WEWNĘTRZNA	MOTYWACJA ZEWNĘTRZNA
• Wychodź naprzeciw uczniowskiej autonomii (zachęcaj uczniów do samodzielności w roli ucznia i pozwól im dokonać wyborów). • Wychodź naprzeciwko uczniowskiej potrzebie kompetencji: wybieraj czynności, które wymagają od uczniów aktywnego zachowania. • Udzielaj wychowankom informacji zwrotnej. • Zadawaj zadania wymagające zróżnicowanych umiejętności i dopasowane trudnością do poziomu rozwojowego wychowanka. • Poznaj talenty i możliwości wychowanka (także wynikające z preferowanego stylu uczenia się) – doceniaj je. • Słuchaj wychowanków, daj im możliwość zabierania głosu i zaangażowania. • Pozwalaj na samodzielne odkrycie przez nich praktycznego zastosowania opanowanych wiadomości. • Wspólnie z wychowankami ustalaj cel działania oraz pozwól im wybrać sposób jego osiągnięcia. • Dbaj o atmosferę sprzyjającą efektywnej nauce podczas zajęć. • Wykorzystuj wiedzę płynącą z doświadczeń uczniów. • Traktuj trudności, jako kolejne wyzwanie do ich pokonania (zaakceptuj prawo ucznia do popełniania błędów). • Wspieraj uczniów w identyfikowaniu własnych motywów do nauki lub zmiany zachowania. • Udziel istotnych wskazówek odnośnie motywowania młodzieży jej rodzicom.	• Ustal określone kryteria/ zasady pracy podczas zajęć. • Podkreślaj wagę motywatorów zewnętrznych (stopień z przedmiotu, ocena z zachowania). • Bądź konsekwentny (nagradzaj za dobre i karz za złe zachowania - pochwała, upomnienie). • Ustal grafik spotkań i plan do realizacji (konsekwentnie z niego rozliczaj). • Stwórz system dodatkowych bonusów mających znaczenie dla młodzieży (uczestnictwo w pozaoobowiązkowych zajęciach, wyjazdy lub wyjścia edukacyjne). • Aranżuj różne formy motywacyjne (konkurs, turniej, wystawa). • Informuj uczniów o praktycznej wartości zdobywanej wiedzy. • Wprowadzaj elementy zdrowej rywalizacji pomiędzy uczniami. • Informuj rodziców o sytuacji szkolnej ich dziecka.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: M. Żylińska, *Neurodydaktyka. Nauczanie i uczenie się przyjazne mózgowi*, Toruń 2013; M. Cywińska, *Rozwijanie motywacji uczniów do nauki*, „Studia Edukacyjne”, nr 20, 2012, s. 153-166; P. Tkaczyk, *Grywalizacja. Jak zastosować mechanizmy gier w działaniach marketingowych*, Helion 2012; L. Kupaj, W. Krysa, *Kompetencje coachingowe nauczycieli. Jak rozwijać potencjał ucznia w szkole*, Warszawa 2014; S. Kaplan, B. Engle, A. Austin, E.F. Wagner, *Zastosowanie wywiadu motywującego w szkołach*, [w:] S. Naar-King, M. Suarez (red.), *Wywiad motywujący z młodzieżą i młodymi dorosłymi*, Kraków 2012, s. 189-196.

PRZYDATNE METODY

Coaching

Coaching stanowi metodę pracy z drugą osobą, polegającą na samodzielnym wyznaczeniu przez nią celu, który chciałaby osiągnąć, tym samym mobilizując się do podjęcia wysiłku. Coach nie musi być specjalistą w obszarze, na którym koncentruje się klient, istotne jest, by stosowane przez niego narzędzia okazały się pomocne w uruchomieniu zasobów zainteresowanego. Istnieje wiele szkół coachingu, dlatego też metodę tę wyróżnia stosunkowa różnorodność. Nie-

jednokrotnie można spotykać się ze stwierdzeniem, iż nie nadaje się ona do efektywnego stosowania w edukacji ze względu na zbyt wysoki poziom decyzyjności uczniów, jednak bardzo wielu nauczycieli wykorzystuje elementy coachingu nieświadomie, np. pytając ucznia o to, jak mógłby zmienić swoją sytuację lub czego potrzebuje, by ukończyć zadanie?

Tutoring

Tutoring jest „metodą indywidualnej opieki nad podopiecznym, opartą na relacji mistrz-uczeń, która dzięki integralnemu spojrzeniu na rozwój człowieka

stara się o pełny rozwój jego potencjału”¹⁵. Stosowany jest przez osoby, które starają się udzielić pomocy innym ludziom w określonym obszarze, w którym się specjalizują. Jego istota polega na określeniu sfery, w której będą podejmowane zmagania o przyszłość wychowanka (może ona dotyczyć zarówno jego rozwoju intelektualnego, fizycznego, emocjonalnego, jak i duchowego). W głównej mierze koncentruje się on rozpoznaniu celu stanowiącego siłę napędową w podejmowaniu kolejnych kroków zmierzających do jego realizacji. Bardzo dobrze sprawdza się w warunkach szkolnych.

Mentoring

Mentoring związany jest z tworzeniem relacji pomiędzy dwiema osobami, ukierunkowanej na rozwijanie potencjału ucznia w dziedzinie, w której mentor osiągnął znaczący dorobek i autorytet. Opiera się przede wszystkim na inspirowaniu, stymulowaniu oraz przywództwie. Do grona głównych narzędzi, którymi posługuje się mentor zalicza się konstruktywny dialog oparty na wymianie poglądów, zmierzający do wyznaczenia kierunku rozwoju ucznia.

Dialog motywujący

Dialog motywujący to „skoncentrowany na osobie sposób pomagania w odniesieniu do powszechnego problemu ambiwalencji wobec zmiany”¹⁶, którego autorami są W.R. Miller oraz S. Rollnick. Stosuje się go w sytuacjach, w których dana osoba przejawia niski stopień motywacji do zmiany zachowania lub ma trudności z jej wprowadzaniem. Polega na podkreślaniu i wzmacnianiu zdolności młodego człowieka do zmiany oraz jego odpowiedzialności za jej urzeczywistnienie. Narzędzia stosowane w tym sposobie pracy to pytania otwarte, dowartościowanie, odzwierciedlanie, podsumowanie.

Grywalizacja

Grywalizacja zwana też gamifikacją lub gryfikacją, polega na wykorzystywaniu mechanizmów gier w sy-

tuacjach z nimi niezwiązanych, celem zwiększenia zaangażowania ludzi w wykonanie jakiegoś zadania. W wyniku wprowadzania podczas zajęć, np. określonych poziomów trudności, możliwości zdobywania punktów, bonusów, miejsca na liście rankingowej oraz szansy ponownego zmierzenia się z danym wyzwaniem czy też konieczności współpracy z grupą – uczniowie kształtują w sobie przekonanie o własnym mistrzostwie, autonomii, czują się nagradzani za wysiłki oraz nie ponoszą kary za porażkę.¹⁷ Nauczyciel może opracowywać określone reguły razem z uczniami oraz uczynić ich współodpowiedzialnymi za rozliczanie z ich przestrzegania.

Metody aktywizujące

Stanowią szeroki wachlarz różnorodnych technik i narzędzi możliwych do wykorzystania w szkole zarówno podczas zajęć dydaktycznych, jak i wychowawczych, mających na celu stawianie ucznia w takiej sytuacji, aby odczuwał potrzebę podejmowania działań, których się od niego oczekuje. Dzięki nim nauka oraz różnego rodzaju zajęcia grupowe mogą stanowić dla niego źródło głębokich przeżyć oraz inspiracji do poznawania świata i rozwoju.

Cechą wspólną wymienionych metod jest wiara osób pomagających w potencjał oraz możliwości sprawcze swoich podopiecznych. Kluczowe znaczenie ma w nich zaangażowanie się w proces wyznaczania celu, bądź też wykonywania zadania. Ich stosowanie wymaga zmiany paradygmatu myślenia o relacji nauczyciel-uczeń, zarówno wśród uczniów, nauczycieli jak i rodziców, których również warto zachęcić do współpracy w kwestii motywacji. Dzięki owym metodom młodzi ludzie budują przekonanie o swojej wyjątkowości, zaś kontakt z wychowawcą staje się dla nich inspirującym doświadczeniem, podczas którego mogą lepiej poznać siebie i odkryć swoje możliwości. Korzyści z ich stosowania są nieocenione, pomagają wzniecać, utrzymywać i wzmacniać motywację, dlatego warto wzbogacić o nie swój warsztat pracy.

¹⁵ P. Czekierda, *Czym jest tutoring?*, [w:] P. Czekierda, B. Fingas, M. Szala (red.), *Tutoring. Teoria. Praktyka. Studia przypadków*, Warszawa 2015, s. 20

¹⁶ W.R. Miller, S. Rollnick, *Dialog motywujący. Jak pomóc ludziom w zmianie*, Kraków 2014, s. 48

¹⁷ P. Tkaczyk, *Grywalizacja. Jak zastosować mechanizmy gier w działaniach marketingowych*, Helion 2012, s. 106

Zachęcamy do współpracy

Tematy przewodnie najbliższych numerów czasopisma:
styczeń/luty: Zadania domowe?

marzec/kwiecień: Komunikacja

maj/czerwiec: Doradztwo zawodowe

wrzesień/październik: Autorytety

Prosimy o nadsyłanie materiałów, dzielenie się za naszym pośrednictwem swoją wiedzą, doświadczeniem, dobrymi praktykami.

Redakcja

Motywacja, czyli...?

Co zrobić, kiedy nie chce się niczego robić? Co zrobić, żeby chciało się chcieć? A może lepiej dać sobie i innym spokój? Bo przecież skoro mi się nie chce, to może innym też? Ale jak długo można pozwolić sobie na nicnierobienie i zarażanie tym stanem innych? Oto szereg najprostszych pytań odnoszących się do motywacji. Czym ona jest?

Według *Słownika języka polskiego* motywacja to:

- 1.«to, co powoduje podjęcie jakichś działań lub decyzji»
- 2.«uzasadnienie czyichś działań lub decyzji».

Motywacja (fr. *motif* – powód) to proces regulacji psychologicznych, nadający energię zachowaniu człowieka i ukierunkowujący je; może mieć charakter świadomy lub nieświadomy.¹

Każdy z nas szuka innych sposobów na pokonanie wewnętrznych barier, które uniemożliwiają nam dokończenie tego, czego się podjęliśmy. Ile razy rozpoczynaliśmy naukę języka obcego, który ciągle był obcy mimo naszych wysiłków? Ile razy rezygnowaliśmy z jakiś planów, działań, bo wydawało nam się, że one *nie są dla nas*? Próbujemy znaleźć indywidualne czynniki motywujące, wyliczamy powody i korzyści, które napędzałyby nas do działania. Każdy z nas potrzebuje innego czynnika motywującego. Nagroda czy kara? Kij czy marchewka? Co nas skuteczniej motywuje? Trudno odpowiedzieć na to pytanie jednoznacznie. Motywowanie zarówno samego siebie, jak i innych zależy od różnych czynników, np. samopoczucia, złożoności, stopnia trudności zadania czy czasu niezbędnego na jego realizację. Nie ma jednej skutecznej metody, która zmotywuje nas do działania. To, że jeden sposób zadziałał wczoraj, nie oznacza, że jutro ta metoda okaże się równie pomocna. Trzeba przyznać, że to sytuacja dość frustrująca. A czym jest motywacja w odniesieniu do sytuacji szkolnej?

Polscy nauczyciele pracują w trudnych warunkach. Wprowadzane zmiany powodują zwiększenie nakładu pracy, obniżenie pewności siebie i poczucia stabilizacji zawodowej. Co może zatem mobilizować nas do pracy? Radość z powodu kontaktu z innymi ludźmi, samodzielność w wyborze metod nauczania, stały rozwój własnej osobowości, wpływ na kształtowanie postaw młodych ludzi. Można by jeszcze wymienić kilka aspektów działań nauczycieli, które są dla

nas źródłem satysfakcji. Z pewnością nie można zapominać o możliwości obserwowania efektów własnej pracy pedagogicznej, rozwoju uczniów. Nasza praca to nieustanne wyzwania, ale dla kogoś, kto lubi zmiany, rozwój, kreatywność nie ma lepszej pracy. Do tego potrzebne są jednak określone kompetencje nauczyciela. Są to kompetencje specjalistyczne, dydaktyczne i psychologiczne.²

Znawcy zagadnienia powiedzą, że motywacja to ogół bodźców zarówno zewnętrznych, jak i wewnętrznych powodujących gotowość ucznia do uczenia się. Nauczyciele często zadają sobie pytanie: co zrobić, aby uczniowie poświęcali swoją uwagę i wysiłek na działania pożądane, wzmagające zaangażowanie w proces uczenia się.

Jakie są rodzaje motywacji?

Z motywacją wewnętrzną mamy do czynienia, gdy wysiłek podejmuje się dla siebie, dla swojej satysfakcji i osobistego rozwoju.

Przejawia się ona:

- wysokim poziomem przyjemności czerpanym z nauki
- większą ciekawością świata
- niższym poziomem lęku przed szkołą
- skłonnością do podejmowania zadań stanowiących „wyzwanie” dla jednostki, lepszymi osiągnięciami w nauce.

Z kolei w przypadku motywacji zewnętrznej celem jest uzyskanie pozytywnej lub uniknięcie negatywnej oceny swoich kompetencji. Dążenie do uzyskania pozytywnej oceny swoich umiejętności powoduje:

- unikanie porażek
- małą wytrwałość podczas wykonywania zadań,
- niewykorzystanie w pełni swoich zdolności w obliczu przeszkód
- skłonność do lęków i negatywnego spostrzegania samego siebie
- przypisywanie popełnianych błędów brakowi zdolności
- niepewność co do jakości efektu końcowego.

Warto pamiętać, że współcześnie nie traktuje się motywacji zewnętrznej i wewnętrznej jako przeciwnych sobie. Uważa się, że metody motywowania zewnętrznego mogą skutecznie uzupełniać metody motywowania wewnętrznego.

Jak zatem uczyć, aby wykorzystać motywację ucznia?

Z pewnością ważne jest formowanie pewnej wspólnoty dydaktycznej, dzięki której nauczyciel-lider chętnie skłoni swoich uczniów do współpracy i przyjęcia odpowiedzialności za swoje wyniki w nauce i postępowanie w szkole. Ważne jest więc nauczanie w sposób atrakcyjny. Żeby tak się stało, nauczyciel powinien uświadomić sobie, że to on sam jest bardzo ważnym narzędziem motywacyjnym. Jeśli nauczyciel pracuje z pełnym zaangażowaniem, pasją i entuzjazmem, tak pracują również jego uczniowie. *Istnieje bowiem wprost proporcjonalna zależność między poziomem motywacji nauczyciela a poziomem motywacji uczniów.*³

Dlatego ważne jest budowanie poczucia wspólnoty celów i planowanie takich działań dydaktycznych, dzięki którym uczniowie zauważą zależność między wysiłkiem a efektem, odkryją własne kompetencje. Dotyczy to wszystkich grup uczniów. Słabi uczniowie wymagają zapewnienia, że sprostają postawionym przed nimi zadaniom. Potrzebują wiele wyjaśnień, motywujących zachęt, zindywidualizowanych materiałów dydaktycznych. Z kolei uczniowie odnoszący sukcesy powinni zrozumieć, że ich zdolności rozwiną się tylko pod warunkiem, gdy podejmą nowe wyzwania. Uczniowie pilni, ale osiągający słabe rezultaty powinni wiedzieć, że dzięki wytrwałej pracy mogą osiągnąć sukces.

Co jest zatem ważne w procesie motywowania uczniów do podejmowania wysiłku?

Stawianie zadań atrakcyjnych, odwołujących się do ciekawości poznawczej uczniów, nagradzanie zgodnie z wkładem pracy, budowanie przekonania o związku wkładu pracy z efektem i dobrym samopoczuciem, uczenie się we współpracy, a nie w rywalizacji. Istotne jest również dostosowywanie czynności dydaktycznych do zainteresowań uczniów, aby nauka sprawiała im przyjemność. Jeśli nauczyciel okazuje zapał i zainteresowanie przedmiotem, wzbudza to zaciekawienie u uczniów, potęguje ciekawość poznawczą i aktywność.

Wypada zastanowić się nad tym, jak motywować samego siebie do działania. I tu wypada powrócić do motywacji wewnętrznej. Co motywuje nas do pracy?

- **Nóż na gardle** – wpływ zewnętrznych okoliczności (niska efektywność uczenia się, rozwoju).
- **Presja (trzymany nad głową kij)** – wymagania i oczekiwania stawiane przez innych: rodzinę, pracodawcę, środowisko itp. Jest to presja uzależnienia od innych lub poczucie winy – świadomość, że zawiodło się oczekiwania innych.
- **Niewidzialny kij** – pożyczony ze szkoły, od rodziców lub społeczeństwa. Myślisz, że działasz z własnej woli i we własnym imieniu, tymczasem

działasz nieświadomie i okładasz sam siebie kosturem, którym ciebie traktowano.

Psycholog Csikszentmihalyi (1993) zwrócił uwagę na uniesienie, czyli **niezwykły stan emocjonalny w trakcie pracy/działania**. Stanowi ono **wyraz przeżywania skondensowanej motywacji wewnętrznej**.⁴

Pojęcie to sformułował po serii wywiadów, za pomocą których badał, co mówią ludzie o swoich doznaniach, gdy pochłaniają ich ulubione czynności. Spodziewał się, że większość przypadków uczucia uniesienia dotyczy momentów odprężenia związanych z rozrywką i odpoczynkiem. Tymczasem okazało się, że uczucie uniesienia pojawia się zwykle, gdy jesteśmy pochłonięci trudnym i ambitnym zadaniem, kiedy wspinamy się na szczyty fizycznych i intelektualnych możliwości.

Charakterystyczne cechy tego *uniesienia* to:

1. Działanie ma wyraźny cel i gwarantuje natychmiastową informację zwrotną o skuteczności działania ze względu na cel.
2. Nasze umiejętności są dobrze dostosowane do zadania.
3. Działanie i świadomość nakładają się: doświadczamy skupienia umysłu na jednym obiekcie.
4. Koncentracja na wykonywanym zadaniu: zmartwienia i troski zostają chwilowo zawieszone.
5. Mamy poczucie panowania nad sytuacją.
6. Wychodzimy poza „ego”, doznajemy poczucia rozkwitania i stawania się częścią jakiejś większej całości.
7. Zmienia nam się wycucie czasu: czas zdaje się biec szybciej.
8. Doznania i działanie stają się wartościowe same przez się.

Jak zatem motywować siebie do działania? Oto lista złotych reguł.

1. **Ustal cele własnej edukacji.** W czasie uczenia się kieruj się zasadą: *Co ja z tego mogę mieć?* Gdy już ustaliłeś cele, to zaszczerp w sobie mocne pragnienie, by je osiągnąć i podbuduj się entuzjazmem. Pomocne w tym zakresie będą afirmacje, wizualizacja.
2. **Myśl konstruktywnie.** Nie pozwól, aby irracjonalne lub frustrujące myśli zaprzętały twój umysł. Twoim celem jest otwarty, jasny umysł, pozbawiony dogmatów, przesądów i zabobonów.
3. **Starannie dobieraj przyjaciół.** Nie zdajemy sobie sprawy, jak bardzo naśladujemy innych i jak często ludzie, z którymi przebywamy, kreują naszą przyszłość. W związku z tym staraj się przebywać z osobami utalentowanymi, troszczącymi się o innych, entuzjastycznymi, pozytywnie nastawionymi do życia.
4. **Wierz w siebie.** Nie na darmo mówi się, że *wiara czyni cuda*. Musisz sobie uświadomić, że jeśli czegoś pragniesz i wierzysz, że możesz to

osiągnąć, to z pewnością tak będzie. Dużą pomocą w budowaniu wiary w siebie będzie dla ciebie technika "zakotwiczenia się".

5. **Nagradzaj siebie.** Ta zasada powinna ci towarzyszyć przy realizacji każdego celu. Nagradzanie jest skuteczne, gdyż stanowi pozytywne wzmocnienie. Nagrodą może być koncert, ciekawa książka, płyta, nowe ubranie, kolacja w dobrej restauracji w miłym towarzystwie itp. Możliwości jest bardzo wiele. Wymyślaj i stosuj te, które sprawiają ci największą przyjemność.

6. **Rozwiązuj swoje problemy osobiste.** Nie odsuwaj ich, bo urosną i pogłębią stres. Spójrz na swoje problemy z boku, spróbuj opisać je w dzienniku. Jeśli źródłem problemów są inni ludzie, rozmawiaj z nimi szczerze. Nie dopuść do tego, aby rzeczową wymianę zdań zastępowały plotki.

7. **Rozwijaj w sobie wytrwałość.** Pracuj nad zaufaniem do samego siebie, odwagą, pozytywnym nastawieniem. Stosuj takie metody, jak samokontrola

i samonagradzanie. Pamiętaj: motywacja pobudza do działania, ale działanie realizuje się dzięki wytrwałości.

8. **Podejmuj działanie.** Cele, pragnienia, plany, wiedza pozostaną bezużyteczne, jeśli nie ucieleśnią się w konkretnym działaniu.

Zamiast podsumowania...

Pamiętaj, że zmiana planów to nie porażka. Jeśli chcesz czuć się lepiej, zacznij od popełnienia błędu. Przecież większość czynności wykonywanych po raz pierwszy nie musi być perfekcyjna. Zawsze lepiej jest zrobić COŚ niż NIC. Przypisy:

1. *Pedagogika. Leksykon PWN*, pod red. Bogusława Milerskiego i Bogusława Śliwerskiego, Wyd. Naukowe PWN 2000, s. 126.
2. Hanna Hamer, *Klucz do efektywności nauczania. Poradnik dla nauczycieli*, Warszawa 2010
3. op. cit. 2, str. 18
4. Jere Brophy, *Motywowanie uczniów do nauki*, Warszawa 2011, str. 22

Dorota Łańcucka

KPCEN we Włocławku

Uczenie się przez działanie/ doświadczenie/zaangażowanie

Efektywne kształcenie zależy od warunków, jakie stwarza szkoła do zdobywania wiedzy. My, nauczyciele, wiemy najlepiej, że bierne przyswajanie wiedzy jest powierzchowne i nietrwałe. Z reguły zewnętrzny przymus i narzucanie nie sprzyja woli działania, a oderwane od kontekstu pojęcia czy ćwiczenie sprawności niemających zastosowania w praktyce, zniechęcają i demotywują. Zatem otwartość na naukę jest większa, jeśli uczeń może mieć wpływ na jej koordynowanie oraz poznawanie otaczającego świata.

Koncepcja *service learning* jest jedną z metod stosowanych w edukacji i może, a właściwie powinna być częściej wykorzystywana przez nauczycieli zarówno wśród młodszych, jak i starszych uczniów oraz na każdym przedmiocie. Według założeń *service learning* uczniowie konfrontują zdobytą na lekcjach wiedzę z jej praktycznym zastosowaniem podczas udzielania się w lokalnej społeczności. Ich działania dotyczyć mogą problemów środowiska naturalnego, zdrowia, wielokulturowości, potrzeb ludzi starszych, infrastruktury.

ZAŁOŻENIA *service learning*:

- zaangażowanie ucznia w pracę społeczną zintegrowaną z celami określonymi w programie nauczania
- doświadczenie ucznia oparte na aktualnych i autentycznych sytuacjach istniejących w jego społeczności
- wykorzystanie otoczenia do zasobów uczenia się
- zapewnienie korzyści temu, kto daną pracę wykonuje i temu, kto jest jej beneficjentem.

CELE *service learning*:

- uświadomienie uczniowi wartości i przydatności wiedzy szkolnej, lepsze jej utrwalenie
- praktyczne stosowanie nabytej wiedzy i wykorzystywanie jej dla dobra wspólnego
- motywowanie uczniów
- otwarcie szkoły na środowisko
- rozwijanie relacji, kompetencji i postaw prospołecznych
- wzmacnianie indywidualnej pozycji ucznia na rynku pracy.

Podstawy teoretyczne *service learning*

Już na przełomie pierwszego i drugiego tysiąclecia arabski fizyk- Ibn al-Hajsam opisał metody poznawcze w nauce: *Obserwuj, postaw hipotezę, potwierdź ją eksperymentalnie, poddaj krytyce, powtórz eksperyment*. Propagatorem koncepcji *service learning* był też John Dewey, gorący zwolennik szkoły działania poprzez rozwiązywanie konkretnych problemów. Poszukiwanie przydatnych informacji i planowanie działań ułatwia dziecku naukę, a jej praktyczne zastosowanie zwiększa jego motywację i świadomość tego, co jest ważne. Dewey zawsze jednak zaznaczał, że *nie uczymy się z doświadczenia, ale z refleksji nad doświadczeniem*. Z kolei dr Maria Montessori twierdziła, iż naturalny plan rozwoju dziecka zależy przede wszystkim od środowiska wychowawczego i sprzyjających warunków w otoczeniu, które mają wspierać aktywność dziecka w uczeniu się. To właśnie jej metody są cały czas doceniane we współczesnej edukacji na całym świecie.

W kontekście teorii wiedzy i poznania najbardziej adekwatne do opisywanego tematu tezy wynikają z konstrukttywizmu, który opisuje nie tylko to, co się wie, ale także, w jaki sposób dochodzi się do wiedzy. Według podejścia konstruktivistycznego to uczeń konstruuje swój system wiedzy przez całe życie dzięki zdolności do organizowania i reorganizowania doświadczeń oraz strukturyzowania ich w określonym kontekście społeczno-kulturowym. Nauczyciel zaś powinien inspirować i akceptować inicjatywy uczniów, stwarzać klimat do stawiania pytań i projektowania działań, stosować twórcze metody i pracę grupową.

PROGRAMY oparte na uczeniu się poprzez pracę na rzecz społeczności:

- **Wolontariat** to nabywanie nowych doświadczeń i umiejętności - uczenie się adekwatności udzielania pomocy zależnie od potrzeb innych, doświadczanie i rozwiązywanie ludzkich problemów, zwiększanie swojej atrakcyjności jako pracownika, wzmacnianie własnej wartości, satysfakcja z osobistego wkładu w społeczny rozwój, samoorganizacja, otwartość na nowe wyzwania
- **Wspólnota usługowa** - wykonywanie przez grupę osób pracy na rzecz innych (np. korepetycje, zbiórka zabawek dla biednych dzieci, wizyty w domu seniora i analiza aspektu starzenia się, sprzątanie parku)
- **Zajęcia w terenie** - praca wykonywana po zajęciach szkolnych we współpracy z partnerem społecznym (np. szkołka, schronisko dla zwierząt, pomoc organizacjom w cyklicznych imprezach)
- **Praktyki/staże** - umożliwiają transfer wiedzy na działania praktyczne oraz zdobycie przygotowania zawodowego.

Centrum Edukacji Obywatelskiej w Warszawie wspiera aktywność młodych ludzi w szkołach i środowisku lokalnym. Zaprasza do udziału w projektach

z edukacji obywatelskiej, globalnej, matematyczno-przyrodniczej, kulturalnej, medialnej, ekonomicznej. Pomaga wszystkim uczniom i uczennicom w zdobywaniu wartościowych doświadczeń szkolnych, rozwijaniu współpracy i braniu odpowiedzialności za świat.

Przygotowanie szkoły do realizowania programu z wykorzystaniem *service learning* sprowadza się m.in. do przeszkolenia pracowników, przekazania informacji rodzicom, wprowadzenia uczniów w metodę, powołania zespołów zadaniowych, odpowiedniej komunikacji, refleksji i dyskusji, otwartości na konstruktywną krytykę.

SKUTEKZNOŚĆ *service learning*:

- Osiągnięcia i sukcesy szkolne - lepsze wyniki uczniów w nauce i zachowaniu, większa motywacja, zaangażowanie w życie szkoły, zapamiętywanie, krytyczne myślenie
- Rozwój obywatelski - aktywna postawa obywatelska, odpowiedzialność, świadomość prawna i polityczna, inicjatywność
- Rozwój moralny - kształtowanie postaw i systemu wartości, wrażliwość, empatia
- Rozwój zawodowy - lepsze przygotowanie do pełnienia różnych ról życiowych, zawodu, kompetencje społeczne
- Rozwój osobisty - zwiększenie pewności siebie, zdrowy tryb życia, świadomość siebie, lepsze rozumienie świata i wyzwań przyszłości
- Rozwój społeczny - rozwijanie umiejętności przywódczych, współpraca w grupie, z innymi, otwartość, swoboda komunikacji, podejmowanie decyzji i ryzyka, adaptacja do zmiany.

Service learning, to twórczy i krytycznie myślący uczeń, to inicjatywność, wyznaczanie celów i ich modyfikowanie, znajdowanie sensownych rozwiązań, wspólnota uczniów i nauczycieli, otwartość, dyskurs, wymiana doświadczeń i dokonywanie wyborów. To także przyjacielskie relacje, życzliwość, wzajemna troska, współdecydowanie, dociekliwość, uczenie się na błędach i wiara we własne siły. Dzisiejsza edukacja wiąże się z ustawiczną aktywnością uczącego się. Uczymy się, aby wiedzieć, działać, żyć wspólnie, być. Dlatego model nauczania w dynamicznie zmieniającym się świecie, winien być oparty na wzajemnym oddziaływaniu i stawiać na wzrost kompetencji zarówno w zakresie rozwoju osobistego, społecznego, jak i zawodowego. Warto o tym pamiętać w kontekście każdego obszaru edukacji.

Service learning w zasobach internetowych:

<http://character.org/key-topics/service-learning/>,
www.doe.mass.edu/csl/grades.html?section=middle,
www.weareteachers.com/7-creative-ideas-for-service-learning-2/

Bibliografia

Majorczyk M., *Service learning*, DYREKTOR SZKOŁY, 3/2017

Małgorzata Acalska

Zespół Szkół nr 29 w Bydgoszczy

Miejski Ośrodek Edukacji Nauczycieli w Bydgoszczy

Kilka słów refleksyjnego praktyka o motywacji

Motywowanie uczniów do pracy to zasadnicze zadanie, któremu powinien poświęcić swoje zaangażowanie nauczyciel, jeżeli chce naprawdę uczyć. Zachęcanie uczniów do nauki to podstawowe wyzwanie, przed którym stajemy każdego dnia w szkole. Gdyby istniał świat idealny, byłoby łatwiej: uczeń ciekawy świata, zdeterminowany potrzebą poznania, doświadczenia, z chęcią przychodziłby do szkoły, wspólnie wyposażonej, w której znakomicie wykształcony, świadomy swej roli nauczyciel, z pasją rozwijałby jego potencjał i możliwości. Takiego świata nie ma.

Współczesny uczeń cierpi na bierność, niechęć, znudzenie, brak zainteresowań. Na początku swojego kontaktu ze szkołą młodsze dzieci charakteryzują się często aktywnością, wolą działania, sprawdzania się w różnych sytuacjach, potrzebą poszukiwania nowości, poszerzania swojej wiedzy. Z czasem i z wiekiem ów zapał młodych ludzi zdaje się zanikać, przynajmniej taka jest obiegowa opinia o sytuacji związanej ze szkolną rzeczywistością edukacyjną.

W tym kontekście problem motywacji uczniów do nauki jest podstawowy. Każdy uczący musi szukać swojego sposobu na osiągnięcie najlepszego poziomu zainteresowania i uwagi uczniów. Bez refleksji i osobistego przepracowania tematu nie można z satysfakcją spełniać roli nauczyciela.

Na początku tej drogi nieodzowna okazuje się wiedza teoretyczna, ale jak to zwykle bywa, nie zawsze staje się możliwa do wykorzystania w każdej sytuacji i przez każdego nauczyciela. Jednak współczesny pedagog dzięki niej wie, na co należy zwracać uwagę. Okazuje się, że w kontekście kształcenia nastawienie nauczyciela na rozwijanie wewnętrznej motywacji ucznia gwarantuje osiągnięcie przez niego najlepszych wyników w nauce.

Podejmując refleksję na ten temat istotne jest poznanie opinii o motywacji samych zainteresowanych. Co ich motywuje do nauki? Co sprawia, że z chęcią się uczą? Odpowiedzi bywają różne w zależności od wieku wychowanków. Pewne stwierdzenia się jednak powtarzają. Dla uczniów motywujący bywa stopień, dzięki któremu można się czuć zadowolonym z siebie, pochwała osoby szanowanej, która docenia pracę wykonaną w związku z zadaniem, które należało rozwiązać.

Motywuujące okazują się też pewne cechy charakteru młodych ludzi: ciekawość świata, aktywność, potrzeba działania. U starszych uczniów motywująca staje się myśl o przyszłości, chęć zdobycia wiedzy, rozwijania umiejętności, dzięki którym można będzie realizować swoje pasje w pracy w wymarzonej zawodzie.

Ważne, by w codziennych działaniach nauczycielskich odwoływać się do tych oczekiwań.

Organizacja zajęć musi również zostać podporządkowana celom służącym rozwojowi motywacji wewnętrznej. Uczeń powinien być przekonany, że uczy się tego co istotne, przydatne, życiowo i edukacyjnie. Jednocześnie należy tworzyć takie warunki nauki, w których wychowanek nie będzie się czuł przymuszany do uczestniczenia w zajęciach, na których przebieg nie ma wpływu. Dlatego warto wykorzystać propozycje uczniów dotyczące wyboru niektórych tematów do omówienia na zajęciach, metod pracy, planowania wycieczek przedmiotowych, realizacji projektów czy lektur, które można przeczytać. W ten naturalny sposób uczniowie, wpływając na planowanie pracy, stają się zainteresowani jej wynikami.

Niebagatelne znaczenie dla organizowania warunków uczenia ma oczywiście osobowość nauczyciela, który nawiązuje relację z wychowankiem opartą na zasadach uczciwego kierowania rozwojem i nauką. Od niego zależy tworzenie sytuacji edukacyjnych, w których młody człowiek może się swobodnie rozwijać. Nauczyciel występuje jako osoba odpowiedzialna za taką organizację procesu kształcenia, która sprzyja uczeniu się. Do jego obowiązków należy oczywiście planowanie pracy, formułowanie zrozumiałych celów, dzięki którym uczeń rozumie do czego zmierza, co osiągnie, czego się dowie. Ponadto pedagog pozytywnie zmotywowany powinien ustalić reguły współpracy obowiązujące w zespole, dzięki którym możliwe będzie zapewnienie uczniom poczucia bezpieczeństwa, stworzenia przestrzeni, w której z odwagą stawia się pytania, ocenę traktuje się jako informację o wyniku uczenia się, rozwijania umiejętności i wskazówkę do dalszej pracy.

Na pewno ważne jest, by dbać o uatrakcyjnienie zajęć, poszukiwanie nowych metod pracy, indywidualizowanie oddziaływań, które służą uczniom

o różnych potrzebach edukacyjnych. Okazywanie zainteresowania postępami uczniów, wyrażanie przekonania, że uczniowie pokonają trudności, osiągną biegłość w rozwoju umiejętności, w pogłębianiu wiadomości to także element zachowania nauczyciela mający wpływ na rozwój uczniowskiej motywacji. Nie chodzi oczywiście o egzaltację i nieszczerze wyznania, które nie mogą zachęcić do niczego. Raczej o rzeczową informację, ocenę, komentarz, który pozwala uczniowi na wskazanie tego, co już osiągnął i określenie tego, co jeszcze powinien wykonać.

W zabiegach związanych z budzeniem uczniowskiej motywacji na plan pierwszy wysuwają się konkretne korzyści z niej wynikające. Uczeń uświadamia

sobie swój potencjał, staje się bardziej świadomy swoich potrzeb edukacyjnych i dzięki temu zaczyna zabiegać o swój osobisty rozwój, a o to w nauczaniu najbardziej nam chodzi.

Mimo że motywowanie uczniów do nauki jest jednym z trudniejszych zadań w pracy nauczyciela, rodzi więcej pytań i wątpliwości, nie ma na ten temat gotowych, jednoznacznych odpowiedzi wyjaśniających, co może okazać się niezawodne, należy podejmować wysiłek i rozwijać warsztat pracy służący tworzeniu najlepszych warunków kształcenia. Ważne okazuje się to w czasach, kiedy trudno ocenić, jakim wymaganiom na rynku pracy będą musieli sprostać nasi wychowankowie.

dr Wiesława Majewska

Zespół Szkół Chemicznych we Włocławku

Motywacja i jej wpływ na efektywność nauczania

Nie możemy stać się tymi, którymi chcemy być, pozostając tacy, jacy jesteśmy
Marek Aureliusz

Współczesne pokolenia żyją w czasach wszechstronnego rozwoju technologii i postępującego wraz z nim konsumpcjonizmu. Zjawiska społeczne determinują zarówno styl życia młodych ludzi, jak i wybór ich drogi edukacyjnej. Przed podjęciem nauki w szkole średniej młodzież zmierza się z odpowiedzialnym zadaniem - jaki kierunek kształcenia wybrać, żeby móc odnaleźć się w zawodzie z przyszłością na rynku pracy? Tak ważną decyzję podejmuje się najczęściej w oparciu o pragmatyzm życiowy, doświadczenia z najbliższego otoczenia lub odkrycie zainteresowań i uzdolnień w danym kierunku. Rodzice i nauczyciele stają się pierwszymi obserwatorami życiowych pragnień i umiejętności nastolatków, to oni na kolejnych etapach edukacji stwarzają im możliwości, by mogli osiągnąć zamierzone cele. Najważniejszą funkcję w drodze do sukcesu swoich podopiecznych pełnią działania związane ze wzbudzaniem oraz zwiększaniem motywacji. Pojedynczy motyw pojawiający się przed wyznaczeniem celu wprowadza człowieka w pewien stan gotowości. Zachowania jednostki ukierun-

kowane na realizację celu wraz z licznymi sytuacjami i przeżyciami, które pobudzają lub powstrzymują ją w działaniach prowadzących do wykonania swoich zamiarów, składają się na proces motywacyjny. Motywację stanowi wzmożona aktywność człowieka zintegrowana z procesem motywacyjnym, istniejącym od chwili stanu gotowości przez podjęcie określonego działania aż do osiągnięcia zamierzonego celu. Nad istotą motywacji skupiają się w swoich badaniach naukowcy z wielu dziedzin nauki, między innymi: psychologii, socjologii, filozofii i lingwistyki. Jedno ze współczesnych podejść do motywacji opiera się na aspekcie trzech różnych koncepcji psychologicznych, do których należą:

1. wczesne teorie uczenia - oparte na teorii potrzeb i na motywacji zewnętrznej, polegającej na rozpatrywaniu motywacji przez system nagród i kar, czyli siły ponaślającej człowieka do wyeliminowania zespołu napięcia i zaspokojenia potrzeb,
2. motywacja osiągnięć - wynikająca z potrzeby osiągnięć i odnoszenia sukcesów,

3. teoria optymalnego pobudzenia - bazująca na teorii redukcji popędu i zasadzie równowagi, odnoszącej się do stabilizacji fizjologicznej i psychologicznej (człowiek nie czuje się dobrze w stanie pobudzenia)¹.

Zagadnienie motywacji jest nie tylko istotnym czynnikiem badań psychologii poznawczej, pełni ono również ważną rolę w badaniach procesu glottodydaktycznego na wszystkich etapach edukacyjnych. Zadaniem nadrzędnym szkolnictwa średniego i zawodowego jest przygotowanie uczniów do egzaminów zewnętrznych i wewnętrznych. Na podstawie liczby uczniów przystępujących do egzaminów i ich wyników wywnioskować można, w jakiej korelacji i jakiego rodzaju motywacje występowały w określonej szkole, jakimi czynnikami w procesie glottodydaktycznym kierowali się uczeń i nauczyciel, żeby osiągnąć cel? Wyodrębnienie motywacji wewnętrznej i zewnętrznej okazuje się bardzo użyteczne podczas analizy postępów w nauce, w monitorowaniu sukcesów i porażek ucznia. O ile na motywację zewnętrzną ucznia wpływ wywierać może wiele czynników, np. rodzice, nauczyciel, podręcznik, sposób prowadzenia lekcji, atmosfera w klasie, osobowość ucznia, relacje z rówieśnikami, a niekiedy nawet lęki, o tyle motywacja wewnętrzna wypływa z zainteresowań ucznia, z jego ciekawości i orientacji wewnętrznej, z jego percepcji sukcesu i porażki, samodzielności w rozwiązywaniu zadań oraz własnych kryteriów wewnętrznych motywujących go do osiągnięcia wyznaczonego celu. Odwołując się do opinii profesora Jana Jerzego Strelaua, współtwórcy współczesnej psychologii różnic indywidualnych, zaznaczyć należy, że: „każda organizacja pracy jest zawsze częścią jakiejś kultury, która stanowi zbiór konwencjonalnych zachowań danego społeczeństwa”², a nauczyciel jest pierwszym ogniwem w relacjach uczestników procesu uczenia się i nauczania, który dostrzega różnice indywidualne i kulturowe wśród swoich uczniów, stara się zastosować obydwa rodzaje motywacji, aby wzbudzić zainteresowanie swoim przedmiotem i doprowadzić ucznia do sukcesu. Dzięki wnikliwej obserwacji zachowań i motywacji wśród uczniów pozyskać można wiele interesujących informacji, służących do doskonalenia warsztatu pracy w praktyce szkolnej. Wyzwaniem dla każdego nauczyciela jest wypracowanie korelacji pomiędzy motywacją zewnętrzną i wewnętrzną ucznia, ponieważ takie działanie przynosi zadowalające wyniki dla procesu glottodydaktycznego. Połączenie wszystkich komponentów efektywnego nauczania: realizacji podstawy programowej, kompetencji zawodowej nauczyciela, materiałów nauczania, metod

i technik nauczania oraz osobistego wkładu ucznia w proces uczenia się pozwala na wykształcenie przyszłego absolwenta zgodnie z oczekiwanymi na rynku pracy umiejętnościami.

W szkołach średniego przebiegają po każdym semestrze rady klasyfikacyjne, zgodnie z Ustawą z dn. 20 lutego 2015 r.³. Do obowiązków nauczycieli należy ocenianie pracy uczniów w danym semestrze, ich promowanie oraz wyjaśnianie przyczyn nieklasyfikowania uczniów. Organy nadzorujące placówkę oświatową przeprowadzają ewaluację zewnętrzną, dzięki której zostają wyjaśniane przyczyny osiągania miernych wyników nauczania. Nauczyciele z poszczególnych zespołów przedmiotowych w swoich corocznych sprawozdaniach są zobowiązani do przekazania informacji na tematy: sposobów uzupełniania braków wiedzy ucznia ze szkoły podstawowej oraz gimnazjalnej, wskazania przyczyn nieprzystępowania uczniów do egzaminów, propozycji rozwiązań w celu poprawy ilości uczniów przystępujących do egzaminów oraz tworzenia i realizacji programów naprawczych. W ramach zadań edukacyjnych dla województwa kujawsko-pomorskiego odbywają się szkolenia dla nauczycieli czynnych zawodowo, które wdrażają wytyczne reformy oświaty, sposoby efektywnego nauczania oraz nowe podstawy programowe. Wszystkie działania edukacyjne ze strony organu prowadzącego placówki oświatowe mają na celu podniesienie efektywności nauczania, a nauczyciele wpisują się jako pierwsi w realizację wytyczonych celów. Najważniejszy podmiot w drodze do sukcesu wdrażanej reformy stanowi uczeń, jego kwalifikacje i umiejętności. W każdej szkole istnieje specjalistyczna pomoc dla uczniów objętych dysfunkcjami, lecz niepokojącym w ostatnich czasach zjawiskiem jest stan zniechęcenia młodzieży do nauki, postawa braku aktywności w podejmowaniu zadań szkolnych, bierne uczestniczenie w życiu pozaszkolnym i niska samoocena własnych możliwości. W poszukiwaniu odpowiedzi na zaobserwowane zachowania uczniów usłyszeć można wyjaśnienia związane z przemęczeniem, brakiem czasu i motywacji do nauki. Każdy nauczyciel stara się wzbudzić pozytywne emocje do nauczanego przez siebie przedmiotu, pracuje nad motywacją zewnętrzną i zachęca ucznia do wzmożonej aktywności umysłowej poprzez wzbudzenie psychicznego stanu gotowości, podtrzymanie i rozwijanie go na odpowiednim poziomie. Proces kształcenia wymaga jednak gotowości do uczenia się, która w dużej mierze uwarunkowana jest chęciami ucznia. Tu nieoszacowaną rolę pełni motywacja wewnętrzna, gdyż ona prowadzi ucznia do rozwoju indywidualnych umiejętności, a najbardziej pozytywne wyniki

¹ Por. Gałązka A., *Motywacyjna rola dramy w glottodydaktyce*, Kraków: Wyd. Impuls, 2008, s.14-15.

² <https://www.librus.pl/doradca-dyrektora/informacje-prawne/organizacja-pracy-szkoly/motywacja-nauczycieli-w-kontekście-indywidualizacji-procesu-nauczania>

³ <https://men.gov.pl/zycie-szkoly/ksztalcenie-ogolne/sprawdzian-i-egzaminy/ocenianie-klasyfikowanie-i-promowanie-uczniow.html>, dostęp 04.06.2017r.

przynosi bez wątpienia współpraca obydwu partnerów procesu glottodydaktycznego.

Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom podniesienia wyników nauczania w szkole i wzbudzenia większej motywacji wśród moich uczniów do osiągania sukcesów w nauce, postanowiłam zbadać czynniki demotywujące ich do nauki. W tym celu przygotowałam krótką ankietę dotyczącą wiedzy o kraju sąsiadów i ich osiągnięciach. Ostatnie pytanie odnosiło się do opinii osobistej i związane było ze wskazaniem przyczyn pasywnej postawy uczniów w kierunku opanowania i poszerzania znajomości języka niemieckiego.

Badaniem ankietowym objęto 154 uczniów z klas od I-IV szkoły ponadgimnazjalnej. Uczestnicy ankiety zostali poinformowani o tytule i treści i celu przeprowadzenia ankiety. Za pomocą metody badań społecznych, opartej na pytaniach kwestionariuszowych: zamkniętych i otwartych udzielono odpowiedzi na 5 pytań. W kwestionariuszu zastosowano cztery pytania zamknięte, dotyczące następujących dziedzin: sport, moda, nauka i motoryzacja. Pytanie piąte składało się z dwóch podpunktów zamkniętych i dwóch otwartych i sformułowane zostało w oparciu o analizę ocen semestralnych oraz wyselekcjonowanych podczas dyskusji z uczniami przyczyn braku motywacji do osiągania wyższych wyników z tego przedmiotu. Poniżej przedstawiona zostaje treść ankiety.

Tytuł: Sąsiedzi i mój stosunek do nauki języka niemieckiego

Proszę zaznaczyć właściwą odpowiedź lub ją uzupełnić:

1. W roku 2014 Robert Lewandowski podpisał 5-letni kontrakt z klubem piłkarskim. Z jakim klubem podpisał kontrakt?
 - a) Bayern Monachium
 - b) Real Madryt
 - c) Manchester United
2. Levi Strauss założył przedsiębiorstwo odzieżowe w San Francisco w roku 1853, w którym produkowano dżinsy. Był emigrantem pochodzenia:
 - a) francuskiego
 - b) hiszpańskiego
 - c) niemieckiego
3. Promieniowanie elektromagnetyczne służy do prześwietleń. W roku 1901 za jego odkrycie W. Röntgen otrzymał pierwszą w dziedzinie fizyki Nagrodę Nobla. Gdzie urodził się znany na świecie fizyk?
 - a) w Polsce
 - b) w Niemczech
 - c) w Anglii
4. Jakie miasto występuje w logo marki Porsche?
 - a) Londyn

b) Stuttgart

c) Los Angeles

5. Dlaczego nie lubię uczyć się języka niemieckiego?

- a) z powodu związków historycznych
- b) z powodu trudności w nauczaniu się języka niemieckiego
- c) zbyt wysokich wymagań nauczyciela
- d) z innych przyczyn - jakich?

Wyniki ankiety prezentują się następująco:

Prawidłowej odpowiedzi na pierwsze pytanie udzieliło 81,81 % ankietowanych.

A - 126 uczniów - 81, 81 %

B - 17 uczniów - 11, 03 %

C - 11 uczniów - 07,14 %

Narodowość producenta spodni dżinsowych znało 67,53 % badanych uczniów.

A - 29 uczniów - 18,83 %

B - 21 uczniów - 13,63 %

C - 104 uczniów - 67,53 %

Na pytanie: z jakiego kraju pochodził laureat Nagrody Nobla właściwej odpowiedzi udzieliło 87,66 % uczestników badania.

A - 3 uczniów - 01,94 %

B - 135 uczniów - 87,66 %

C - 16 uczniów - 10,38 %

64,93% ankietowanych określiło prawidłowo położenie producenta znanej na świecie marki samochodu.

A - 18 uczniów - 11,68 %

B - 100 uczniów - 64,93 %

C - 36 uczniów - 23,37 %

W pytaniu piątym ujęto dwie odpowiedzi na pytania sugerujące oraz dwie odpowiedzi na pytania otwarte. Pod uwagę wzięto również opinie ankietowanych, którzy wyrazili pozytywny stosunek do nauki języka niemieckiego. Spośród 154 badanych uczniów - 05,84% określiło przychylnie swój stosunek do przedmiotu, natomiast pozostali respondenci udzielili następujących odpowiedzi:

odpowiedzi A udzieliło 14 uczniów - 09,09 % odpowiedzi, B - 100 uczniów - 64,93 %, odpowiedzi C - 10 uczniów - 06,49 %, odpowiedzi D - 21 uczniów - 13,63 %

Odpowiedź pozytywną zadeklarowało 9 uczniów - 05,84 %.

Wśród powodów uzasadniających brak motywacji do nauki języka niemieckiego wymienić należy przede wszystkim:

- trudności w nauczaniu się języka niemieckiego -

64,93% badanych uczniów

• zbyt wysokie wymagania nauczyciela – 06,49 % .
W pytaniach otwartych, dotyczących uzasadnienia przyczyn demotywujących uczniów do osiągania wyższych wyników nauce języka wyrażone zostały następujące opinie:

- przez drugą wojnę światową
- Niemcy zabijali Polaków
- dlatego, że zamordowali miliony mych przodków, trzymali w niewoli mojego dziadka
- duża część rodziny została zamordowana przez Niemców w Oświęcimiu
- Hitler i jego czyny
- mieliśmy z nimi wojnę i mamy się uczyć ich języka? oni uczą się naszego?
- to język wroga*.
- nie chce mi się;
- w gimnazjum skupiałem się na angielskim, a w zawodowej chciałem na niemieckim, ale nie jest on taki łatwy do zrozumienia dla mnie
- po prostu nie lubię się uczyć języka, a szczególnie niemieckiego
- nie czuję potrzeby, żeby uczyć się tego języka
- ponieważ nie lubię języka niemieckiego, nie zamierzam się nim posługiwać w przyszłości
- bezsensowne wklepywanie słów, które w przyszłości nie przydadzą się. Nie lubię niemieckiego!
- nie wiąże przyszłości z tym językiem, nigdy wcześniej się go nie uczyłam i nie chce lepiej poznać tego języka
- według mnie język jest nudny
- nie podoba mi się ten język, ciężko się go uczyć
- w moim dorosłym życiu wątpię, aby ten język przydał mi się. Obecnie Niemcy tracą znaczenie w gospodarce
- rzadko spotykany na świecie
- uczyłem się innych języków, które będą mi bardziej przydatne
- nie podoba mi się ten język, jest trudny do nauczenia
- nie lubię tego języka, bo mi się nie przyda
- z powodu trudnej wymowy języka
- niektóre tematy są trudne do nauczenia, sprawiają większe trudności, np. czasowniki
- wolę inne języki, nie zawsze rozumiem gramatykę
- nie przepadam za tym językiem, jest twardy i trudny w wymowie
- mam trudności z zapamiętywaniem i robię dużo błędów*⁴.

Rozpatrując efektywność nauczania języków obcych, można dokonać analizy przez motywację i elementy składowe procesu motywacyjnego. Pojedyncze motywy i sygnały ze strony uczniów na temat podejścia do opanowania języka obcego przekładają się na rezultaty jego nauki. Nauczycielowi języka obcego czy

innego przedmiotu sprawiającego uczniom trudności warto więc zbadać czynniki demotywujące do zdobycia umiejętności w danym przedmiocie. Nie trzeba nikogo przekonywać, jaki wpływ na osiągnięcie zamierzonego wyniku wywiera stan gotowości i ukierunkowanie zachowania na podjęcie działania w tym kierunku. W przypadku szkolnictwa zawodowego liczą się umiejętności praktycznego posługiwania się językami obcymi, bo to one stanowią o jakości pozyskanych kwalifikacji. Z analizy roli motywacji w uczeniu się i nauczaniu języka obcego, jakiej dokonałam wśród swoich uczniów wyciągnęłam następujące wnioski:

- o sukcesie w uczeniu się/ nauczaniu języka obcego decyduje nastawienie ucznia do społeczności posługującej się danym językiem, to przede wszystkim nastawienie rozwojowe, polegające na eliminacji uprzedzeń, stereotypów i dyskryminacji
- uczenie się języka to uczenie się bycia sobą w wymiarze społecznym i wielokulturowym
- opanowanie języka obcego to nie tylko przyswojenie pewnych umiejętności, systemu zasad i gramatyki, ale również zainteresowanie innymi kulturami i ludźmi
- znajomość języka obcego to zmiana w obrazie samego siebie
- umiejętność posługiwania się językiem obcym związana jest z potrzebą własnego rozwoju, unikaniem prowincjonalizmu i egocentryzmu.

Na powyżej przytoczonym przykładzie jednego z wybranych przedmiotów w szkole ponadgimnazjalnej zaobserwować można, jak nastawienie ucznia może wpływać na brak motywacji do nauki języka obcego. Skutkiem demotywacji w uczeniu się języków obcych jest zbyt niska liczba uczniów szkolnictwa zawodowego, którzy przystępują do egzaminu maturalnego z języka obcego lub do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w kilku językach obcych. Zaznaczyć trzeba, że to właśnie absolwenci szkół średnich zawodowego kończą często swoją edukację na poziomie szkoły średniej. Zgodnie z założeniami obecnej reformy na rynek pracy wkraczać zaczęli absolwenci techników oraz szkół branżowych I i II stopnia, a ich motywacja do odnalezienia się w świecie pracy z wysokimi umiejętnościami jest niezbędnym czynnikiem do osiągnięcia sukcesu. Wyzwaniem dla nauczycieli staje się przede wszystkim uświadomienie młodzieży ich własnej wartości i potencjału. W ramach doradztwa zawodowego i współpracy z wychowawcami należałoby wyodrębnić priorytety w grupie uczniów, a następnie dobierać odpowiednie dla nich metody i techniki nauczania, tworzyć specjalne programy autorskie, zgodne z możliwościami i oczekiwaniami uczniów. Kształcenie zawodowe nastawione w przeważającej mierze na usługi motywuje dość wystarczająco do zdobycia umiejętności

⁴ Opinie są cytataimi

potwierdzających kwalifikacje w zawodzie, ale zastanowić się trzeba również nad tym, czy zdobycie dokumentu ukończenia szkoły przyniesie absolwentowi motywację do samorealizacji, czy jedynie do pogoni za zaspokajaniem coraz bardziej rosnących potrzeb. Pozytywne nastawienie ucznia do świata, wzbudzenie kreatywności, zwiększenia aktywności umysłowej - to postawy i działania, które młody człowiek w najszerszej mierze może wynieść ze szkoły. One wraz z umiejętnościami stanowią najważniejszy efekt nauczania, który w przyszłości cieszyć będzie nie tylko ucznia, ale i nauczyciela, którego misją jest tworzenie lepszych pokoleń. Pamiętać przy tym trzeba, że okres edukacji w życiu każdego człowieka jest początkiem jego wielkich planów, realizacji marzeń i największej motywacji.

Bibliografia:

Książki:

Bykowski I., Nauczyciel w oczach ucznia. Analizy i refleksje, Wyd. Oficyna Wydawnicza, Sosnowiec 2017
Gałązka A., Motywacyjna rola dramy w glottodydaktyce, Wyd. Impuls, Kraków 2008
Hüther G., Hauser U., Wszystkie dzieci są zdolne. Jak marnujemy wrodzone talenty, Wyd. Dobra Literatura,

Słupsk 2014

Ligara B., Szupelak W., Motywacja uczących się [w:] Lingwistyka i glottodydaktyka języków specjalistycznych na przykładzie języka biznesu - Podejście porównawcze, Wyd. Księgarnia Akademicka, Kraków 2012

Szczurek-Boruta A., Doświadczenia społeczne w przygotowaniu przyszłych nauczycieli do pracy w warunkach wielokulturowych, Wyd. Adam Marszałek, Toruń 2013.

Źródła internetowe:

¹https://www.cke.edu.pl/images/_EGZAMIN_MATURALNY_OD_2015/Informacje_o_wynikach/2016/20160912%20Informacja%20o%20wynikach%20matury%20M%20Cz%20S.pdf, dostęp 03.06.2017r.

² <https://www.librus.pl/doradca-dyrektora/informacjaprawne/organizacja-pracy-szkoly/motywacja-nauczycieli-w-kontekscie-indywidualizacji-procesu-nauczania>, dostęp 04.06.2017

³ <https://men.gov.pl/zycie-szkoly/ksztalcenie-ogolne/sprawdzian-i-egzaminy/ocenianie-klasyfikowanie-i-promowanie-uczniow.html>, dostęp 04.06.2017

<http://antyweb.pl/postep-w-technologiach-na-przestrzeni-ostatnich-lat-czy-aby-na-pewno-rozumiemy-jak-szybko-zachodza-zmiany>, dostęp 03.06.2017 r.”

Areta Rewinska-Łanoch

Zespół Szkół im. Celestyna Kamińskiego w Dąbrowie Chełmińskiej

Dlaczego warto?

Motywacja stanowi wyznacznik naszego działania. Często, to właśnie dzięki niej wstajemy rano z łóżka, idziemy do pracy, dostrzegamy sens w powtarzanych codziennie czynnościach. Kieruje nami ciekawość: pragniemy więcej wiedzieć, lepiej zrozumieć otaczający nas świat. Chwilami wyznacznikiem działania bywa zwykła próżność - po prostu chcemy być lepsi od innych. Z pewnością najwartościowsza motywacja łączy się z chęcią budowania nas samych, znalezienia sposobu na dotknięcie prawdziwej mądrości, a w konsekwencji podzielenie się nią z bliskimi tymi, którzy potrzebują uwagi i szukają mistrza. Możliwym jest ciągle bycie uczniem i jednocześnie stawianie się mistrzem i przewodnikiem dla innych. Niekończąca się potrzeba samorozwoju może być najlepszą motywacją do działania.

Bywa, że rutyna zaczyna ciążyć i wówczas zdajemy sobie sprawę, że potrzebujemy nowego

wyzwania. W pracy nauczyciela bardzo łatwo można przyzwyczaić się do wykonywania określonych czynności. Na kolejnych lekcjach powtarzamy ten sam materiał, nie potrzebujemy konspektów, bo po kilkunastu latach pracy doskonale wiemy, co wydarzy się za chwilę. Jedyną zmienną może być zespół klasowy i jego dynamika. Z tej sytuacji również wykazujemy się elastycznością i nie mamy sobie nic do zarzucenia. Co prawda kolejne reformy oświaty nie pozwalają nam zaśnieść, ale do zmian szybko się przyzwyczajamy. Rodzi się pytanie: skąd wziąć motywację do dalszego rozwoju? Sprzymierzeńcem tego procesu może być realizacja kolejnych stopni awansu zawodowego - to rzeczywiście wymusza podejmowanie nowych działań. Jednak co ma zainspirować nauczyciela dyplomowanego, który wiele już zrobił, skończył pewnie niejedną „podyplomówkę”, a przed sobą ma jeszcze wiele lat pracy. Może motywacji do

dalszego rozwoju trzeba szukać na zewnątrz, nie tylko w obrębie zadań związanych ze szkołą. I tak wszystko, czego się nauczymy, w pewnym momencie przyda się na gruncie szkolnym. Dobrym pomysłem wydaje się być nauka języka obcego. Z praktycznego punktu widzenia większość pomyśli o angielskim, ale warto przyjrzeć się także innym językom, poświęcić im swój czas i uwagę. Nauka języka obcego stanowi wprowadzenie w obszar kultury, innego sposobu myślenia - otwiera w głowie nowe przestrzenie. Warto zainicjować nowe działanie, zająć się czymś rzadkim, nietypowym i uczynić z tego nową jakość. Wymagamy od uczniów ciągłego uczenia się, zdobywania wiedzy. Przyda to się nam samym, chociaż nie jesteśmy za to oceniani, ani nasza pensja dzięki nowym umiejętnościom nie wzrośnie w niebotyczny sposób. Możemy się skupić na rozwijaniu naszej duchowości, warto brać udział w warsztatach przybliżających zagadnienia psychologiczne, zmieniające perspektywę myślenia, pomagające odrzucić rutynę codzienności. Pytanie zasadnicze odnosi się do tego, skąd brać na wszystko siły, jeżeli nie idzie za tym gratyfikacja finansowa? Warto wrócić do podstawowej poznawczej ciekawości, pomyśleć o tym, co w uczeniu się nam samym sprawiało przyjemność, ale pamiętając, że każde działanie wymaga wysiłku i wytężonej pracy. Bywa, że efekty

nie zawsze są widoczne i spektakularne, ale jak pisał Leśmian to „spełniony godnie trud”, więc sensowny i wart poświęcenia czasu i części nas samych. Zresztą poszukiwanie motywacji często równa się wypełnianiu esencją naszej egzystencji.

Dlaczego warto się rozwijać i nie poprzestawać na zadowoleniu z już osiągniętego wykształcenia? Być może po to, by zrozumieć i nie zapominać z czym mierzą się nasi uczniowie i by mobilizować ich do pracy, najpierw trzeba znaleźć w sobie wewnętrzną motywację do działania i nieustającego rozwoju. Dlatego zaraz siądę i przetłumaczę kolejne zdania na lekcje języka włoskiego, bo czasami warto z nauczyciela stać się uczniem i nie zadawać pytania: do czego mi się to przyda? Po prostu czerpać radość z każdej, być może na nowo poznawanej rzeczy, stawiać czoła przeciwnościom i mieć świadomość, że najważniejsza jest motywacja wypływająca z wnętrza. Takie podejście gwarantuje młodość naszego mózgu i otwartość na zmienność świata. Szkoda, że nie wszystkie marzenia mogą się ziścić i zaowocować w wymierny sposób, ale nie warto rezygnować z chęci rozwoju, a tym bardziej bagatelizować drzemających w nas pokładów i możliwości. Swój wywód pragnę zakończyć słowami przywołanego już Bolesława Leśmiana: „A ty z tej próżni czemu drwisz, kiedy ta próżnia nie drwi z ciebie?”. Dlatego warto...

dr Miłosz Kłobukowski

III Liceum Ogólnokształcące im. Marii Konopnickiej we Włocławku

Konopniczanie podbijają Toruń

„Ach, ci humaniści!” – słyszymy zewsząd chór utyskujących pragmatyków, przyszłych rekinów finansjery, inżynierów postępu. Czy kto kiedy najadł się poezją? Czy zapłacił rachunki dziełami zebranymi Szekspira albo zdał egzamin na medycynę, recytując „Odę do młodości”? Pech chce, że prawdziwym humanistom w głowie ciągle jedno – jak mówiła Szymborska – „rozwiązłe analizy, wszeteczne syntezy, pogoń za nagim faktem dzika i hulaszczą”, jakby za nic mieli twarde prawa rynku, jakby nie liczył się dla nich dobry start życiowy, czy praca w strategicznych i rozwojowych branżach. Pech? A może raczej szczęściem nazwać trzeba fakt, że istnieją wciąż młodzi ludzie nie dający się złapać na lep antyhumanistycznej

propagandy, młodzi marzyciele, który już wiedzą, że w zmieniającym się świecie wygrywa ten, kto inwestuje po prostu w siebie i swój krytyczny umysł. Pomaga im w tym specjalny program zainicjowany w III Liceum Ogólnokształcącym im. Marii Konopnickiej we Włocławku dzięki środkom przyznanych przez Fundację ANWIL dla Włocławka.

NADWIŚLAŃSKIE ZAGŁĘBIE HUMANISTÓW

Włocławskie LMK od zawsze humanistyką stało i nie można się temu dziwić, skoro szkoła posiada tak znakomite patronki, jak poetkę, autorkę *Roty*, czy Marię Danilewicz Zielińską – słynną absolwentkę i strażniczkę słowa polskiego na emigracji. Ich duch

wiecznie żywy w murach pięknie odnowionego gmachu przy ul. Bechiego inspiruje do działania kolejne pokolenia miłośników nauki i słowa. LMK może się również poszczycić rzeszą absolwentów, którzy zasłynęli na polu humanistyki, działalności społecznej czy kulturalnej. Od pięciu lat liceum organizuje Międzynarodowy Konkurs Literacki im. Marii Danilewicz Zielińskiej *Słowo i tożsamość* będący niepowtarzalną okazją dla literacko uzdolnionej młodzieży polskiej, polonijnej i po polsku piszącej do rozwijania talentu oraz spotkania i wymiany doświadczeń. Warto nadmienić, że impreza otrzymuje co roku patronaty honorowe: Ministerstwa Edukacji Narodowej, Kujawsko-Pomorskiego Kuratora Oświaty, Prezydenta Miasta Włocławka, Włocławskiego Towarzystwa Naukowego, Dobrzyńskiego-Kujawskiego Towarzystwa Kulturalnego i cieszy się coraz większą popularnością, nie tylko w regionie i kraju, ale i w całej Europie, skąd nadsyłane są prace konkursowe.

Jednak szkoła nie żyje tylko przeszłością, ale przede wszystkim z nadzieją spogląda w przyszłość. Dzięki inicjatywie i działaniom dwojga polonistów – pani dyrektor Anety Jaworskiej oraz dr. Miłosza Kłobukowskiego – LMK jako jedyna placówka w mieście i regionie podpisała umowę patronacką z Wydziałem Filologicznym UMK w Toruniu, co oferuje zupełnie nowe możliwości. Przede wszystkim uczniowie szkoły należą do elitarnego grona, przed którym uniwersytet otwiera swe podwoje. Wśród najlepszych z najlepszych znalazła się tegoroczna maturzystka – Julia Cieślak – dwukrotna laureatka Olimpiady Wiedzy o Mediach, która od 1 października uczy się nie tylko w nadwiślańskim gmachu we Włocławku. Julia uczęszcza też na

zajęcia akademickie w Toruniu wraz ze studentami i innymi wybitnie zdolnymi licealistami, których Wydział Filologiczny UMK zaprosił do siebie na wykłady i ćwiczenia. Tegoroczna abiturientka wybrała przedmioty oferowane przez Pracownię Komparatystyki Literacko-Kulturowej, przez cały rok będzie na równi ze starszymi od niej studentami zgłębiała tajemnice literatury światowej, czekają ją również zaliczenia z tychże przedmiotów na zasadach obowiązujących wszystkich studentów. Na szczęście Julia nie obawia się, gdyż w macierzystej szkole we Włocławku otrzymała solidne podstawy, dzięki którym żaden egzamin jej nie straszy, a dzięki prawdziwie humanistycznej pasji nawet najdłuższa lista lektur wydaje się nie udręką, ale planem fascynującej podróży przez kontynenty i epoki.

Kolejną korzyścią wynikającą ze współpracy z toruńskim uniwersytetem jest prowadzenie warsztatów przez pracowników naukowych Wydziału Filologicznego, którzy od lat odwiedzają Liceum Marii

Konopnickiej we Włocławku. Kontakt kadry akademickiej z młodzieżą licealną zapewnia obydwu stronom wspaniałe doświadczenia. Młodzież ma okazję zakosztować atmosfery świata uniwersyteckiego, może poznać sposób prowadzenia zajęć i wymagania naukowców. Z kolei akademicy zbliżają się do licealistów, a zarazem przyszłych studentów, poznają ich sposób widzenia świata oraz potencjał intelektualny. Rokrocznie w LMK organizowano *Colloquia Konopnickańskie*, które opierały się właśnie na zaproszeniu pracownika naukowego Wydziału Filologicznego

i przeprowadzeniu przez niego warsztatów. Dzięki temu konopniczanie poznawali sekrety *Lalki* Prusa, uczyli się sztuki pięknego mówienia, odkrywali uroki regionalizmu, zgłębiali wiedzę o filmie i adaptacji literatury na język ruchomych obrazów, czy też odkrywali historię teatru. Dyrekcja szkoły zachęcona obiecującymi wynikami działalności postanowiła ją rozszerzyć i umożliwić uczniom poznanie świata uniwersyteckiego przez cykl wyjazdów do Torunia.

NA POCZĄTKU BYŁ PROJEKT

Humanista zaczyna pracę od marzeń, tak też było w wypadku wizji dyrektor Anety Jaworskiej i nauczyciela Miłosza Kłobukowskiego, którzy postanowili starać się o grant w konkursie rozpisany

przez Fundację ANWIL dla Włocławka. Starania zakończyły się sukcesem, a marzenia się spełniły, gdyż Fundacja podjęła decyzję o sfinansowaniu projektu *Humanistyka praktyczna* o znaczeniu strategicznym dla rozwoju kompetencji miękkich wśród uczniów włocławskiego liceum. W założeniach projekt miał między innymi: podwyższać poziom wykształcenia mieszkańców Włocławka i okolic, przyczyniać się do rozwoju kultury i sztuki, wyrównywać szanse edukacyjne, a także przeciwdziałać wykluczeniu społecznemu. Dzięki środkom pozyskanym z Fundacji grupa osiemdziesięciu uczniów o zainteresowaniach humanistycznych mogła wziąć udział w sześciu zorganizowanych wyjazdach do Torunia, które obfitowały w rozmaite atrakcje naukowo-kulturalne, a przede wszystkim umożliwiały licealistom z włocławskiej „Konopnickiej” zapoznanie się z dydaktykami Wydziału Filologicznego UMK. Trudno oddać słowami pozytywne skutki i wrażenia, jakie wychowankowie wynosili z kolejnych wyjazdów. Po raz pierwszy w ich doświadczeniu szkoła, działająca dzięki sponsorowi biznesowemu wrażliwemu na potrzeby edukacyjne i kulturowe, umożliwiła im autentyczne obcowanie ze światem uniwersytetu, który wcześniej mógł wydawać się co najwyżej daleki i zagadkowy. Żaden jednorazowy wyjazd na nawet najlepiej zorganizowaną promocję edukacyjną czy drzwi otwarte nie zastąpi prawdziwego, regularnego uczestnictwa w zajęciach prowadzonych przez akademickich praktyków. Szczególne wrażenie projekt wywarł na uczniach, którzy dopiero dzięki włocławskiemu liceum po raz pierwszy mogli poznać świat, który wydawał im się odległy, by nie powiedzieć niedostępny.

Jednak nie samą nauką żyje człowiek, dlatego Fundacja ANWIL dla Włocławka sfinansowała również udział młodzieży w atrakcjach kulturalnych, aby dbać o zrównoważony rozwój intelektu i ducha. Wśród nich znalazła się między innymi wizyta młodzieży w toruńskim planetarium, gdzie humaniści poznawali tajemnice gwiazd oraz Ziemi dzięki zwiedzaniu wystawy interaktywnej. Ponadto Fundacja umożliwiła konopniczanom obejrzenie spektaklu *Poskromienie złoŹnicy* według komedii Szekspira w toruńskim Teatrze im. Wilama Horzycy, a także dwukrotną wizytę w Centrum Sztuki Współczesnej „Znaki Czasu”, którego pracownicy przygotowali specjalne warsztaty dotyczące filmu.

JESTEM HUMANISTĄ, A JAKA JEST TWOJA SUPERMOC?

Jednym z kluczowych założeń projektu *Humanistyka praktyczna* było również obalenie popularnych ostatnimi czasy, a szkodliwych mitów narosłych wokół wykształcenia humanistycznego.

Zajęcia przygotowane i prowadzone przez naukowców z UMK, konsultowane z kierownikami projektu, miały za zadanie przede wszystkim uświadomić młodzieży praktyczny wymiar humanistycznego wykształcenia oraz szeroki wachlarz możliwości, jakie otwierają się na rynku pracy przed absolwentem legitymującym się dyplomami kierunków związanych z wiedzą o człowieku i społeczeństwie.

Rozwijanie kreatywnego myślenia, redagowanie tekstów, sztuka i praktyka słowa w czasie rewolucji cyfrowej, warsztaty w tworzeniu blogów, kreatywność nazewnicza a potrzeby komunikacyjne użytkowników języka, warsztaty scenariuszowe, warsztaty parateatralne, podstawy typografii, zagadnienia kultury wizualnej, podstawy copywritingu, językowe mechanizmy reklamy, twórcze pisanie tekstów – to tylko niektóre propozycje z przebogatej oferty zajęć przygotowanych specjalnie dla włocławskich licealistów przez pracowników naukowych UMK w Toruniu. Zadaniem zajęć było zarówno obudzenie kreatywności i poszerzenie horyzontów intelektualnych uczniów, jak i uświadomienie im, że wykształcenie humanistyczne – wbrew obiegowym opiniom – nie skazuje wcale na bycie bezrobotnym. Złożeniem projektu stało się bowiem „odczarowanie” edukacji humanistycznej, uniwersyteckiej, funkcjonującej w wyobrażeniach młodzieży jako czysto teoretycznej, nieprzydatnej, oderwanej od konkretnego i nieoferującej zbyt wielu możliwości kariery zawodowej. Dzięki staraniom pracowników Wydziału Filologicznego młodzi elemkowicze niejednokrotnie przecierali oczy ze zdumienia, zwłaszcza gdy okazywało się, że humanista potrafi rozwiązać problemy godne inżyniera – jedno z zadań dotyczyło zbudowania konstrukcji z gwoździ i wymagało nie lada pomysłowości oraz twórczego myślenia. Zdolność do szerokiej analizy zjawisk uwzględniającej kontekst społeczno-kulturowy, zdolność obserwacji, interpretacji rzeczywistości, w tym ludzkich zachowań, umiejętne używanie języka jako narzędzia kreującego rzeczywistość i wpływającego na ludzi, czy wreszcie kreatywność to zaledwie najważniejsze umiejętności, z których posiadania zdali sobie sprawę licealiści uczestniczący w projekcie, umiejętności, które zapewnią im sukces nie tylko na rynku pracy, ale przede wszystkim życiu. Któż bowiem lepiej poradzi sobie w ciągle zmieniającym się i wymagającym krytycznego spojrzenia świecie, w świecie wymagającym elastyczności, ciągłego przededefiniowywania tego, kim się jest i co się potrafi? Specjalista w wąskiej dziedzinie czy mający za sobą szerokie spektrum wiedzy i kompetencji kulturowych humanista? Elemkowicze znają już odpowiedź. Podbiwszy toruński uniwersytet, spoglądają daleko przed siebie okiem ciekawym i pogodnym.

Motywacja Wieloraka

Teoria Inteligencji Wielorakich na lekcjach języka angielskiego

Niezwykle istotną rolę w procesie uczenia się języków obcych odgrywają czynniki afektywne. Bez względu na to z jaką grupą uczniów mamy do czynienia, czynniki te zwiększają efektywność uczenia się. Pozytywne emocje, motywacja, poczucie własnej wartości, pewność siebie czy empatia mogą zdecydowanie wpłynąć na efektywność procesu uczenia się. Motywacja jest chyba najważniejszym czynnikiem afektywnym. To pewna siła, która popycha nas do podjęcia działań. Pojęcie to jest również często używane, aby wyjaśnić czyjs sukces czy porażkę. Możemy zatem założyć, że jest ona kluczowym czynnikiem w procesie uczenia się.

Nauczyciel poza nauczaniem języka powinien budować w swoich uczniach motywację. Stanowi to ogromne wyzwanie, szczególnie w pracy z nastolatkami, którzy często nie widzą konieczności czy sensu nauki. Powodzenie w nauce w dużej mierze jednak będzie zależało od motywacji. Jak zatem motywować uczniów aby osiągnęli sukces w nauce języków obcych?

INTELIGENCJE WIELORAKIE A MOTYWACJA

W procesie nauczania języków obcych poza osobowością i innymi kognitywnymi i afektywnymi różnicami warto wziąć pod uwagę teorię Inteligencji Wielorakich Howarda Gardniera.

Różnice indywidualne pomiędzy uczniami mają istotny wpływ zarówno na proces nauczania języków obcych, jak i proces uczenia się. Nauczyciel powinien zdawać sobie sprawę, jak istotna jest znajomość tych różnic, gdyż mogą one wpłynąć na sukces lub porażkę danego ucznia w procesie edukacyjnym. Dlatego warto zwrócić uwagę na profil inteligencji wielorakich uczniów, a co się z tym wiąże, różne metody i techniki, które mogą być przydatne w pracy z daną grupą uczniowską. Znajomość Inteligencji Wielorakich pozwoli nauczycielowi lepiej poznać indywidualne potrzeby uczniów i dotrzeć do nich tak, aby wynieśli jak najwięcej z zastosowanych metod i wykorzystanych materiałów. Warto pamiętać, że nauczyciel korzystając jedynie z tradycyjnych metod

nauczania, dotrze tylko do uczniów o silnie rozwiniętej inteligencji językowej. Dlatego też nauczyciel nie powinien stosować tych samych metod nauczania dla wszystkich klas, a nawet dla jednej grupy uczniów. Opis Inteligencji Wielorakich oraz umiejętności i zdolności z nich wypływających zobrazował dziewięć różnych możliwości intelektualnych uczniów. Dzięki teorii Inteligencji Wielorakich uczniowie uczą się, jak wykorzystać swoje mocne strony. Uczeń, który czuje się traktowany jednostkowo będzie bardziej zmotywowany i chętniej podejmie ryzyko, a jego zaangażowanie w naukę wzrośnie.

W tym artykule chciałabym podzielić się swoim doświadczeniem w wykorzystaniu teorii Inteligencji Wielorakich na lekcji języka angielskiego. Postaram się zaprezentować, jak wykorzystać ją w pracy z uczniami, aby jak lepiej zmotywować ich do pracy.

INTELIGENCJE WIELORAKIE W KLASIE

Chęć pracy z teorią IW nie oznacza, że nauczyciel musi zbadać profil inteligencji wielorakich każdej swojej klasy, czy każdego ucznia. Warto jednak mieć na uwadze fakt, iż uczniowie różnią się od siebie, a poznanie dominujących inteligencji może pomóc nauczycielowi w zaplanowaniu procesu nauczania. Szczególnie przy braku motywacji uczniów do nauki czy też słabych wynikach wychowanków. Obecnie dostępnych jest wiele gotowych testów badających profil inteligencji wielorakich uczniów.

Autor teorii podkreśla, że każdy uczeń ma rozwiniętych kilka typów inteligencji. Z reguły jedna lub dwie są dominujące. Należy pamiętać, że nie ma dwóch ludzi którzy mają dokładnie taką samą kombinację inteligencji. Rozmiar, w jakim dana inteligencja rozwinięta się u danej osoby, zależy od edukacji, kultury i genetycznych uwarunkowań.

CHARAKTERYSTYKA POSZCZEGÓLNYCH TYPÓW INTELIGENCJI

Inteligencja językowa

Uczeń z rozwiniętą inteligencją językową najczęściej nie ma problemów z nauką języka

obcego. Chętnie czyta, pisze, opowiada i uczy się nowych słów. Mocną stroną takiego ucznia jest zapamiętywanie słownictwa. Najlepiej uczy się przez mówienie, słuchanie, czytanie słów. Dobrze radzi sobie z pisanem opowiadań i innych prac pisemnych. Na lekcji języka obcego dobrze sprawdzą się gry pamięciowe, tworzenie mapy myśli, opowiadanie historyjek w oparciu o materiał obrazkowy, tworzenie dialogów, dyskusje, debaty.

Inteligencja logiczno-matematyczna

Uczeń z dominującą inteligencją logiczno-matematyczną lubi eksperymentować, wyliczać, wymyślać wzory i związki. Uczy się najlepiej przez klasyfikowanie i tworzenie abstrakcyjnych związków. Uczeń ten lubi znać zasady gramatyczne. Chętnie uczy się zasad przez dedukcję. Na języku obcym w pracy z uczniem obdarzonym tym typem inteligencji możemy wykorzystać wszelkiego rodzaju puzzle, tworzenie list, gry logiczne, zadania z luką, układanie wyrazów w odpowiedniej kolejności. Dobrym ćwiczeniem w pracy z takim uczniem będzie burza mózgów.

Inteligencja wizualno - przestrzenna

Uczeń z rozwiniętą inteligencją wizualno-przestrzenną lubi rysować, projektować, tworzyć i śnić na jawie. W pracy z takim uczniem niezbędne są karty obrazkowe. Dobrze sprawdzą się filmy czy też gry mechaniczne, a także mapy, diagramy, tworzenie rysunków. Na lekcji języka obcego warto zastosować także pracę z projektem oraz szukanie różnic między obrazkami w parze. Gramatykę dobrze jest zaprezentować, np. na osi. Młodszy uczniowie mogą wspólnie tworzyć słowniki obrazkowe.

Inteligencja ruchowa (kinestetyczna)

Uczeń, u którego dominuje inteligencja ruchowa, lubi kręcić się, dotykać i mówić oraz wykorzystywać język ciała. Najlepiej uczy się przez dotyk, ruch, działanie w przestrzeni. Uczeń taki chętnie bierze udział w odgrywaniu scenek, lubi pracę w grupie. Szybko odczuwa znudzenie na lekcji jeśli nie zaangażujemy go w pracę. W pracy z tego typu uczniami świetnie sprawdzi się metoda TPR (Total Physical Response) oparta na koordynacji języka i ruchu fizycznego, pantomima, czy też Running dictation. Uczniowie mogą pisać opowiadania w grupach, podając kartkę papieru jeden drugiemu. Aby ćwiczyć mówienie można zastosować pracę w parach mieszanych, dzięki czemu uczniowie zmieniają pary, poruszając się po klasie. Dobrą techniką na poznanie nowego słownictwa będzie podpisywanie przedmiotów w klasie czy w pokoju.

Inteligencja muzyczna

Uczeń z rozwiniętą inteligencją muzyczną lubi śpiewać i słuchać muzyki. Jest dobry w podchwytywaniu dźwięków i rytmu, wyczuwaniu

intonacji. Ten typ inteligencji odpowiada za wymowę i intonację w nauce języka obcego, warto na to zwrócić uwagę. Uczniowie ci szukają wzorów, powtórzeń w nowym materiale. Na lekcji języka obcego świetnie sprawdzą się wszelkie rymowanki oraz teksty piosenek. Uczniowie mogą także posłuchać fragmentu muzyki i opisać w języku obcym swoje odczucia.

Inteligencja interpersonalna

Uczeń, u którego dominuje inteligencja interpersonalna, lubi mieć dużo przyjaciół wokół siebie, lubi rozmawiać z innymi oraz pracować w grupie. Jest dobry w organizacji pracy w grupie i rozumie innych. Najlepiej uczy się przez współpracę, porównywanie i dzielenie się wiedzą. Dobrze sprawdzą się wywiady, ankiety, debaty na lekcji języka obcego w pracy z uczniami o inteligencji interpersonalnej. Uczniom o tym typie inteligencji trudno jest pracować indywidualnie. Świetnym pomysłem będą także pary mieszane, rozwiązywanie problemów, pomoc koleżeńska, symulacje, role play oraz grupowe projekty lub drama. Wskazane byłoby samodzielne dobieranie się przez uczniów w pary czy grupy.

Inteligencja intrapersonalna (refleksyjna)

Uczniowie, u których dominuje inteligencja intrapersonalna, lubią pracować samodzielnie. Uczniowie ci lubią pracować we własnym tempie i realizować zindywidualizowane projekty. Potrzebują wokół siebie własnej przestrzeni. Uczniowie ci mają najczęściej problemy z włączeniem się w pracę grupową. Nie potrafią znaleźć swojego miejsca w grupie. Często postrzegani są jako powolni, najczęściej niesłusznie, gdyż angażują się w głębszą analizę czy rozważanie. Dobrym zadaniem dla tego typu uczniów będzie pisanie pamiętnika, opowiadań czy bloga. W nauczaniu gramatyki uczniów można prosić o napisanie zdań o sobie w danej formie gramatycznej. Młodszy uczniowie mogą tworzyć własne słowniczki, aby pracować nad nowym słownictwem.

Inteligencja naturalistyczna (przyrodnicza)

Uczniowie z rozwiniętą inteligencją naturalistyczną lubią przebywać na świeżym powietrzu. Dobrze rozróżniają i zapamiętują gatunki roślin występujące w ich otoczeniu. Lubią obserwować otoczenie. Dobrym ćwiczeniem na lekcji języka obcego będą projekty związane ze środowiskiem. Nauczyciel może także wykorzystać dźwięki natury do pracy na lekcji. Materiały autentyczne z czasopism mogą być wykorzystane, aby stymulować dyskusję i umożliwić uczniom powiązania ze światem przyrody.

Inteligencja egzystencjalna

Uczeń obdarzony inteligencją egzystencjalną świetnie składa detale w całość. Lubi zadawać pytania, szuka powiązań między nauczonym

materiałem. Uczniowie o tym typie inteligencji chętnie uczestniczą w dyskusjach dotyczących życia, przeszłości, przyszłości oraz życia na innych planetach. Tematy te będą także dobrze sprawdzały się w pisemnych formach wypowiedzi.

Nauczyciel może wykorzystać wiadomości o inteligencjach wielorakich w celu lepszego zorganizowania zajęć. Określenie profilu inteligencji

wielorakich klasy, jak również indywidualnych uczniów umożliwi nauczycielowi zastosowanie metod i technik pracy tak, aby dotarły one do potrzeb każdego ucznia. W wyniku trafnego doboru metod uczniowie czują, iż są traktowani jednostkowo podczas lekcji. Ma to wpływ na ich motywację do nauki, a co za tym idzie sprzyja osiągnięciu lepszych efektów.

Iwona Wołucka

Zespół Szkolno-Przedszkolny w Nowogrodzie

Wpływ oceniania kształtującego na rozwój motywacji wewnętrznej w procesie uczenia się

Niejednokrotnie rodzice i nauczyciele zadają sobie pytanie: *Czemu moje dziecko/uczeń nie chce się uczyć?* Choć przyczyn może być tyle, ilu ludzi na świecie, to jedna z nich będzie niepodważalna. Gdy nie wiemy z jakiego powodu mamy coś robić, to zwyczajnie nam się tego odechciewa. Uczeń, który nie zna praktycznego celu swoich działań, nie będzie chciał ich kontynuować. Rzadko kiedy zainteresuje go czysta teoria, zasada, reguła, wzór, których (jego zdaniem) nie wykorzysta poza lekcją. Nauczyciel staje przed wyzwaniem rozbudzenia chęci do nauki, zmotywowania uczniów do podejmowania nieustannego wysiłku zarówno fizycznego jak i psychicznego. Jedną z dróg, którą może wybrać jest ocenianie kształtujące.

Nasza szkoła podąża tą ścieżką od 2015 roku. Pierwsze kroki nauczyciele stawiali indywidualnie, metodą prób i błędów korzystali z elementów oceniania kształtującego. Zachęteni poszukiwaniem najlepszych rozwiązań i innowacji, rok później dołączyliśmy do Programu Szkoły Uczącej Się, gdzie do dziś rozwijamy się pod czujnym okiem liderów i mentorów. Zauważamy wiele pozytywnych aspektów związanych z wprowadzeniem elementów oceniania kształtującego.

Samodzielne lub formułowane wspólnie z uczniami cele lekcji i kryteria, doprowadzą do osiągnięcia wyznaczonego sukcesu. Mają one doskonały wpływ zarówno na proces uczenia się jak i nauczania. Dzięki nim nauczyciele mają motywację

do doskonalenia swojego warsztatu i metod pracy. Uczniowie są natomiast bardziej zaangażowani zarówno w lekcje, ale też we własny rozwój.

Na motywację składają się: preferencje, wigor oraz wytrwałość.¹ Wybór jednej aktywności ponad inną, to nic innego jak określenie tego, co jest dla nas najważniejsze podczas zajęć – nasz cel – to, co mamy osiągnąć. Siła reakcji to zaangażowanie uczniów w osiągnięcie zamierzonych efektów. Wytrwałość to działanie według zorganizowanego wzoru, a więc zgodnie z kryteriami sukcesu. Spełnienie tych warunków, zarówno teoretycznie jak i w praktyce prowadzi do rozbudzania motywacji uczniów.

Psychologowie często zastanawiają się, gdzie zlokalizowane jest źródło motywacji, w osobie czy środowisku? Pochodzi z wnętrza jednostki czy kultury? Faktem jest, że rozwojowi człowieka bardziej sprzyja motywacja wewnętrzna. Wiele razy sami słyszeliśmy, że „trzeba uczyć się nie dla ocen, ale dla siebie”. Jak to wygląda w praktyce? Większość uczniów pracuje przede wszystkim dla stopni. Nie zależy im czego i po co się uczą, ale co za to dostaną. Później często nie są w stanie odtworzyć kluczowych wiadomości lub wykorzystać ich w praktyce, za to pamiętają, że z danego przedmiotu mieli piątkę lub szóstkę.

Uczenie się może być przyjemnością, czynnością motywowaną wewnętrznie, wynikającą z tego, że po

¹ Philip G. Zimbardo, *Psychologia i życie*, tłum. E. Czerniawska, J. Łuczyński, J. Radzicki, J. Suchecki, Warszawa 1999, s. 436.

prostu się ją lubi. Możemy to osiągnąć dzięki metodzie małych kroków i różnym elementom oceniania Kształtującego. Promowanie sukcesów dzieci, udzielanie informacji zwrotnych ze wskazaniem pozytywnych aspektów ich pracy oraz wskazanie dróg doskonalenia, samoocena i ocena koleżeńska, to tylko niektóre z przykładów, które sprawiają, że uczniowie zaczynają wierzyć we własne możliwości, nie zniechęcają się tak łatwo i mimo częściowych porażek nie poddają się.

Praca z ocenianiem kształtującym oparta jest na emocjach takich jak zaufanie i poczucie bezpieczeństwa, bez których nie da się rozbudzić motywacji. Uczniowie wiedzą, czego nauczyciele od nich oczekują, uczą się organizacji pracy, odpowiedzialności i systematyczności.

*Motywacja jest pojęciem abstrakcyjnym, nie można jej obserwować bezpośrednio. Zachowanie natomiast jest obserwowalne.*² Od dłuższego czasu nasza szkoła bierze udział we wdrażaniu oceniania kształtującego na różnych etapach edukacyjnych. Praca ta przynosi widoczne efekty. Uczniowie sami domagają się celów, pytań kluczowych i kryteriów. Twierdzą, że znacznie pomaga im to w nauce. Sami chętnie formułują cele indywidualne. Poprzez samoocenę, ocenę koleżeńską i informacje zwrotne uczą się konstruktywnej krytyki. Oddzwierciedlenie ich chęci do nauki zauważamy także w tradycyjnych stopniach, zaangażowaniu w lekcje oraz życie szkolne.

KRYTERIA SUKCESU NA TEST ODKRYWAMY TAJEMNICE ZJAWISK PRZYRODNICZYCH

1. Połączysz postać wody z jej stanem skupienia.
2. Zaznaczysz na termometrze odpowiednią temperaturę.
3. Omówisz proces krzepnięcia, topnienia, skraplania i parowania.
4. Podasz temperaturę wrzenia wody.
5. Wymienisz składniki pogody, podasz przyrządy do ich pomiaru oraz jednostki miary.
6. Opisziesz opady i osady atmosferyczne.
7. Na podstawie mapy pogody odczytasz pogodę dla wybranej miejscowości.
8. Określisz porę dnia po obserwacji cienia rzucanego przez drzewo.

Przygotowała: Renata Piskorska,
nauczyciel przyrody.

Kryteria ustalone zgodnie z uczniami, po zapoznaniu się z fragmentami dzienników i definicją dziennika:

- piszę poprawnie pod względem ortograficznym i interpunkcyjnym
- piszę w 1 osobie l. poj., czasu przeszłego
- pamiętam o zapisaniu daty

- piszę o wydarzeniu, w którym brałem, brałam udział (rozmowa z kimś)
- nazywam swoje emocje, oceniam wydarzenie
- piszę starannie

Informacja zwrotna: Jagodo! Twoja kartka z dziennika jest bardzo ciekawa. Spełniłaś wszystkie kryteria sukcesu, gratuluję! Chciałabym, żebyś postarała się pisać jeszcze staranniej. Proszę, przepisz swoją pracę najstaranniej jak potrafisz na nową kartkę a4, tak żebyśmy mogły wywiesić ją na klasowej gazetce.

Kryteria sukcesu do dyktanda:

- zapisuję „ó” w wyrazach zakończonych na „ów, ówka, ówna”,
- pamiętam o pisowni wyjątków: skuwka, zasuwka, wsuwka,
- zapisuję „u” w wyrazach z „u” na początku, „u” na końcu, „u” w końcówce „uje” itp.,
- pamiętam o pisowni wyjątków: ósmy, ósemka, ów, ówdzie, ówczesny,
- piszę ładnie i starannie.

Informacja zwrotna

1. Emilko! Wspaniale poradziłaś sobie z dyktandem, gratuluję:) Pisownia „u” oraz „ó” nie ma dla Ciebie tajemnic. Pisziesz bardzo starannie i czytelnie. Poprawnie zapisujesz wyjątki i dbasz o estetykę pisma. Pracując tak dalej, będziesz z pewnością osiągać kolejne sukcesy!

2.1 Kacprze! Świetnie poradziłeś sobie z większością ortograficznych zagadek. Pisziesz ładnie i starannie, twoja praca jest bardzo estetyczna. Proszę powtórz sobie wyjątki pisowni wyjątków z „u” oraz „ó”. Przepisz do zeszytu wyrazy, w których popełniłeś błędy i z każdym z nich ułóż zdanie. Dzięki temu utrwalisz ich poprawną pisownię.

2.2 Poprawnie zapisałeś wszystkie wyrazy i ułożyłeś ciekawe zdania, wspaniale wywiązałeś się z zadania.

Przygotowała: Iwona Wołucka,
nauczyciel języka polskiego

EDUKACJA WCZESNOSZKOLNA

Cel: na dzisiejszych zajęciach poznam pisownię rzeczowników z ó wymiennym

Kryteria:

- znam zapis niektórych wyrazów z ó niewymiennym
- znam zapis wyrazów z ó wymiennym na a, e, o

Informacja zwrotna:

Oliwio, bardzo dobrze poradziłaś sobie z trudnościami ortograficznymi w wyrazach: tchórz, nóżka, wiewiórka. Pamiętaj o wielkiej literze na początku zdania oraz o kropce na końcu zdania. Popracuj również nad estetyką pisma. Aby usprawnić rękę, ćwicz przepisywanie krótkich tekstów w domu.

Przygotowała: Monika Szykowska,
edukacja wczesnoszkolna

²Tamże.

Motywowanie uczniów na zajęciach przyrody

Czym jest motywacja? Jak możemy wyróżnić rodzaje motywacji? Czy istnieje uniwersalny motywator? Jak motywuję dzieci do nauki przyrody? Co sprawia, że uczniowie chcą się uczyć?

Motywacja jest procesem pożądanym zarówno w życiu zawodowym jak i prywatnym. To dzięki motywacji mamy siłę i chęć do podejmowania wyzwań. Wincenty Okoń definiuje motywację jako „ogół motywów występujących aktualnie u danej jednostki”¹. Z kolei Słownik języka polskiego PWN przedstawia motywację jako „to, co powoduje podjęcie jakichś działań lub decyzji”². Samo słowo „motywacja” pochodzi z języka łacińskiego, w którym oznacza „ruchomy”, „ruch”. Na podstawie przytoczonych definicji możemy określić motywację jako czynnik mobilizujący ludzi do aktywności, dający energię do działania.

Wielu badaczy dzieli motywację na zewnętrzną i wewnętrzną. Zewnętrzna to nagrody i kary, w przypadku edukacji mogą to być oceny, wyróżnienia w konkursach, upomnienia. Natomiast motywacja wewnętrzna podyktowana jest potrzebą wpływającą od danej osoby, w kontekście edukacji może to być potrzeba zgłębienia tematu zainicjowana przez ucznia.

Motywacja jest siłą napędową do działania. Pozwala na wykonanie nawet bardzo trudnych zadań. Nie ma niestety jednego uniwersalnego motywatora. Dla niektórych dzieci „iskierką” do działania będzie możliwość wykonania doświadczenia, dla innych podjęcie próby znalezienia odpowiedzi na nurtujące od dzieciństwa pytania, dla jeszcze innych wizja samego siebie jako laureata konkursów.

W swojej praktyce zawodowej staram się szukać rozwiązań, które pozwalają zainteresować uczniów przedmiotem. Najbardziej pożądanym przeze mnie efektem jest oczywiście sytuacja, w której to od uczniów wypływa potrzeba zgłębiania wiedzy. Poniżej chciałabym podzielić się moimi niektórymi doświadczeniami w tym właśnie zakresie.

OCENIANIE KSZTAŁTUJĄCE

Bardzo pomocnym w pobudzaniu motywacji u uczniów jest stosowanie elementów oceniania kształtującego. Jednym z nich jest nawiązywanie do posiadanej wiedzy. Kiedy uczniowie po raz pierwszy spotykają się z przyrodą w klasie czwartej, staram się im pokazać, jak dużą wiedzę na jej temat dysponują już na starcie. Świadomość ta podbudowuje dzieci, zapewnia im komfort psychiczny, iż nie zostaną przytłoczone ogromem nowych wiadomości. Dzięki temu mają siłę i chęć, aby zgłębiać wiedzę. W każdym nowym zagadnieniu bazuję na już posiadanych informacjach. Przykładowo kiedy omawiam w klasie piątej pasowe ukształtowanie terenu w Polsce, wracam do wiadomości, uzyskanych przez dzieci na poprzednich zajęciach na temat czynników kształtujących powierzchnię ziemi. Pytam, co według nich sprawiło, że możemy w Polsce podziwiać zarówno tereny nizinne, wyżynne, jak i góry. W klasach czwartych praca w grupach, podczas której uczniowie układają jadłospisy jest możliwa dzięki temu, że dzieci zapoznały się wcześniej ze składnikami pokarmowymi oraz ich rolą w organizmie. Uczniowie widzą, dzięki nawiązywaniu do posiadanej wiedzy, sens podejmowanych wysiłków w zrozumieniu faktów. Wszystko układa się im w logiczną całość. Angażują się w pracę, kiedy poznajemy nowe zjawiska, fakty, aby później móc wykorzystywać wiedzę w praktyce.

Innym elementem oceniania kształtującego, który nierozdzielnie związany jest z pobudzaniem motywacji u dzieci, są pytania kluczowe. Odpowiednio sformułowane mają zaciekać ucznia, zainteresować tematem. Czasami powracam do pytań z dzieciństwa każdego z nas takich jak: „Skąd się bierze deszcz?”, „Jak ogromny samolot wzbija się w powietrze?”, „Dlaczego rośliny są zielone?”, „Co można zobaczyć w kosmosie?”. Naturalna ciekawość świata towarzyszy bowiem ludziom od najmłodszych lat. Dzieci, odkąd tylko posiadają zdolność komunikowania się z otoczeniem, zaczynają zadawać mnóstwo pytań typu: dlaczego?, jak?, po co?, w jaki sposób? Podtrzymywanie dziecięcej ciekawości nie jest zadaniem łatwym. Zbyt skomplikowane wyjaśnienia mogą znie-

¹ Okoń W., *Nowy słownik pedagogiczny*, Wydawnictwo Akademickie „Żak”, Warszawa 2001, s. 290

² *Słownik języka polskiego PWN* [online], dostępny w Internecie: <https://sjp.pwn.pl/szukaj/motywacja.html> [dostęp: 09.10.2017]

chęć, zbyt proste nie mobilizują do zgłębiania treści. Jednak odpowiednio postawione pytanie kluczowe, często w sposób przewrotny, z wykorzystaniem humoru, potrafi „oderwać uczniów” od rozmów, kreślenia rysunków na marginesie czy liczenia chmur na niebie. Przykładowo na początku zajęć związanych z recyklingiem stawiam pytanie kluczowe: „Czy skazałeś kiedyś kogoś na życie na ulicy?”. Zaznaczam, że odpowiemy na nie na w końcowej części zajęć. Podczas wyjaśniania zagadnienia wykorzystuję film edukacyjny, w którym butelka PET nie wrzucona do odpowiedniego pojemnika na surowce wtórne „tuła się po ulicy”, podczas kiedy mogłaby mieć już „drugie życie” z pożytkiem dla innych. Dzieci same dochodzą do wniosku, że były sytuacje w ich życiu, przez które na pytanie kluczowe mogą odpowiedzieć twierdząco. Oprócz pogłębienia wiedzy z zakresu recyklingu, wzrasta ich świadomość proekologiczna. Zaczynają zwracać uwagę na podejmowane w życiu codziennym działania i ich skutki.

Przykładem pytania kluczowego, które stawiam moim szóstoklasistom jest: „Co musiałoby zmienić się w twoim ciele, abyś posiadał zdolność do lotu?”. Następnie omawiamy po kolei przystosowania ptaków do lotu. Na koniec zajęć każdy wyobraża sobie, jak wyglądałby, adekwatnie do ptaków, bez zębów, ze skrzydłami zamiast rąk, z pustymi lekkimi kośćmi, z ciałem pokrytym piórami. Oczywiście śmiechu jest przy tym niemało, dzięki czemu uczniowie zdecydowanie lepiej zapamiętują przystosowania tej grupy kręgowców do lotu.

ODWOŁANIE DO ZAINTERESOWAŃ

Kolejnym narzędziem pomocnym w motywowaniu uczniów jest odwoływanie się do ich zainteresowań. Współcześnie zdecydowana większość dzieci pasjonuje się wirtualną rzeczywistością, nowościami technologicznymi oraz komunikacyjnymi. Dlatego na zajęciach przyrody chętnie korzystam z technologii komputerowej. Jako podsumowanie wiadomości rewelacyjnie sprawdza się aplikacja Kahoot. Na tablicy multimedialnej pojawiają się pytania, na które uczniowie odpowiadają na swoich smartfonach, tabletach. Mają do wyboru kilka możliwości, po każdym pytaniu wyświetlona zostaje informacja, ile wskazań otrzymała dana odpowiedź. Wspólnie analizujemy błędy, wyjaśniamy raz jeszcze zagadnienia. Szczególny nacisk kładę na te, przy których popełniono najwięcej błędów. Dodatkowo pojawiający się element rywalizacji (za poprawne odpowiedzi oraz najkrótszy czas przyznawane są punkty) mobilizuje uczniów do jak najlepszych wyników. Zapowiadam wcześniej, że lekcja powtórzeniowa będzie przeprowadzona z wykorzystaniem aplikacji, co sprawia, że uczniowie chętnie przygotowują się do zajęć, utrwalają w domu wiedzę.

ODEJŚCIE OD SCHEMATU

Motywacją dla niektórych moich uczniów jest odejście od schematu. Wybrany dział zamiast zakończyć tradycyjnym sprawdzianem podsumowuję w formie „lapbooków”. „Lapbook jest czymś w rodzaju teczki tematycznej, w której możemy umieścić wiadomości na wybrany temat. (...) Taka teczka pełni raczej funkcję interaktywnej przestrzeni na rysunki, opowiadania, wykresy, słówka, terminy czy też zdjęcia. To wszystko umieszczone jest w kieszonkach, książeczkach o przeróżnych kształtach i na karteczkach.”³ Uczniowie samodzielnie w domu przygotowują najważniejsze informacje z danego działu w tej właśnie formie. Sami wybierają ich zdaniem najbardziej istotne wiadomości, sami narzucają sobie sposób przedstawienia tych wiadomości. Ciekawym zjawiskiem jest, że niejednokrotnie, chcąc przedstawić dane treści w ciekawy sposób, samodzielnie pogłębiają wiedzę na ich temat w innych źródłach. Motywującym jest fakt, iż takie lapbooki mogą później wykorzystać do zabawy z młodszym rodzeństwem, rówieśnikami jako własne „skarbnice wiedzy”.

Innym przykładem odejścia od schematu jest umożliwienie moim uczniom prowadzenia zajęć dla rówieśników. Na przykład w klasach szóstych pracuję tak, kiedy poznajemy strefy krajobrazowe Ziemi. Wcielenie się w rolę nauczyciela to motywujący uczniów czynnik do działania. Samodzielnie zgłębiają wiedzę na temat danej strefy, wybierają sposób przekazania wiadomości pozostałym uczniom (plakaty, wykład, prezentacja multimedialna, praca z tekstem, filmy autorskie). Aktywnie poszukują ciekawych rozwiązań. Niejednokrotnie zdarza się, że informacje zawarte w podręczniku nie zaspokajają potrzeb uczniów – sami dociekają, drążą temat w innych źródłach wiedzy. Zadają mnóstwo pytań, co motywuje również mnie, jako nauczyciela, do poszukiwań.

OBSERWACJA I DOŚWIADCZENIE

Możliwość prowadzenia obserwacji i doświadczeń to kolejny motywator do działania podczas zajęć przyrody. Uczniowie chętnie uczestniczą w projektach związanych z uprawą roślin, doświadczeniami chemicznymi czy fizycznymi. W klasach piątych uczniowie prześcigają się w „produkcji” kryształów. Sami od siebie poszerzają wiedzę na temat sposobów otrzymywania, w tym pozyskiwania kolorowych odmian. Tradycyjne polecenie nauczyciela „Proszę zapoznać się z metodami otrzymywania kryształów na stronie... w podręczniku” często zakończone jest sytuacją, w której część uczniów w ogóle nie zagląda do książki. Sytuacja, w której umożliwiamy dzieciom

³ Kopeć A., *Lapbook a edukacja czytelnicza – czyli jak zachęcić dzieci do czytania*, „Trendy” 2014, nr 3-4, s. 79

doświadczenie zjawisk, sprawia, że same chcą zdobywać nowe wiadomości.

Odkrycie tego, co motywuje naszych uczniów do nauki to pierwszy krok na drodze do sukcesu. Drugim jest wcielenie tej wiedzy w życie. Nie jest to zadanie łatwe, jednak niesie ze sobą ogromny potencjał. Motywacja wypływająca od ucznia sprawia, że zdobywanie nowych wiadomości staje się dla niego przyjemnością. Nie bójmy się eksperymentować. Pozwalajmy dzieciom działać. Stawiajmy im pytania, wyzwania, bądźmy partnerem w poszukiwaniu odpowiedzi. Zaangażowanie uczniów będzie naszą motywacją do pracy, a bez niej nie zdziałamy nic. Pamię-

tajmy bowiem o słowach Ludwika Hirszfelda: „Kto chce zapalać innych, sam musi płonąć”.

Bibliografia:

1. Okoń W., *Nowy słownik pedagogiczny*, Wydawnictwo Akademickie „Żak”, Warszawa 2001, s. 290
2. Motywacja, [hasło w:] *Słownik języka polskiego PWN* [online], dostępny w Internecie: <https://sjp.pwn.pl/szukaj/motywacja.html> [dostęp: 09.10.2017]
3. Kopeć A., *Lapbook a edukacja czytelnicza – czyli jak zachęcić dzieci do czytania*, „Trendy” 2014, nr 3-4
4. Pniewski T., *Kalisz z oddali*, Towarzystwo Miłośników Kalisza, Kalisz 1988, s. 60

Dorota Podorska

Samorządowy Zespół Placówek Oświatowych w Chodczu

Sposoby na aktywne i efektywne lekcje języka polskiego

KILKA SŁÓW O WSPÓŁCZESNYM UCZNIU

Świat zmienia się bardzo szybko. Czasami te zmiany nas samych wręcz zaskakują. A jak wygląda współczesna szkoła? Często mam wrażenie, że prawie w ogóle się nie zmieniła od czasu, kiedy rozpocząłam swoją przygodę z edukacją.

Lekcja języka polskiego z wykorzystaniem nowoczesnej technologii.

Owszem, gdzieś tam są stare komputery, odbywają się szkolenia, przeżyliśmy nawet kilka reform w dość krótkim czasie i zmiany podręczników, ale czy to zmienia polską, szkolną rzeczywistość czy wychodzi naprzeciw oczekiwaniom młodego człowieka, którego mamy w klasie i który czy nam się to podoba

czy nie, żyje w świecie Internetu, nowych technologii. Pokolenie Z, bo o nim mowa, jest w naszych klasach i każdy świadomy nauczyciel powinien to dostrzec. Omawianą generację cechuje obok świetnej znajomości nowoczesnych technologii wręcz wrodzony multitasking. Przedstawiciele tego pokolenia potrafią bowiem robić kilka rzeczy jednocześnie i jest to dla nich w pewien sposób naturalne.

Z drugiej strony jednak z tego samego powodu nie potrafią się skupić tylko na jednej rzeczy i trudno przyciągnąć ich uwagę tak mocno, by jednocześnie nie robili czegoś innego. Generacja Z składa się z indywidualistów, czasami wręcz samotników, którzy są niepokorni, zdarza się, że wręcz egoistyczni. Ich spojrzenie na świat cechuje realizm, skierowany często w stronę pesymizmu. Jednocześnie są to osoby bardzo kreatywne, ceniące samorozwój i niezależność.

CZYM POWINNA BYĆ WSPÓŁCZESNA EDUKACJA, O ROLI NAUCZYCIELA

Skoro rzeczywistość w której żyjemy jest inna, uczeń, którego mamy w klasie jest inaczej ukształtowany oraz funkcjonuje w zupełnie innym środowisku niż poprzednie pokolenia, to również nauczyciel powinien poszukać takich rozwiązań, które pozwolą mu dotrzeć do tego ucznia, którego ma w klasie. Współczesna edukacja to bowiem przede wszystkim proces odkrywania siebie. Rolą nauczyciela jest zatem zadbać o wszechstronny rozwój ucznia w kontekście zmian cywilizacyjnych, stworzyć młodemu człowiekowi przestrzeń do zrozumienia samego siebie, swoich talentów i mocnych stron, a także emocji i motywów działania, do poszukania odpowiedzi na fundamentalne pytania.

SPOSODY NA AKTYWNA I EFEKTYWNA LEKCJĘ JĘZYKA POLSKIEGO

Pasjonuję mnie i wykorzystuję w swojej praktyce nauczycielskiej bardzo różnorodne podejścia do edukacji. Tu jednak chciałabym się skupić na tych, które do moich uczniów przemawiają najbardziej oraz są dobre i skuteczne ze względu na wyżej opisane cechy pokoleniowe Generacji Z.

OCENIANIE KSZTAŁTUJĄCE I OK ZESZYT

Ocenianie kształtujące, z którym zetknęłam się tak naprawdę bardzo dawno temu, ale świadomie i z pasją wykorzystuję od dwóch lat, kiedy wprowadziłam do pracy Ok Zeszyt. Wśród nauczycieli chyba nie ma nikogo, kto nie znałby idei oceniania kształtującego, ale zapewne jeszcze za mało jest takich, którzy wykorzystują tę formę pracy z uczniami. Najlepszym sposobem na wprowadzenie elementów oceniania kształtującego zarówno dla ucznia, jak również nauczyciela jest Ok Zeszyt. Dlaczego? Otóż, ten niezwykle, wręcz czarodziejski zeszyt pomaga nauczycielowi w planowaniu całego procesu lekcyjnego, a ucznia nie tylko mobilizuje do pracy na lekcji, tworzenia własnych treści w niezwykle sposób, refleksji na temat własnego uczenia się, ale również czyni świadomym uczestnikiem procesu lekcyjnego. Moi uczniowie i ze szkoły podstawowej, i gimnazjum pokochali swój zeszyt, bo stał się dla nich pamięt-

nikiem z każdej lekcji polskiego. Zapisujemy w nim cele, kryteria sukcesu, żeby uczniowie wiedzieli, dokąd zmierzamy i jak sprawdzić, że dotarli do wyznaczonego miejsca. Notatki są oryginalne i pomagają w uczeniu, często tworzą je sami uczniowie. Każdy z nich na koniec lekcji zapisuje w zeszycie refleksję dotyczącą różnych aspektów zajęć, czyli tych elementów, które były dla niego najważniejsze. Czasami są to ich wnioski z tego, czego się dowiedzieli, innym razem informacja na temat tego, co im się podobało lub nie albo piszą po prostu to, co jest dla nich ważne w tym momencie. Zeszyt daje im też możliwość obserwowania swoich postępów w uczeniu się. Jeśli wprowadzam formę wypowiedzi, mogą ją poprawiać kilka razy, pracując na tym samym tekście. Za pierwszym razem otrzymują kryteria, potem piszą pracę, którą sprawdzam w odniesieniu tylko do kryteriów, a na koniec daję im informację zwrotną, składającą się z czterech elementów. Następnie poprawiają pracę według wskazówek z informacji zwrotnej i ponownie przynoszą do sprawdzenia. Bywa tak, że ktoś otrzymuje ocenę, bo wszystko jest zgodnie z kryteriami, ale zdarza się, że uczeń poprawia pracę po raz kolejny, potem znów przynosi do sprawdzenia.

W ten sposób każdy z uczniów ma możliwość zaobserwowania u siebie całego procesu związanego z jego pracą nad jedną formą wypowiedzi, którą ćwiczymy.

Już widzę przerażenie w oczach czytających. Ile to wymaga pracy i poświęcenia ze strony nauczyciela? Nie twierdę, że nie, ale na wszystko jest sposób. Pracując w ten sposób, zgromadziłam odpowiednie materiały, które uczniowie wklejają do zeszytu i przy których stosują odpowiednie oznaczenia. To znacznie skraca czas pracy, ale zawsze trzeba pamiętać, aby napisać kilka słów od siebie do dziecka. Przede wszystkim takich, w których docenimy jego pracę i postępy. To buduje relacje z nim i sprawia, że ma on większą motywację do pracy i jest zaangażowany. Opowiadając o Ok Zeszycie, nie mogę pominąć współpracy z rodzicami, która jest jednym z elementów oceniania kształtującego. Moi rodzice także pokochali Ok Zeszyt. Kiedy robię ewaluację tej pracy, daję im możliwość wypowiedzenia się na temat takiej formy pracy w luźnej refleksji, którą wpisują do zeszytu dziecka. Ich słowa są dla mnie nagrodą za pracę i motywują do działania. W moim doświadczeniu ocenianie kształtujące w połączeniu z Ok Zeszytem to bardziej świadoma praca nauczyciela i ucznia, to kultura nauczania, budowanie relacji zarówno z uczniem, jak również rodzicem.

NARZĘDZIA TOC, CZYLI LOGICZNA GAŁĄZKA, CHMURKA I DRZEWKO AMBITNEGO CELU

Narzędzia TOC to niepozorne, proste elementy, które świetnie kształcą kompetencje kluczowe zwią-

zane z myśleniem. Należą do nich logiczna gałązka, chmurka i drzewko ambitnego celu, a także mapy rozwiązań problemów Danilo Siriasa. Każde z nich uczy logicznego i krytycznego myślenia, umiejętności tak potrzebnych we współczesnym świecie. Narzędzia TOC wspaniale sprawdzają się do pracy z lekturą, bo czynią trudny tekst o wiele łatwiejszym. Pozwalają uczniom zrozumieć skomplikowane kwestie i mechanizmy rządzące światem. Dzięki gałązce można uczyć nie tylko pracy z tekstem epickim, ale też analizy wierszy i redagowania dłuższych form wypowiedzi. Chmurka natomiast świetnie pomaga zrozumieć i rozwiązać metodą wygrana-wygrana konflikty bohaterów lektur, co później przydaje się w codziennym życiu. Drzewko ambitnego celu z kolei uczy, jak stawiać sobie cele i je realizować. Wartość narzędzi TOC jest bezcenna, gdyż pomagają one w uczeniu, ułatwiają stworzenie lekcji przyjaznej uczniowi, a przede wszystkim uczniowie mogą się bawić i samodzielnie odkrywać nowe rzeczy oraz rozwiązywać problemy. To jest jeden z piękniejszych momentów pracy nauczyciela, kiedy widzi, że jego uczniowie sami dochodzą do wiedzy i są odkrywcami. Ten sposób pracy daje też uczniom możliwość wyjścia poza ławki i pracować w innej przestrzeni, aktywizuje ich. Jest sposobem na przełożenie treści trudnych na łatwe, zrozumiałe dla dziecka. Ten sposób pracy można w prosty sposób połączyć z ocenianiem kształtującym i nowoczesnymi technologiami.

NOWOCZESNE TECHNOLOGIE

Pracując z Pokoleniem Z, nie można pominąć nowoczesnych technologii. Różnie nauczyciele do nich podchodzą i zdecydowanie uważam, że trzeba zachować równowagę. Nie można jednak zupełnie pominąć tej formy pracy. Powodów jest kilka. Otóż, praca z wykorzystaniem nowoczesnych technologii to coś, w czym prawie każdy uczeń jest dobry, dlatego więc nie wykorzystywać tego do umocnienia jego wiary we własne możliwości. Poza tym to naturalne środowisko ucznia, w którym on żyje, więc zamiast zabraniać, można pokazać, jak wykorzystać je w sposób funkcjonalny. Jest to też świetny moment do nauczania o bezpieczeństwie w sieci. Jestem zdecydowanie zwolenniczką wykorzystania nowoczesnych technologii, bo widzę wiele korzyści dla uczniów z tej formy pracy. Na tych lekcjach zaangażowanie jest stuprocentowe. A jak to robimy? Moi uczniowie wykorzystują na lekcjach swoje telefony. Oczywiście najpierw trzeba ich przygotować, bo w zależności od tego, co chcemy zrobić, muszą pościagać na telefon

różne aplikacje. Nasze ulubione to do testów quizów i kahoot, do zabawy w detektywów, poszukiwanie i odkrywanie qr kody, do rozszerzonej rzeczywistości, którą wykorzystujemy przy projektach z lekturą, sztuką i innymi obszarami pracy Aurasma i The Tiny Prince, a także Arts & Culture, Earth, do pracy nad formami wypowiedzi Dysk Google. Poza tym korzystam z tablic Lino i Padlet.

W swojej pracy wykorzystuję również Facebooka. Mamy tam z klasami swoje grupy, w których jest szybki przepływ informacji, udzielanie sobie nawzajem rad w ważnych sprawach, wyjaśnianie niezrozumiałych elementów pracy domowej, zamieszczanie ciekawych projektów z lekcji, a także pozwala mi to stosować tzw. odwróconą lekcję. Nagrywam dla niech filmik z nowym materiałem, umieszczam w grupie, proszę o zapoznanie się, a na lekcji już tylko omawiamy i wyjaśniamy wątpliwości. Możemy dzięki temu więcej ćwiczyć. Taka forma pracy ogranicza na lekcji rolę nauczyciela do obserwatora, mentora. To uczniowie są bardziej zaangażowani i aktywni. Nauczyciel ewentualnie udziela wsparcia. Im więcej uczeń działa, sam bierze udział, tym lepiej pamięta. A przecież o to nam chodzi, żeby uczniowie byli zaangażowani w proces lekcyjny.

KILKA SŁÓW ZAKOŃCZENIA

Mamy tyle dobrych praktyk pokazujących, jak pracować z uczniem XXI wieku, aby był aktywnym i świadomym uczestnikiem lekcji. Samo siedzenie w ławce i słuchanie, co nauczyciel ma do powiedzenia to dziś zdecydowanie za mało, bo dostęp do informacji jest powszechny, a uczeń spokojnie nie usiedzi 45 minut, kiedy tylko ma słuchać, patrzeć i od czasu do czasu coś powiedzieć, ale tak, by było „zgodnie z kluczem”. Najlepszym sposobem na aktywizowanie ucznia jest zaangażowanie go, pozwolenie na wyjście z ławki i działanie. Niech ma możliwość kwestionowania rzeczywistości, samodzielnie odkrywać i pracować w realiach, które towarzyszą współczesnemu człowiekowi. Nie możemy wciąż tkwić w modelu szkoły wymyślonej dwieście lat temu na potrzeby zupełnie innej rzeczywistości. To od nas zaczyna się to, co najważniejsze w edukacji. Wystarczy, że chcemy coś zmienić w swojej własnej przestrzeni klasowej, pracując ze swoimi uczniami, a na pewno zaowocuje to jego aktywnością, postępami w nauce, a przede wszystkim tym, że ten uczeń będzie świadomym, pewnym siebie, a przede wszystkim zadowolonym członkiem społeczności szkolnej.

Maria Pawłowska

Szkoła Podstawowa Nr 4 z Oddziałami Dwujęzycznymi w Toruniu

Motywowanie przez działania

Współczesny świat zmienia się z minuty na minutę, potwierdzając myśl znanego filozofa, Heraklita z Efezu, że nie można wejść dwa razy do tej samej rzeki. Podobnie jest z metodami nauczania, to co się sprawdziło dawniej, dziś może być nieskuteczne. Nowa rzeczywistość wymaga nowych metod, nowych bodźców, by zachęcić ucznia do pracy, pogłębiania wiedzy, realizowania marzeń. Aktywny musi być nie tylko uczeń, ale też jego nauczyciel. To on powinien być mentorem, powinien znaleźć drogę do wnętrza młodego człowieka. Jest to trudne zadanie, dlatego pracę pedagogów wspomagają ośrodki doskonalenia zawodowego nauczycieli, proponując różne formy kształcenia lub wymiany doświadczeń. Tworzą w ten sposób małe lub większe sieci współpracy, gdzie nauczyciele uczą się m.in. jak zostać coachem, osobą, która dzięki swoim umiejętnościom pozwoli uczniom odkryć właściwą drogę do celu. Trzeba do tego nie tylko doświadczenia życiowego, technik, środków, ale też współpracy drugiej strony, w tym przypadku uczniów. To ich należy skłonić, zmotywować do działania. Oni muszą chcieć skorzystać z proponowanej im przez pedagoga oferty.

Aby podjąć właściwe kierunki działania, nauczyciel musi poznać swojego klienta, jego pragnienia, jego osobowość, a wynika to z faktu, że każdy uczeń jest inny i wybiera inną drogę poznania. Wiedza i potencjał pedagoga umożliwia mu rzeczową ocenę sytuacji, pozwala znaleźć właściwe narzędzia do motywowania celem osiągnięcia przez młodzież spełnienia.

Warto mieć świadomość, że niektórym uczniom wystarczą wyzwania, możliwość kreowania rzeczywistości według własnej wizji; innym małe zadania, które pozwolą im uwierzyć, że potrafią, mogą stworzyć albo zrobić coś tak, jak to sobie sami zaplanowali. Jeszcze inni, zachęceni do działania, odnajdą swoje ukryte, mocne strony, uwierzą, że nie są bezwartościowi. Taką moc odkrywania własnych możliwości, talentów daje praca w szkolnej gazecie. To ona może stać się źródłem realizacji marzeń wielu osób.

NEWSY Z „GIM 3”

Przykładem może być praca młodzieży z Gimnazjum nr 3 w Toruniu przy wydawaniu szkolnej gazety „Newsy z Gim 3” w wersji elektronicznej. Jest to przedsięwzięcie, które skupia dużą grupę młodzieży

o różnych możliwościach. Uczniowie o sprecyzowanych zainteresowaniach dziennikarskich zazwyczaj szukają w pracy nad składem gazety potwierdzenia swoich umiejętności oraz nowych możliwości rozwoju, które opiekun gazety powinien dostrzec i stymulować. Odpowiednio zmotywowany młody redaktor, odczuwa satysfakcję z samego faktu, iż jego twór funkcjonuje w gazecie, ale też doświad-

cza pozytywnych wzmocnień, gdy opinia społeczna

Redakcja gazetki „Newsy z Gim 3”

komentuje, żyje tym, co napisał. Oddźwięk społeczności uczniowskiej, nauczycieli, czytelników to kolejny impuls do podjęcia nowych zadań. Rolą opiekuna gazety jest uaktywnianie, intensyfikowanie tych bodźców, ponieważ czasami mogą one działać dwukierunkowo, motywować albo demotywowwać ucznia. Szczególnie istotne jest, by nie działały zniechęcająco. Każde niepochlebne zdanie, może za sprawą nauczyciela stać się konstruktywną krytyką, która przełoży się na kolejne działania i wzmocni ucznia, utwierdzi go w realizacji marzeń. Nauczy reagować na zdanie innych, wdroży do polemizowania i dochodzenia do konsensusów. Ważnym aspektem tej nauki jest także branie odpowiedzialności za własne słowo. Dobrze staje się, gdy młody człowiek zyskuje świadomość, że mowa może stać się źródłem nieporozumień.

GAZETA MIEJSCEM DLA KAŻDEGO

W redakcji jest też miejsce dla tych, którzy szukają akceptacji dla swoich prób twórczych. Zaaprobowanie pomysłu stworzenia odpowiednich rubryk w gazecie to kolejny sposób na ujawnienie się tych, którzy podejmują próby twórcze, ale efektów swej pracy boją się pokazać światu, nie chcąc narazić się na śmieszność oraz tych o sprecyzowanych zainteresowaniach, takich jak sport, muzyka czy nowości wydawnicze. Dzieło w gazecie, podpisane nieśmiało pseudonimem, to pierwsza publikacja młodych ludzi. Są wśród nich autorzy zdjęć, rysunków, pisarze, jak i graficy komputerowi, ale też uczniowie mający chęć podzielenia się z kimś swoją wiedzą na dany temat.

Każde wydanie to metoda na nowe wyzwanie, nowe newsy i zdjęcia. Ta różnorodność skłania do kolejnych działań, które rozbudowują nie tylko makietę gazety, ale i jej zespół. Powstają nowe rubryki, serie artykułów na określony temat. Grupa dziennikarzy, zyskująca po kolejnych wydaniach aprobatę społeczności, zaczyna skupiać uwagę grona rówieśniczego, np. obecnością jej reprezentacji podczas każdej imprezy szkolnej. To młodych reporterów można zobaczyć podczas badania opinii uczniowskiej – przeprowadzania sondy na zadany temat, oraz wywiadów z artystami, nauczycielami, zaproszonymi gośćmi. Wreszcie to ta grupa na łamach gazety zajmuje głos w sprawach problemowych, to dzięki niej można usłyszeć głos pojedynczego ucznia. Sytuacja ta tworzy korzystny klimat, przyciąga tych uczniów, którzy, przyglądając się małym sukcesom kolegów, nabierają odwagi i chęci do podjęcia kroków celem zrealizowania swych marzeń. I to ten moment jest najbardziej budujący, bo to nie nauczyciel a uczeń, zupełnie

nieświadomie, zaczyna motywować swoich kolegów. Wprowadza ich w świat dziennikarstwa, komunikując się na poziomie, który dla obydwu podmiotów jest zrozumiały.

ROLA NAUCZYCIELA

Rola nauczyciela ogranicza się do roli doradcy, osoby odpowiedzialnej za stworzenie bezpiecznych i sprzyjających warunków do pracy. Ponadto opiekun gazety, odpowiedzialny za całość przedsięwzięcia i podopiecznych, zmuszony jest w sposób taktowny wyznaczać granice, których uczeń nie powinien przekraczać. To jego zadaniem jest wpajanie zasad etyki dziennikarskiej, mówienie o autoryzacji np. wywiadów, szlifowanie warsztatu dziennikarskiego, jego języka. Te wszelkie, okazjonalne działania wpływają na budowanie poczucia własnej wartości ucznia. Zyskuje on świadomość, że wie coś więcej, że istnieje sfera życia, której tajemnice posiadał i daje mu ona spełnienie. Ma świadomość, że są dziedziny życia, które mogą mu pomóc w planowaniu przyszłej drogi edukacyjnej i zawodowej.

Nauczyciel opiekujący się szkolną gazetą tworzy sprzyjające warunki, stawia pytania, które budzą skrywane, różne talenty podopiecznych. Znajdzie się tu miejsce dla świetnego organizatora, który zaplanuje obsługę dziennikarską nawet dla kilku imprez odbywających się w szkole. Stworzy terminarz działań, przydzieli obowiązki. Będzie tu miejsce również dla osoby eksperymentującej na płaszczyźnie grafiki komputerowej czy fotografii, dla tych, którzy świetnie piszą, ale też tych, którzy rysują. I tak na warsztaty pisania po japońsku, ekipa redakcji „Newsy z Gim 3” wysłała redaktora odpowiedzialnego za umówienie spotkania, dziennikarza, który przeprowadził wywiad i fotografa, by uwiecznił spotkanie. Ponadto po imprezie uczeń pełniący rolę sekretarza gazety przeanalizował tekst pod względem poprawności językowej. Jeszcze inny, zamieszczający tekst w makiecie gazety, odpowiednio go sformatował, tak by wraz ze zdjęciami stanowił właściwą całość kompozycyjną zgodną z konstrukcją tekstu dziennikarskiego (tytuł, lead, śródtytuł, tekst). W gazecie jest więc miejsce dla każdego. Przyda się baczny obserwator życia, bo znajdzie temat oraz ten, kto zamknie go w krótkich słowach tytułu. Wszystkie działania złożą się na wspólny sukces grupy młodzieży, która zmotywowana do działania, pod czujnym okiem nauczyciela-partnera i przy wzajemnym zaufaniu nie będzie bała się ryzyka wyrażania siebie, co w dobie Internetu jest trudne, ponieważ łatwo popełnić błąd oraz narazić się na śmieszność.

Magdalena Stempska

Szkoła Podstawowa Nr 4 z Oddziałami Dwujęzycznymi w Toruniu

Wystarczy stworzyć warunki...

Współczesna młodzież uczy się na wiele sposobów, dlatego tak trudno znaleźć na tyle atrakcyjną metodę, która porwałaby ją do działania, otworzyła na nowe sfery życia, zachęciła do zgłębienia tych obszarów, które nie są podmiotem działań na programowych jednostkach lekcyjnych.

Procesowi otwierania młodych ludzi nie sprzyja też obecny system nauki, który, zmusza ich do poświęcania większej części dnia na wypełnienie obowiązku szkolnego (zajęcia lekcyjne i czas przeznaczony na przygotowanie do kolejnych lekcji). Ponadto zajęcia dodatkowe, wyrównawcze, umożliwiające gimnazjaliście nadrobienie zaległości lub odnalezienie się w trudnym obszarze nauki, także nie sprzyjają samorealizacji ucznia. Bez fachowej pomocy byłoby to niemożliwe, nie pozwoliłoby uwierzyć sens podejmowania wyzwania. Jak więc znaleźć czas na realizowanie tego, co tylko w sferze marzeń bądź nieśmiały myśli tli się w umyśle ucznia, a na co nie ma czasu, odwagi i motywacji. Po co zaczynać coś, co może stać się dodatkowym obciążeniem, a nie przynieść zamierzonego efektu, spełnienia? Jak więc zachęcać uczniów, jak ich motywować, by ujawniali swoje potrzeby, a co więcej, starali się je realizować.

REALIZACJA PRAGNIEŃ

Według A. H. Masłowa, psychologa-humanisty, motywacja zaspokajania potrzeb wyższych może wystąpić dopiero po zaspokojeniu potrzeb podstawowych.¹ Pogląd ten nie podlega dyskusji, gdyż dziecko nie jest w stanie realizować swoich marzeń, będąc głodnym czy zziębniętym. Prawdą jest jednak to, że gdy zaspokoi potrzebę bezpieczeństwa, miłości i więzi nie zawaha się zaważyć o realizację pragnień. Wystarczy wówczas stworzyć odpowiednie warunki, by pobudzić do działania, skłonić do myślenia czyli ośwoić z tematem, który wraca, niestety tylko w sferze pragnień.

¹ Motywacja do uczenia się. Jakiej jest jej źródło? [online], dostępny w: <https://indywidualni.pl/edustrefa/motywacja-do-uczenia-sie-jakie-jest-jej-zrodlo>, [dostęp 8.07.2017].

I tak dla ucznia, który pragnie podjąć np. pierwsze literackie próby twórcze autorskie spotkanie z fachowcem, pisarzem, chętnie czytanych powieści młodzieżowych, może stać się przyczyną do zrealizowania marzenia o własnym dziele.

Spotkanie z pisarką Małgorzatą Gutowską-Adamczyk

Aby osiągnąć sukces w motywowaniu, należy dokonać gradacji bodźców. Najpierw można ukazać splendor jaki spływa na pisarza, czyli spotkanie z rzeszą czytelników, którzy w pełni doceniają walory dzieła. Szukają dróg do osiągnięcia podobnego sukcesu. Każdy z nas lubi, gdy to, co robi jest doceniane. Potrzeba uznania skłania nas do działania. Można więc w celu zbadania potrzeb zorganizować wyjście na spotkanie z autorem, by jednostki, do których kierowane jest zaproszenie uwierzyły, że warto próbować.

SPOTKANIE Z PISARKĄ

W naszej praktyce szkolnej było to wyjście na spotkanie z Małgorzatą Gutowską-Adamczyk. Autorka w przyjazny dla odbiorców sposób wizualizowała swój proces twórczy, ukazywała jego atrakcyjne elementy, ale i słabości, którymi może być niemoc twórcza czy brak spójności, np. historii niektórych detali. Pisarka podkreśliła jak ważna jest pomoc czytelników, z wdzięcznością przyjmując uwagi. Mówiła, że artysta to też człowiek, który potrzebuje wsparcia, krytyki a czasem pomocy. Tym samym udowadniała, że proces tworzenia to praca, która nie zawsze staje

się udziałem jednego człowieka. Dyskusja z pisarką stała się przyczyną do nawiązania współpracy między uczniami, nauczycielami bibliotekarzami a autorką. Pani Gutowska-Adamczyk z chęcią przyjęła zaproszenie na kolejne spotkanie, już z szerszym gronem młodzieży z Gimnazjum nr 3 w Toruniu. I właśnie podczas tej wizyty potwierdziła, że młodzi ludzie to doskonali partnerzy do dialogu o procesie twórczym. Pani Gutowska-Adamczyk świetnie komunikowała się z gimnazjalistami, rozmawiała z nimi na temat facebooka, ich gustów czytelnich, szczególnie sagi „Zmierzch”, tak modnej w tym czasie oraz poruszyła temat, który chyba najbardziej interesował gimnazjalistów, a dotyczył ich prób twórczych.

WARSZTATY LITERACKIE

Autorka, dostrzegając zainteresowanie młodzieży własną pracą twórczą, zaproponowała przy współpracy z nauczycielami bibliotekarzami warsztaty literackie. Jej propozycja spotkała się z akceptacją nie tylko nauczycieli, ale przede wszystkim młodzieży. Efektem spotkania były pierwsze próby literackie gimnazjalistów. Zmierzyli się oni z wyzwaniem, jakim było napisanie opowiadania na zadany przez pisarkę temat: „Wyrzucony z gniazda”. Bohaterka spotkania uruchomiła mechanizm twórczy. Dlaczego nie spróbować? Przecież warto być ocenionym przez kogoś z zewnątrz, kogoś, kto zna się, wie na czym polega pisanie! To nie nauczyciel!

Warunki zostały stworzone. Maszyna ruszyła, podobnie jak wyobrażenia naszych uczniów. Efektem była seria opowiadań, jakże różnych. Dziecięca wyobrażenia czyni cuda.

Pisarka musiała się napracować, by odpowiedzieć na serię pytań, porad, rozwiązać wątpliwości. Młody twórca okazał się świadomym partnerem, pisał, potrafił bronić swojego tekstu, ale też otwierał się na sugestie Małgorzaty Gutowskiej-Adamczyk, współpracował.

Warsztaty, które były kolejnym etapem w tworzeniu warunków do motywowania młodzieży, zaowocowały nie tylko technicznymi uwagami, ale też wskazówkami jak poprowadzić proces twórczy, by móc kontynuować kolejne już zaczęte wątki. Wreszcie jak zachwycić czytelnika, wprowadzając pierwsze zdanie tak, by skłoniło do dalszej lektury. Autorka wprowadzała gimnazjalistów w świat znany tylko tym, którym proces twórczy nie jest obcy. Traktowała uczniów jak potencjalnych autorów dzieł. Ta nobilitacja to kolejny element motywujący do podjęcia próby, z którą potencjalny uczeń mierzy się czasami przez wiele lat.

Tak niewiele trzeba, by uruchomić mechanizm, który tyka w naszym wnętrzu. Nastawienie godziny to ten czas, gdy młody człowiek podejmuje decyzję podjęcia próby. Potem zegar odmierza już tylko twórczy czas. Nie wahajmy się uruchomić mechanizmu motywacji. Raz wprawiony w ruch może zaowocować nawet arcydziełem, a ono przyniesie spełnienie.

Piotr Szczepańczyk

Szkoła Podstawowa nr 63 w Bydgoszczy

Po co mi to? Czyli gasnący płomyk motywacji

Gdy byłem nastolatkiem, postanowiłem rozpocząć naukę gry na gitarze basowej. Możliwe, że Szanowny Czytelnik nie wie co to za instrument - nie jest on specjalnie popularny, raczej nie da się na nim pograć „przy ognisku”. Przeszukując różne dostępne wówczas w Internecie materiały, trafiłem na pewien poradnik autorstwa doświadczonego, profesjonalnego basisty, skierowany do początkujących adeptów tej trudnej dziedziny artystycznej. Pośród wielu zawartych tam sformułowań jedno utkwilo mi w pamięci aż do

dziś: Żeby dobrze grać na gitarze basowej, musisz mieć mocną motywację. Nie ważne jaką - chęć poznania instrumentu, zaimponowania dziewczynie, zrobienia na złość rodzicom... Nieistotne. Ważne, żeby to było mocne.

Pomimo iż „Poradnik młodego muzyka” był napisany z przymrużeniem oka, to trafił w sedno problemu. Ważne, żeby motywacja była mocna. Dlaczego postanowienia noworoczne często wyrządzają więcej szkody niż pożytku? Bo gdy

zabraknie motywacji do ich realizacji, zostaje uczucie smutku i porażki. Dlaczego po miesiącu chodzenia na basen zrezygnowałeś z tej formy aktywności tłumacząc, że brakuje czasu, choć przecież przez te początkowe tygodnie udawało ci się go znaleźć? Zanika nam moc motywacji. Czy jesteśmy w stanie - wbrew sobie - chodzić po całym dniu pracy na siłownię lub chociaż pobiegać? W większości przypadków odpowiedź jest oczywista. Mimo to, od naszych podopiecznych wymagamy, by byli zmotywowani do pracy na zajęciach, odrabiania lekcji i zawsze gotowi do działania. A jaka jest rzeczywistość?

Adam, nauczyciel fizyki jednego z wygasających już gimnazjów, wychodził ze szkoły po skończonych lekcjach. W jego głowie kotłowały się myśli dotyczące dwóch klas - w obu przeprowadzał zajęcia na ten sam temat. Jedni zareagowali skupieniem i aktywnością, a na zakończenie powiedzieli, że w końcu nauczyli się czegoś, co im się przyda w życiu - pełen sukces pedagogiczny! Druga klasa natomiast była znudzona i zblazowana. Wszystko negowała i zadała pytanie: *Po co nam to?* Adam zastanawiał się, w czym tkwi różnica i przede wszystkim - kto ma rację?

Snując te rozważania, fizyk minął grupkę uczniów z pobliskiej szkoły podstawowej. Wszyscy siedzieli na ławce przy Orliku i trzymali w rękach telefony komórkowe. Mieli spuszczone mocno głowy i zatopione spojrzenia w ekrany urządzeń. Co chwila coś głośno komentowali i wykrzykiwali w emocjach. Adam przeszedł obok nich. W oddali dostrzegł dwie dziewczynki siedzące na jabłoni. *Och, jakie miłe wspomnienie z dzieciństwa - przesiadywanie na drzewie...* - pomyślał. Gdy podszedł bliżej, spostrzegł jednak, że one także grały na komórkach, siedząc na drzewie.

Gdy wrócił do domu, żona w drzwiach wręczyła mu paczuszkę: *To dla ciebie. Zobaczyłam to w sklepie i od razu pomyślałam o tobie!* Adam zajrzał do środka - była tam książka z opisem zabaw podwórkowych: dwa ognie, sznur, chłopiec... W pierwszej chwili pojawiło się zdziwienie - po co komuś taka książka? Przecież każdy to zna... Dopiero po paru minutach pojawiło się zrozumienie - są to oczywiste zabawy, ale dla minionego pokolenia. Dla współczesnych dzieci często to abstrakcja. Adam z radością przyjął prezent i zaczął się zastanawiać, jak na zajęcia z fizyki wpleść zabawy z tej książki. Może dzięki temu coś zostanie w głowach uczniów. A i samą zabawę warto poznać, by oderwać dzieciaki od smartfonowych ekranów. Wielokrotnie już się przekonał, że sama prośba: *Wyłącz ten telefon* nie daje pożądanego rezultatu - przecież nie proponujemy tym młodym ludziom nic w zamian. Nie wspominając już o tzw. przykładzie własnym - skoro rodzic chce ograniczać dziecku korzystanie z komórki, a sam pół dnia leży przed

telewizorem, to przekaz nie jest spójny... Skąd więc ma się u nich pojawić motywacja do zmiany zachowania? Adam sam się zaskoczył tym pytaniem. Momentalnie przed oczami stanęła mu ostatnia rada pedagogiczna, podczas której nauczyciele zostali poinformowani o wprowadzeniu nowej strategii pracy szkoły - ogromne ilości rubryk, tabelki i papieru, z których w praktyce nic nie wynikało. Nauczyciele dopasowali swoje dotychczasowe tematy zajęć do nowych rubryczek i sprawa została „odhaczona”. W praktyce nic się nie zmieniło. Dlaczego tak się dzieje, że nie podchodzimy do sprawy świeżo i kreatywnie? Bo nie dostajemy nic w zamian. A skoro wiemy, że i tak się nic nie zmieni, to skąd czerpać motywację do wprowadzania żmudnego trybu unowocześniania działalności szkoły?

Po obiedzie, fizyk włączył telewizor (taki przykład dla młodych...). Lecił program *Pomysł na biznes* - młodzi, kreatywni ludzie przekonywali doświadczoną jury, że warto inwestować w ich innowacyjne pomysły. Adam pomyślał o sobie. Gdy zaczynał pracę, chciał zmieniać świat, rozwijać w młodych ludziach zamiłowanie do nauki, chęć działania, aktywność... Takie oklepane frazesy. Ale miał ten błysk w oku... Ten zachwyt, prawdziwą pasję! Jednak czas i życiowe doświadczenia spowodowały zmianę w jego postawie. Zderzenie ze smutnymi, niechętnymi do czegokolwiek dziećmi zgasiło jego zapał, jego motywacja zaczęła zanikać. Pojawił się marazm, rozdrażnienie... Opinia społeczna o nauczycielach i ich pensja, to już tylko gwoździe do trumny. Jednak wciąż pracuje w szkole. Dlaczego?

To pewnie dzięki tym nielicznym jednostkom, które raz na kilka miesięcy podsycają gasnący płomyk ambicji i oddania się pracy. To lekcja z pierwszą z tych dwóch klas, która powiedziała *To nam się przyda w życiu*. I stąd pewnie iskra motywacji rozbłyśnie na kolejne tygodnie. Przynajmniej do czasu, kiedy nie zdmuchnie go całkowicie kolejna deformacja edukacji, rubryki z papierowymi pomysłami poprawy pracy szkoły, roszczeniowy rodzic czy grono szarych, komórkowych dzieci, które nieustannie pytają *Po co mi to?*

Adam zawahał się. Po chwili walki z sobą wyłączył telewizor i zaczął szukać ręcznika i kąpielówek.

Czego tak naprawdę wymagamy i od kogo? Mierząc swoją miarą świadomości i myślenia, chcemy wpoić w dzieci logikę działania i podstawowe wartości etyczne. Jednak zapominamy, że jest to pokolenie, które zna imiona wszystkich Teletubisiów, a nie wie kto to Lucky Luck. Lalkę Barbie zastąpiły potworki Monster High, a granie w piłkę na placu zabaw - najnowsza Fifa na konsoli. Ale skoro nie dajemy im niczego w zamian, to skąd mają mieć motywację, by to zrozumieć: *Po co im to?*

Jan Paweł II – Patron Województwa Kujawsko-Pomorskiego

Województwo kujawsko-pomorskie od dziewięciu lat obchodzi 7 czerwca swoje święto, łącząc ten dzień ze wspomnieniem pielgrzymek świętego Jana Pawła II do trzech największych miast województwa – Włocławka w 1991 roku, Bydgoszczy i Torunia w 1999 roku. Podniosła i serdeczna atmosfera panująca we wszystkich miejscowościach regionu podczas wizyt papieskich przyczyniła się do budowania naszej regionalnej tożsamości.

Dlatego z ogromną radością przyjęliśmy na sesji Sejmiku Województwa 27 marca br. informację ze Stolicy Apostolskiej zatwierdzającą oficjalnie prośbę o ustanowienie patronatu Jana Pawła II nad województwem kujawsko-pomorskim. Od tej chwili dzień 7 czerwca jest dla naszego województwa również Dniem Patronalnym, a 22 października - liturgiczne wspomnienie świętego Jana Pawła II - ma rangę uroczystości dla parafii znajdujących się na terenie województwa kujawsko-pomorskiego.

Piotr Calbecki Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego prezentuje papieżowi Franciszkowi dokumenty związane z ustanowieniem św. Jana Pawła II patronem województwa

Nasz region jest jedynym, dla którego papież Franciszek ustanowił św. Jana Pawła II patronem. To dla naszej kujawsko-pomorskiej społeczności wyjątkowe wyróżnienie, a jednocześnie wielkie zobowiązanie, aby przed Bogiem i ludźmi mu podołać. *Unitas Durat [w jedności trwa]* to słowa wpisane w sztandar naszego województwa. Regionu, który powstał w 1999 roku na mocy wcześniejszej ustawy sejmowej i był uroczystie proklamowany wraz z innymi województwami w Warszawie w Pałacu

Belwederskim. Na przestrzeni lat ta nowa jednostka samorządu terytorialnego dojrzała, przekształcając się w solidarną, budującą własną tożsamość wspólnotę ponad dwu milionów mieszkańców. Na tej drodze, zarówno u jej początków, jak i dziś, towarzyszy nam postać Jana Pawła II. Nie tylko dla nas, ale dla milionów ludzi na całym świecie jest On orędownikiem dialogu opartego na prawdzie, miłości i sprawiedliwości, które winny znaleźć odzwierciedlenie w życiu społecznym, gospodarczym i osobistym. Dlatego patronowanie województwu przez Jana Pawła II to odważne upominanie się o to, co buduje relacje między ludźmi w oparciu o trwałe wzorce, sprawdzone i szanowane przez wszystkich, wierzących i niewierzących, i przyczyniające się do rozwoju każdej osoby. To poszukiwanie wspólnego fundamentu, na którym można wznosić wielkie przedsięwzięcia - ten fundament choć jest niewidzialny, gwarantuje pomysłowość na długie lata - również naszego Kujawsko-Pomorskiego Domu.

Jan Paweł II patronuje światu, w którym człowiek konstruktywnie szuka spełnienia swoich słuszných nadziei nigdy „przeciw drugiemu”, ale zawsze „z drugim”; w którym warunki życia społecznego i gospodarczego kształtuje prawda o człowieku, choćby wymagała wiele wysiłku; w którym priorytetem jest takie układanie wzajemnych relacji, aby umożliwiała wszystkim mieszkańcom „słuszny rozwój”. Dla osób wierzących św. Jan Paweł II – patron województwa – jest orędownikiem w relacjach z Bogiem, natomiast w odniesieniu do wartości, które niesie jego życie i nauczanie skupione na nienaruszalnej godności człowieka, jest patronem bliskim i wspólnym dla wszystkich mieszkańców województwa.

Na zakończenie niech wolno mi będzie zwrócić się do Państwa z prośbą. Nasz region poszczycić się może związkami z wieloma wyjątkowymi osobowościami, których praca i osiągnięcia zmieniały i ubogacały nie tylko kraj, ale i cały świat. Dlatego warto, by młodzi mieszkańcy Kujaw i Pomorza mieli okazję do zapoznania się podczas lekcji z dziedzictwem naszego regionu, jego symbolami, ważnymi dla wojewódzkiej wspólnoty datami i świętami. Promowanie oraz kulturowanie tradycji regionalnych bez wątpienia przyczyni się do umacniania lokalnego patriotyzmu.

Materiały zebrała:
Aneta Gabryelczyk
 KPCEN we Włocławku

Śladami św. Jana Pawła II - Patrona Województwa Kujawsko-Pomorskiego

Międzynarodowy Program Edukacyjny dla Młodzieży

W dniach od 4 do 12 sierpnia 2017 roku laureaci V edycji Wojewódzkiego Konkursu o Wielkich Polakach uczestniczyli w Międzynarodowym Programie Edukacyjnym dla Młodzieży: *Śladami św. Jana Pawła II – Patrona Województwa Kujawsko-Pomorskiego*. Poniżej refleksje zdobywczyń I miejsca konkursu, powstałe pod wpływem wyjazdu, który został współfinansowany przez Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Kamila Kosela

Gimnazjum nr 1 w Wąbrzeźnie

Pielgrzymkę rozpoczęła msza święta w kościele pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Górsku. Następnie po zapakowaniu bagaży udaliśmy się w długą podróż w stronę Czech. Po kilkunastu godzinach jazdy zatrzymaliśmy się na nocleg w hotelu przy granicy czesko-austriackiej. Już pierwszego dnia zaczęły zawiązywać się pomiędzy nami przyjaźnie, integrowaliśmy się, tańcząc belgijską czy rozmawiając do późnego wieczoru.

Kolejnego dnia odwiedziliśmy Bazylikę Narodzin Najświętszej Maryi Panny w austriackim miasteczku Mariazell, znaną jako jedno z najstarszych sanktuariów w Europie Środkowej. Jej historię bardzo

dokładnie przedstawiła nam nasza pani przewodnik. Wiąże się ona z uratowaniem życia zakonnikowi Magnusowi przez postawioną w dzisiejszym miejscu sanktuarium figurkę Matki Bożej. Najpierw odprawiliśmy uroczystą mszę świętą w kaplicy Świętego Michała Archanioła, a następnie mieliśmy czas na zwiedzanie sanktuarium. Architektura wewnątrz świątyni była bardzo bogata, ciekawa i zachwycała dużą ilością drobnych zdobień. W Mariazell Jan Paweł II gościł 13 września 1983 roku, aby upamiętnić 300-lecie odsieczy wiedeńskiej. Po kolejnych godzinach jazdy dotarliśmy do bardzo wyczekiwanej przez wszystkich Italii. W trakcie drogi podziwialiśmy wiele pięknych krajobrazów, głównie austriackie i włoskie Alpy. Po zakwaterowaniu się w hotelu mieliśmy trochę wolnego czasu. Wtedy poznaliśmy grupę ludzi, która przyjechała do Włoch z Albanii. Z pomocą księdza Pawła rozmawialiśmy z nimi bardzo długo w języku włoskim. Zdziwiła nas ich otwartość. Można było z nimi porozmawiać na każdy temat. Byli bardzo życzliwi.

Trzeci dzień naszej wycieczki był przeznaczony na dwa piękne miejsca: Arezzo i Asyż. Zwiedzanie rozpoczęliśmy od Arezzo, które Ojciec Święty odwiedził 23 maja 1993 roku.

Uczestnicy Międzynarodowego Programu Edukacyjnego dla Młodzieży

Te piękne średniowieczne miasteczko jest położone w środkowych Włoszech – w Toskanii. Założone przez Etrusków. Jego historia zaczyna się już w IV wieku przed Chrystusem. Główną atrakcją tego miasta są freski: *Legenda Prawdziwego Krzyża* - Piero della Francesca z XV w. Zwiedziliśmy m.in. katedrę świętego Donata i kościół świętego Franciszka. Przechodziliśmy przez wiele wąskich, starych, historycznych uliczek. Odwiedziliśmy również stare centrum miasta – Piazza Grande – średniowieczny rynek, przy którym stoi wiele interesujących zabytków, m.in. Pałac Biskupi i romański kościół z XIII wieku. W Arezzo mieliśmy okazję zobaczyć części dawnych fortyfikacji obronnych. Przez cały trzeci dzień kroczyliśmy szlakiem świętego Franciszka z Asyżu. Arezzo było związane z nim, ponieważ pewnego razu przybył tutaj, by przepędzić z miasta złe duchy. Następnym punktem programu był Asyż - miasto, w którym urodzili się święty Franciszek oraz święta Klara. Najpierw miała miejsce msza święta w jednej z kaplic Bazyliki Świętego Franciszka, a następnie zwiedziliśmy pozostałe części bazyliki. Najciekawsze arcydzieło tej świątyni to, według mnie, 28 fresków Giotto Lorenzettiego przedstawiających sceny z życia św. Franciszka. Następne miejsce naszego zwiedzania to Bazylika Świętej Klary. To właśnie tutaj znajduje się krzyż, z którego święty usłyszał głos Boga. Czymś bardzo niezwykłym było dla mnie nienaruszone od 1260 roku ciało świętej Klary, które mogliśmy zobaczyć w krypcie pod ołtarzem głównym. Ciekawy był też zachowany w oryginalnym stanie rynek z czasów średniowiecza. Niedaleko rynku pozostały fragmenty domu rodzinnego Franciszka oraz pomnik jego rodziców. Ludzie, których tu spotkaliśmy, byli niezwykle otwarci i mili. Zaskoczeniem była dla mnie bardzo dobra znajomość mapy Polski i naszego języka przez jednego z włoskich sprzedawców w sklepie z pamiątkami. Sam podjął próbę rozmowy z nami w naszym ojczystym języku i muszę przyznać, że bardzo długo z nami rozumiał. Na końcu udaliśmy się do Bazyliki Matki Bożej Anielskiej. Według mnie jest ona najpiękniejszą świątynią w całym Asyżu. To w tym miejscu Jan Paweł II zorganizował Światowy Dzień Modlitwy o Pokój z wyznawcami największych religii świata 27 października 1986 roku. Bazylika została wybudowana jako ochrona dla małej kapliczki zwanej Porcjunkula. To właśnie w niej Franciszek przyjął Klarę do życia zakonnego, tu uprosił o przywilej odpustu zupełnego dla biednych i obok tej kapliczki zmarł w 1226 roku.

Czwarty dzień był jednym z najbardziej męczących. Najpierw pojechaliśmy do Nepi. Główną atrakcją tego miasta jest zamek Borgiów. Można zobaczyć tutaj również katedrę Assunta z XII wieku, a pod miastem znajduje się cały kompleks katakumb i korytarzy – podziemne miasto. W czasie spaceru uliczkami Nepi spotkaliśmy bardzo miłą starszą panią, która opowiedziała nam trochę o mieście i wspólnie

z nami się pomodliła. Było to bardzo wzruszające. Po Nepi wyjechaliśmy w stronę Castel Sant Elia. Tutaj odwiedziliśmy Sanktuarium SS. Maria Ad Rupes, prowadzone przez polskich Braci Michalitów. Zwiedziliśmy wiele korytarzy, kaplic oraz grot ukrytych na terenie sanktuarium oraz odprawiliśmy mszę świętą w kaplicy przy relikwiach naszego patrona Jana Pawła II. Następnie udaliśmy się w męczącą wędrówkę na starożytny most rzymski. Po pokonaniu długiej trasy w strasznym upale, zmęczeniu dotarliśmy do celu. Przez chwilę mieliśmy okazję podziwiać dzieło starożytnych Rzymian, które w stanie prawie nienaruszonym zachowało się aż do dziś. Dalej odjechaliśmy z Castel Sant Elia do hotelu w pobliżu Rzymu.

Następny dzień był również dniem wymagającym od nas sporo sił. Około godziny piątej rano wyjechaliśmy w stronę Wiecznego Miasta. Rzym był głównym i najbardziej wyczekiwany punktem naszej pielgrzymki. Najpierw udaliśmy się na Watykan do Bazyliki Świętego Piotra. Dzień rozpoczęliśmy mszą w bardzo ważnym dla nas miejscu, przy grobie naszego papieża świętego Jana Pawła II w Kaplicy świętego Sebastiana. Był to bardzo wyjątkowy czas. Chwila refleksji, wspomnień, skupienia. Przypomnienie sobie słów naszego Wielkiego Rodaka, Jego wyjątkowych przesłań, cytatów. To On powiedział, że my, młodzi jesteśmy nadzieją, przyszłością Kościoła i świata. Przypomnił nam, że zawsze, choćby nie wiadomo, co się stało, musimy od siebie wymagać i nigdy nie tracić nadziei oraz wiary. Ta msza stała się dla każdego z nas okazją do osobistego podziękowania naszemu Patronowi. Podczas niej można było odczuć Jego obecność, tak jakby nadal był z nami. Jest obecny, nie ciałem, lecz w naszych sercach. Było to najważniejsze wydarzenie naszej pielgrzymki. Następnie przez dłuższy czas zwiedzaliśmy wszystkie zakątki Bazyliki Watykańskiej. Zrobiła ona na mnie ogromne wrażenie. Wszystkie elementy z zewnątrz i wewnątrz wyglądały na perfekcyjnie dopasowane. Wyróżniała się bardzo bogatymi zdobieniami, dużą ilością różnych rzeźb, kaplic, obrazów. Zaciekała mnie również jej długa historia. Dalej udaliśmy się na Zamek i Most Anioła. Potem znaleźliśmy się na Piazza Navona, gdzie podziwialiśmy dwie fontanny: Fontannę Czterech Rzek oraz Fontannę Neptuna. W Rzymie czekał też na nas bardzo znany Panteon, do którego mieliśmy okazję wejść. Są w nim pochowane ważne osobistości państwa włoskiego, jak na przykład pierwszy król Zjednoczonych Włoch - Wiktor Emanuel II. Następnie udaliśmy się w kolejne piękne miejsce Wiecznego Miasta – Fontannę di Trevi. Jest ona najpiękniejszą ze wszystkich stu fontann rzymskich. Potem zmierzaliśmy na Piazza di Spagna, czyli na Plac Hiszpański. Tam zobaczyliśmy Hiszpańskie Schody, które prowadzą na szczyt wzgórza, gdzie obecnie znajduje się kościół pod wezwaniem Trójcy Świętej. Kolejnym przystankiem był Kapitol – święte wzgórze starożytnych Rzymian. Wtedy zobaczyliśmy

też Forum Romanum, ruiny które pozostały ze starożytnego rynku Rzymu. Następnie zatrzymaliśmy się przy Koloseum oraz znajdującym się niedaleko łuku triumfalnym cesarza Konstantyna. Dalej odwiedziliśmy największy kościół maryjny w Rzymie – Bazylikę Santa Maria Maggiore. Nad nią góruje najwyższa wieża kościelna w całym mieście, a pod konfesją – w relikwiarzu – przechowuje się relikwie żłóbka z Betlejem. Następnie udaliśmy się w kolejne bardzo ważne miejsce – Święte Schody, przewiezione przez Świętą Helenę w IV wieku z Jerozolimy. Weszliśmy po nich na kolanach do kaplicy, w której znajduje się cudowny obraz – Chrystus Acheropites, przypisywany świętemu Łukaszowi. Ostatnim punktem naszego całodziennego zwiedzania była Bazylika Świętego Jana na Lateranie – pierwsza siedziba papieska.

Następny, czyli szósty dzień był dniem najbardziej emocjonującym. Zaczęliśmy od mszy świętej przy grobie Świętego Piotra w grotach watykańskich, a następnie udaliśmy się w stronę Auli Pawła VI. Po długim okresie czekania w kolejce do barierki dostaliśmy się wreszcie do miejsca audiencji. Byliśmy ustawieni na samej górze widowni, wszyscy ubrani w grupowe żółte koszulki. Trzymaliśmy duży baner w kolorze biało-czerwonym z napisem: Grazie per il patrono s. Giovanni Paolo II (Dziękujemy za patrona świętego Jana Pawła II). Do Auli weszliśmy z obrazem Bogusława Ziółkowskiego przedstawiającym księdza Jerzego Popiełuszko, który został poświęcony przez Ojca Świętego Franciszka. Gdy tylko usłyszeliśmy wystąpienie polskiego przedstawiciela na scenie auli, rozpoczęliśmy prezentację swojego okrzyku. Z całych sił głośno krzyczeliśmy: Papa Francesco – Górsk kocha cię! Wszyscy ludzie od razu zwrócili na nas uwagę, nawet kamery pokazały nas w telewizji, ponoć było nas bardzo dobrze słychać na samym końcu sali. Po zakończeniu wszystkich przemówień papież zszedł ze sceny i zaczął podchodzić do ludzi w pierwszych rzędach. My staliśmy przy samych tylnych barierkach. Trochę obawialiśmy się, że Ojciec Święty w ogóle koło nas nie przejdzie. Wtedy, aby jeszcze raz zwrócić na nas uwagę papieża, zaczęliśmy głośno śpiewać. *Błogosławieni miłosierni, Abba Ojczy, Barka, Czarna Madonna*. To było naprawdę coś pięknego. Wtedy pokazaliśmy, jak bardzo potrafimy się zjednoczyć i być po prostu jedną wielką pielgrzymkową rodziną. Takim zachowaniem i wielką dawką pozytywnej energii oczarowaliśmy innych pielgrzymów. Klaskali, nagrywali nas i robili zdjęcia. Po około godzinie wielkiego oczekiwania papież ukazał się tuż obok naszych barierek. Był 2-3 metry od naszej grupy, gdy przechodził koło nas zatrzymał się na chwilę, pomachał nam, uśmiechnął się i odszedł dalej

do innych grup. My wtedy zaczęliśmy coraz głośniejszemu śpiewać, z tych emocji mieliśmy już zdarte gardła, lecz nawet nie zwracaliśmy na to uwagi. Byliśmy bardzo dumni, że papież Franciszek zauważył nas i docenił. Chwilę potem podeszła do nas grupa z Hiszpanii, stwierdzili, że jesteśmy charyzmatykami, że serce im rośnie, gdy nas widzą. Tej rozmowie towarzyszyły łzy, wszyscy byliśmy mocno poruszeni i wzruszeni.. To było niezwykle... Za chwilę, gdy emocje opadły opuściliśmy Aulę, zwiedziliśmy Bazylikę Świętego Pawła za Murami i udaliśmy się na zasłużony wypoczynek nad Morze Jońskie.

Następnego dnia wyjechaliśmy do Loreto, które Jan Paweł II wiele razy odwiedził. Po mszy zwiedziliśmy Bazylikę Matki Bożej Loretańskiej. W jej wnętrzu zobaczyliśmy niezwykle relikwie – Domek Świętej Rodziny z Nazaretu. Potem wysłuchaliśmy historii o polskiej kaplicy od pani przewodnik, a następnie udaliśmy się na cmentarz żołnierzy polskich, którzy zginęli w bitwie o Anconę w 1944 roku. Potem wyjechaliśmy z Loreto i zatrzymaliśmy się na plaży nad Morzem Adriatyckim. W piątek, przedostatniego dnia kierowaliśmy się już na północ. Po drodze zatrzymaliśmy się w Padwie – mieście świętego Antoniego. Najpierw w Bazylice odprawiliśmy ostatnią wspólną mszę świętą, a potem całą grupą kontynuowaliśmy zwiedzanie. Podeszliśmy do grobu świętego Antoniego, zobaczyliśmy kaplicę polską oraz kaplicę relikwii. Potem mieliśmy chwilę czasu wolnego, następnie udaliśmy się w długą podróż do Polski.

Przy akompaniamencie gitar, ciągłym śpiewaniu, robieniu ostatnich wspólnych zdjęć, podziwianiu pięknych widoków i długich grupowych rozmowach droga zleciała nam bardzo szybko, około godziny czwartej rano musieliśmy pożegnać się z naszą wspaniałą panią przewodnik i z naszym wyjątkowym kierowcą. Potem, około godziny 9⁰⁰ żegnaliśmy część osób, którzy wysiadali przed Włocławkiem. O godzinie 11⁰⁰ dotarliśmy do Górsk. Była to smutna chwila pożegnania i zakończenia naszej dziewięciodniowej pielgrzymki.

Dziękuję księdzu Pawłowi za ogromne zaangażowanie, świetną organizację i zapał, którym każdego dnia pielgrzymki się wykazywał, wszystkim opiekunom, kierowcom, pani przewodnik za wielką ilość wiedzy przekazywanej nam każdego dnia, współorganizatorom, Urzędowi Marszałkowskiemu Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu za okazane nam wsparcie oraz wszystkim, którzy zawsze byli przy nas. Dziękuję też szczególnie nowym koleżankom i kolegom, których mogłam poznać w trakcie wyjazdu. Wszyscy są naprawdę wyjątkowymi osobami. Dzięki nim wszystkim ten wyjazd był wspaniałym i niezapomnianym przeżyciem.

Wizyta w Rzymie skłoniła uczestników do wielu przemyśleń. Redakcja „UczMy” otrzymała mnóstwo materiałów pisanych wierszem i prozą. Kolejną ich część opublikujemy w następnym numerze czasopisma.

Patron inspiracją dla rozwoju szkoły

Decyzja o nadaniu szkole imienia Jana Pawła II oznaczało podjęcie różnorodnych działań o charakterze wychowawczym i dydaktycznym. Wyjątkowa postać Jana Pawła II stała się wzorcem osobowym dla naszych uczniów, dla całego lokalnego środowiska. Praca związana z postacią patrona była interesująca, żywa, systematyczna. Staraliśmy się wytworzyć między uczniami a osobą patrona szkoły prawdziwe więzi uczuciowe, wywołać u wychowanków określone refleksje o naturze moralno-społecznej.

Nadanie szkole imienia zapoczątkowało systematyczną pracę związaną z patronem szkoły. Zaplanowano ją tak, aby na każdym etapie edukacji uczniowie mogli zyskać nowe informacje, związane z Janem Pawłem II. Praca z naszym patronem polegała na przybliżeniu uczniom tej postaci jako wzoru, w oparciu o który będą mogli budować sobie ideał własnej osoby, rozwiązywać problemy życia codziennego, doskonalić różne umiejętności przydatne w życiu. Dzięki wspólnym staraniom nauczycieli, uczniów, rodziców opracowaliśmy szereg ciekawych imprez, dzięki którym jesteśmy rozpoznawalni, a uczniowie mają okazję do pełnego rozwoju swoich talentów, umiejętności. Zakupienie sztandaru, tablicy pamiątkowej, stworzenie „kącika patrona” oraz napisanie szkolnego hymnu stały się okazją do opracowania ceremoniału szkoły. Wszystkie ważniejsze szkolne i gminne uroczystości odbywają się z udziałem poczty sztandarowego, werbli, a śpiewany hymn daje okazję do wielkiej dumy i poczucia przynależności do pięknej, małej ojczyzny. Każdego roku, 18 maja odbywa się w naszej szkole „Dzień Patrona”. To wielkie święto z udziałem całej społeczności szkolnej oraz mieszkańców naszej miejscowości. Dzień ten jest okazją do prezentowania talentów muzycznych, plastycznych, literackich naszych uczniów. Szkolne klasy, korytarze, halle wypełnione zostają listami, wierszami, przeróżnymi notatkami kronikarskimi związanymi z osobą Jana Pawła II, pracami wykonanymi ciekawymi technikami plastycznymi, a wokół rozbrzmiewają piosenki ułożone na cześć naszego patrona. Co siedem lat gościmy w tym dniu u siebie sześć szkół Jana Pawła II powiatu świeckiego. To podwójne święto, prawdziwa uczta dla naszych serc i umysłów. Jan Paweł II nauczył nas patrzeć na świat z optymizmem i wiarą. To właśnie dzięki nim udało się nam wydać mały tomik wierszy „Sercem pisane”, w którym zamieściliśmy twórczość naszych uczniów. Praca z osobą patrona zmobilizowała nas

do organizowania konkursów o zasięgu powiatowym. Należą do nich: konkurs poezji Jana Pawła II w kategoriach szkoły podstawowej i gimnazja oraz konkurs piosenki ekologicznej w kategoriach przedszkola, szkoły podstawowe, gimnazja. Uczniowie biorący udział w tych konkursach mają możliwość zaprezentowania swoich umiejętności, talentów recytatorskich oraz muzycznych. Mają także okazję do podpatrzenia różnych rozwiązań scenicznych, pomysłów na interpretację utworu. Praca z osobą patrona zmobilizowała nas do opracowania systemu wyróżnień dla uczniów i powiązać go z uroczystym zakończeniem roku szkolnego. I tak każdego roku według opracowanego regulaminu pracy z uczniem zdolnym przyznajemy statuetki: mistrza ortografii, szkolnego literata, miłośnika matematyki, sportowca roku, miłośnika przyrody, miłośnika sztuki, a dla rodziców listy gratulacyjne. Jan Paweł II to postać, która mobilizuje nas dorosłych oraz naszych wychowanków do podejmowania różnych wyzwań, do pochylania się nad drugim człowiekiem, często słabszym, samotnym. Nauczyliśmy naszych uczniów, że pomaganie jest nie tylko dobre, ale przynosi radość, zadowolenie darczyńcom i obdarowanym. W tym duchu organizujemy przed Świątami Bożego Narodzenia, wigilię dla starszych i samotnych mieszkańców naszej miejscowości. Jest ksiądz, są jasełka, wieczerza wigilijna, opłatek. Jest wiele ciepłych słów, czasem łzy płynące po policzkach najmłodszych i tych najstarszych. Podczas tego magicznego spotkania nigdy nie zabrakło też prezentów od gwiazdora. Każdego roku organizujemy także akcję „I Ty możesz być św. Mikołajem”, podczas której zbieramy słodczyce, owoce, przybory szkolne dla podopiecznych Domu Dziecka w Bąkowie, przygotowujemy „szlachetną paczkę” dla wybranej w regionie rodziny. W ostatnim roku wzięliśmy udział w akcji UNICEF – „Wszystkie Kolory Świata”, w ramach której uczniowie z rodzicami szyli lalki z całego świata. Podczas wielkiego święta w szkole lalki zostały zlicytowane, a zebrane pieniądze przekazane na zakup szczepionek dla dzieci z Angoli.

Wielki Komorsk to mała miejscowość, do szkoły uczęszcza 133 uczniów, mamy wspaniałego patrona, dzięki któremu wszyscy się rozwijamy, uczniowie nie mają czasu na nudę, uczą się samorządności oraz tolerancji i zrozumienia w stosunku do drugiego człowieka.

Marcin Swaczyna

Pełnomocnik Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych

Odkrywamy historię

Międzynarodową konferencją „Odkrywcy historii – syberyjskie zsyłki” rozpoczęły się 14 września br. dwudniowe regionalne Dni Sybiraków. W spotkaniu, które odbyło się w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu z udziałem marszałka Piotra Całbeckiego, uczestniczyli historycy, przedstawiciele Związku Sybiraków oraz młodzież. Dzięki transmisji internetowej na żywo krąg zainteresowanych konferencją powiększył się o przedstawicieli organizacji polonijnych na całym świecie, tworząc w ten sposób audytorium liczone w setkach uczestników.

Ideą konferencji było nie tylko kultywowanie pamięci o Polakach, którzy przeszli gehennę zsyłki na Syberię, często ponosząc przy tym śmierć lub pozostając tam na zawsze, ale przede wszystkim zaszczepienie w młodych ludziach chęci zgłębiania historii własnej ojczyzny.

Wśród wystąpień konferencyjnych znalazły się m.in. prelekcje Anny Hejczyk i Mariusza Solarza z Centrum Dokumentacji Zsyłek, Wypędzeń i Przesiedleń w Krakowie (na temat funkcjonowania tej placówki), Michała Antonowicza z Katedry Etnologii i Antropologii Kulturowej Uniwersytetu Mikołaja

Kopernika w Toruniu, który mówił o współczesnej polskiej diasporze w zachodniej Syberii, a także Macieja Dokurno z Urzędu Regionu Fife w Szkocji, który przedstawił „Doświadczenia Regionu Fife w upamiętnianiu polsko-szkockiej historii”. Warto podkreślić, że właśnie do tej części Wielkiej Brytanii trafiło wielu sybiraków, którzy przedostali się na Zachód z armią gen. Władysława Andersa. Uzupełnieniem wypowiedzi konferencyjnych były przejmujące relacje sybiraków: Ludmiły Osnickiej, Stanisława Dubiela oraz Danuty Kołodziejkiej, którzy opowiedzieli o swoich doświadczeniach związanych z deportacją.

Po konferencji została otwarta wystawa zatytułowana: „Sybiracy wczoraj i dziś”, której towarzyszył folder przygotowany w językach polskim i angielskim. Zgodnie z tytułem wystawa, którą do końca października można było oglądać w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Kujawsko-Pomorskiego, odwoływała się do scen z momentu deportacji, życia na zesłaniu oraz powrotu do ojczyzny z perspektywy współczesnej aktywności uczestników tamtych zdarzeń, którzy nieustannie dążą do zachowania w pamięci losów wszystkich Polaków, mających swój udział w „Golgocie Wschodu”.

Inauguracja konferencji z udziałem Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego Piotra Całbeckiego oraz przedstawicieli Związku Sybiraków

Wystawa „Sybiracy wczoraj i dziś”

Autor zdjęć: Szymon Zdziebło / tarantoga.pl

Władysław Raczkiewicz – lekcja historii

Rok 2017 został przez Senat RP ogłoszony ogólnopolskim rokiem Władysława Raczkiewicza.

Z kolei Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego ogłosił go dla regionu. To dobrze, bo to ważna dla nas postać. Jego pomnik stoi przed urzędem marszałkowskim. Czy wiemy o nim coś więcej niż to, co jest napisane na cokole? Szybka ankieta wśród młodych mieszkańców naszego regionu – widzów jednego ze spektakli w Teatrze Muzycznym – mogła czasem rozbawić. Niektórzy z ankietowanych myśleli, że to lekarz, inni, że sportowiec, ktoś powiedział, że pewnie współczesny polityk.

A przecież Władysław Raczkiewicz to postać ze wszech miar ważna nie tylko dla naszego regionu, ale dla Polski, dla jej ciągłości konstytucyjnej w trudnych latach, aż do roku 1989.

Urodzony w Kutaisi na Kaukazie Raczkiewicz, potomek powstańców, tradycje patriotyczne wyniósł z domu rodzinnego, choć był on daleko od Wisły. Studiował w Petersburgu i Dorpacie. Po wybuchu I wojny światowej służył w armii rosyjskiej. Typowa historia polskiej rodziny targanej wichrami historii... W 1917 zajął się formowaniem wojska polskiego na terenie Rosji. Potem walczył z bolszewikami o Wilno. A później wystąpił – jak wielu Polaków, bo przecież w armii rosyjskiej było ich prawie 700 tysięcy – o przyznanie obywatelstwa polskiego. Już w wolnej Polsce był marszałkiem senatu, trzy razy ministrem spraw wewnętrznych, wojewodą nowogrodzkim, wileńskim, krakowskim i wreszcie pomorskim. Ta ostatnia jego funkcja w Polsce przedwrześniowej okazała się znacząca dla przyszłości regionu. Raczkiewicz miał wizję wielkiego Pomorza – regionu, który jest samowystarczalny, jeśli chodzi o przemysł (stąd skuteczny lobbying w sejmie o przyłączenie do województwa Bydgoszczy i gmin ościennych), kładł nacisk na rozwój nauki, kultury, współpracę międzynarodową. Pełniąc funkcję wojewody pomorskiego, Raczkiewicz wykorzystał w pełni swoje dotychczasowe doświadczenie polityczne i społeczne. Raczkiewiczowi na sercu leżały sprawy samorządu terytorialnego, działalność w stowarzyszeniach przyjaciół młodzieży akademickiej, gdzie starał się o zwiększenie liczby stypendiów dla biednych studentów pochodzenia robotniczego i chłopskiego. Niesamowicie zintegrował społeczność regionu, co widać

z zachowanych dokumentów. Dzięki niemu wzrosła świadomość obywatelska. Niestety, plany stworzenia wielkiego Pomorza przerwała wojna, a potem, już jako prezydent rządu na uchodźstwie, musiał godzić interesy Polski i różnych okazjonalnych sojuszników. Daleko od Torunia i Bydgoszczy.

Raczkiewicz nie był ani sprytnym politykiem, ani doświadczonym dyplomata. Prezydentem został tak naprawdę przez przypadek, bo gen. Sosnkowskiego nie było w Paryżu we wrześniu 1939 roku. Jednak miał Raczkiewicz umiejętność bezcenną na tamten czas – był nie tylko znakomitym organizatorem, ale przede wszystkim człowiekiem kompromisu i ugody. Dlatego na trudne czasy wojny i niepewności związanych z przyszłością Polski był idealny. Prof. Jacek Piotrowski z Uniwersytetu Wrocławskiego stwierdził na podstawie opracowanego „Dziennika czynności Prezydenta RP”, że jego zdaniem prezydent „potrafił budować takie relacje międzyludzkie, które sprzyjały tworzeniu życzliwej atmosfery”. Brzmi to dziś może banalnie, ale wtedy, w czasie, kiedy trzeba było zręcznie lawirować pomiędzy różnymi opcjami politycznymi i strategicznymi po to, żeby walczyć o sprawę polską, ta cecha była bezcenna. O tym mówią wszyscy, którzy go znali. Podkreślali, że nie był wyrachowanym politykiem, że sprawa Polski była dla niego ważniejsza niż kalkulacje polityczne.

Tak naprawdę Władysław Raczkiewicz był politykiem nie do końca uznanym i docenionym. W jak trudnych okolicznościach musiał działać, najlepiej oddają notatki z „Dziennika czynności Prezydenta RP”. Warto je przejrzeć. Wydawało się, że dziennik zaginął, ale na szczęście notatki były rozproszone po różnych archiwach i bibliotekach na świecie. To jest niewiarygodna lektura. Pokazuje nie tylko kontekst historyczny tamtejszych wydarzeń, ale jest ciekawą kroniką „towarzyską” i katalogiem intryg i zdrad wrogów i sojuszników. To prawda, Raczkiewicz był świadom swojej sytuacji i niewielkich możliwości wykonywania obowiązków wynikających z konstytucji. Sytuacja naczelnych władz Rzeczypospolitej na uchodźstwie była w ogóle trudna i niestabilizowana. Prezydent i premier wywodzili się z różnych środowisk politycznych. Raczkiewicz to rozumiał i zgodził się na ograniczenie swoich uprawnień na rzecz premiera. Godził się na taki kompromis, bo uważał,

że niezależnie od politycznych konotacji on sam, a raczej urząd prezydenta, pozostaje symbolem niezależnej i przyszłej wolnej Polski.

Jak w spektaklu teatralnym te wszystkie dylematy pokazać, jak zaciekać „nudną” historią, w której nie ma nic z sensacyjnych filmów z Jamesem Bondem? Teatr Muzyczny podjął wyzwanie. Zaprosił widzów do „archiwum” wykreowanego na scenie na rozmowę o tym, czym jest naród, czym jest konstytucja, czym była emigracja. Zadanie trudne, bo nie ma dostępnych żadnych prywatnych dokumentów czy listów Władysława Raczkiewicza. Nawet prywatnych zdjęć. Zachowały się apele do mieszkańców Pomorza o dbanie o swoje najbliższe otoczenie i krzepiące serce wystąpienia o narodzie – już z czasów wojny. Ale nawet te pozornie suche dokumenty składają się na fascynującą lekcję naszej historii, która nie pozostawia żadnego widza obojętnym. A najważniejsze jest to, że młodzi ludzie nie tylko słuchają w skupieniu, ale po spektaklu chcą z realizatorami o tym dyskutować. Zaczyna ich to obchodzić. I to jest najważniejsze.

Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego wydał komiks poświęcony twórcy idei Wielkiego Pomorza. Komiks, jako rodzaj opowieści fabularnej, rządzi się swoimi prawami – do wydarzeń z życia Władysława Raczkiewicza, autorzy komiksu, włączyli wątki sensacyjne, dramatyczne, co do których historycy milczą, a przynajmniej brak jest jednoznacznych dowodów, że miały miejsce.

We wstępie do publikacji Marszałek Piotr Calbecki napisał: Bohaterowie komiksów dysponują zwykle wyjątkową mocą, dzięki której są w stanie walczyć w obronie słabszych i pokrzywdzonych. Pierwowzorem takich, fikcyjnych, postaci jest Superman. Ten, na co dzień, nieśmiały dziennikarz, gdy trzeba było stanąć do walki ze złem, stawał się nadczłowiekiem, superbohaterem.

Władysława Raczkiewicza, bohatera naszego komiksu, różni od Supermana jedna podstawowa cecha. Nie był postacią fikcyjną. Żył i działał naprawdę. Nie raz dane mu było walczyć z wrogiem z bronią w ręku; choćby podczas wojny z bolszewikami w 1920 roku. Wówczas wzorem dawnych kresowych zagończyków (jak Kmicic czy pan Wołodyjowski) stworzył ochotniczy oddział, którego dowodził, a nie bił się o Wilno.

Ale my opowiadamy o innym okresie jego życia. Tragicznym, a zarazem wyjątkowym. Okresie, gdy rzeczywistość musiał wykazać się wręcz nadludzką mocą. 30 września 1939 roku, gdy łamiąc prawo i międzynarodowe umowy, Niemcy i radzieccy najeźdźcy dokonywali IV rozbioru Polski, Władysław Raczkiewicz objął urząd Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na uchodźstwie. Tym samym pokrzyżował plan agresorów, którzy twierdzili, że Polska przestała istnieć.

Istniała, bo miała prezydenta i powołany przez niego rząd. A także armię, tę którą Raczkiewicz oraz gen. Władysław Sikorski, tworzyli najpierw we Francji, a po jej upadku, w Wielkiej Brytanii; oraz, uznające emigracyjne władze, działające w okupowanym kraju państwo podziemne.

Niewiele osób wiedziało, że tragedia Polski spłotta się z osobistym dramatem Prezydenta RP. Kilka miesięcy przed wybuchem wojny, gdy pełnił urząd wojewody pomorskiego w Toruniu, Władysław Raczkiewicz dowiedział się, że choruje na białaczkę. Ta, do dziś bardzo groźna choroba nowotworowa, w czasach, gdy nie znano jeszcze chemioterapii, ani przeszczepów szpiku kostnego, oznaczała po prostu wyrok śmierci. Lekarze potrafili czasem przedłużyć o kilka lat życie pacjenta, ale nie umieli skutecznie uśmierzyć jego cierpienia. Mimo takiej diagnozy Władysław Raczkiewicz nie wahał się ani chwili, gdy okazało się, że jest jedynym kandydatem do zaakceptowania przez polskich polityków oraz francuskich sojuszników i przyjął na siebie ciężar reprezentowania Polski w najtrudniejszych dla niej chwilach.

Zmarł 6 czerwca 1947 roku w Ruthin w Walii. Pochowany został na Cmentarzu Lotników Polskich w Newark w Wielkiej Brytanii.

Superbohater wśród superbohaterów.

Komiks poświęcony życiu Władysława Raczkiewicza

Nowy informacyjny portal edukacyjny Edupolis

Z dniem 1 września 2017 r. wystartował portal Edupolis, stanowiący integralną część Kujawsko-Pomorskiej Platformy Edupolis.

Kujawsko-Pomorska Platforma Edukacyjna Edupolis, stworzona na potrzeby województwa kujawsko-pomorskiego, funkcjonuje od listopada 2015 roku. Platforma Edupolis powstała w ramach modułu e-Edukacja, stanowiącego część projektu pn. „e-Usługi – e-Organizacja – pakiet rozwiązań informatycznych dla jednostek organizacyjnych województwa kujawsko-pomorskiego”, który był projektem kluczowym województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2007-2013.

W ciągu ostatnich dwóch lat nauczyciele i uczniowie mogli korzystać z Didactusa, modułu zawierającego materiały i treści dydaktyczne zgodne z podstawą programową do nauczania w szkołach podstawowych, zapewniającego dostęp do narzędzi i aplikacji oraz zawierającego elementy portalu społecznościowego. Nad wysokim poziomem materiałów publikowanych w Didactusie czuwa zespół redakcyjny, w skład którego wchodzi przedstawiciele KPCEN-ów z Bydgoszczy, Torunia i Włocławka, a którym kieruje Robert Hejnicki z KPCEN w Bydgoszczy.

W marcu bieżącego roku powołano redakcję portalu Edupolis i ustalono, że siedzibą redakcji będzie Biblioteka Pedagogiczna im. gen. bryg. prof. Elżbiety Zawackiej w Toruniu. W skład zespołu redakcyjnego portalu weszli przedstawiciele bibliotek pedagogicznych i KPCEN-ów z Bydgoszczy, Torunia i Włocławka oraz redakcji „UczMy”. Na stanowisko redaktora naczelnego powołano Annę Siemińską z Biblioteki Pedagogicznej im. gen. bryg. prof. Elżbiety Zawackiej w Toruniu. Zastępcami redaktora naczelnego zostali: Aneta Gabryelczyk z Kujawsko-Pomorskiego Centrum Edukacji Nauczycieli we Włocławku i Beata Cieślińska z Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Mariana Rejewskiego w Bydgoszczy.

Celem nowo powstałego portalu jest przekazywanie mieszkańcom województwa kujawsko-pomorskiego, a zwłaszcza nauczycielom, uczniom i ich rodzicom, rzetelnych, dokładnych i w pełni aktualnych informacji edukacyjnych z całego regionu. Aby

zrealizować to zamierzenie, redakcja portalu nawiązała współpracę z instytucjami oświatowymi, z placówkami doskonalenia nauczycieli, z instytucjami kulturalnymi oraz organizacjami pozarządowymi z województwa kujawsko-pomorskiego. Znalazły się wśród nich m.in.: szkoły (np. VIII Liceum Ogólnokształcące w Toruniu, Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy nr 1 dla Dzieci i Młodzieży Słabo Widzącej i Niewidomej im. Louisa Braille’a w Bydgoszczy), instytucje kulturalne (np. Centrum Sztuki Współczesnej „Znaki Czasu” w Toruniu), domy kultury (np. Dom Kultury „Modraczek” w Bydgoszczy), muzea (Muzeum Okręgowe w Toruniu, Muzeum Okręgowe im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy), galerie (np. Galeria i Ośrodek Plastycznej Twórczości Dziecka w Toruniu), a także biblioteki (np. Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. dr. Witolda Bełzy), parki krajobrazowe (Krajeński Park Krajobrazowy) czy stowarzyszenia (Stowarzyszenie Hospicjum Światło). Redakcja portalu Edupolis podjęła również ścisłą współpracę z jedynym w regionie muzeum nauki – Centrum Nowoczesności Młyn Wiedzy w Toruniu, dzięki czemu w portalu ukazują się informacje na temat wystaw stałych i czasowych oraz zajęć edukacyjnych dla dzieci i młodzieży.

Informacje zamieszczane w portalu zostały pogrupowane tematycznie w następujące działy: Aktualności, Konkursy, Konferencje / szkolenia, Kuratorium informuje, KPCEN-y polecają i Lubię tu być... na zielonym!

Aktualności to dział adresowany zarówno do nauczycieli, uczniów i ich rodziców, jak i do mieszkańców województwa kujawsko-pomorskiego. Ukazują się w nim nie tylko informacje na temat oferty edukacyjnej placówek oświatowych, instytucji kulturalnych oraz organizacji pozarządowych, których celem statutowym jest prowadzenie działalności edukacyjnej. W dziale tym publikowane są również sprawozdania z różnych wydarzeń, m.in. z warsztatów psychologicznych dla rodziców, a także zapowiedzi wystaw, spotkań literackich czy przedstawień teatralnych adresowanych do dzieci i młodzieży w wieku szkolnym.

Konkursy to dział adresowany nie tylko do nauczycieli, ale i do uczniów z województwa kujawsko-pomorskiego. W dziale tym znaleźć można informacje o konkursach lokalnych i ogólnopolskich sprawdzających wiedzę i umiejętności oraz pobudzających kreatywność i wrażliwość twórczą dzieci i młodzieży.

Dział Konferencje/szkolenia powstał z myślą o nauczycielach. Dzięki ścisłej współpracy redakcji portalu Edupolis z placówkami doskonalenia nauczycieli z województwa kujawsko-pomorskiego, takimi jak: Kujawsko-Pomorskie Centra Edukacji Nauczycieli czy Toruński Ośrodek Doradztwa Metodycznego i Doskonalenia Nauczycieli, a także bibliotekami pedagogicznymi, organizacjami pozarządowymi i stowarzyszeniami, nauczyciele znajdują w nim informacje o konferencjach, seminariach i warsztatach, które pomogą im wzbogacić własny warsztat pracy.

Adresatami działu Kuratorium informuje są nauczyciele, uczniowie i rodzice uczniów, a także mieszkańcy regionu kujawsko-pomorskiego zainteresowani sprawami oświaty, sytuacją nauczycieli czy wchodzącą właśnie w życie reformą systemu edukacji. W dziale tym są publikowane informacje Kujawsko-Pomorskiego Kuratora Oświaty adresowane do dyrektorów szkół, nauczycieli, uczniów i ich rodziców.

Dział KPCEN-y polecają to dział wyjątkowy. Nie ma w nim newsów w ścisłym znaczeniu tego słowa. Nauczyciele i rodzice znajdą w nim natomiast artykuły dotyczące nowych trendów w edukacji, innowacyjnych metod i technik nauczania, nowoczesnych metod wychowania czy nowatorskiego wykorzystywania aplikacji mobilnych i urządzeń przenośnych, takich jak: smartfon lub tablet w czasie zajęć dydaktycznych.

Szczególne ma również dział *Lubię tu być... na zielonym!* Nazwa tego działu nawiązuje do projektu „Edukacja społeczności zamieszkujących obszary chronione województwa kujawsko-pomorskiego: *Lubię tu być... na zielonym!*”, realizowanego przez Departament Środowiska Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu, którego celem jest poszerzenie wiedzy mieszkańców regionu, a zwłaszcza dzieci i młodzieży, na temat środowiska naturalnego, pogłębienie ich świadomości ekologicznej oraz promowanie postaw proekologicznych. W związku z tym w dziale *Lubię tu być... na zielonym!* ukazują się informacje na temat: oferty edukacyjnej parków krajobrazowych i organizacji pozarządowych, festynów proekologicznych, akcji ekologicznych adresowanych do dzieci i młodzieży w wieku szkolnym, a także warsztatów i wystaw prezentujących utwory artystyczne rejestrujące zjawiska świata natury, związane zwłaszcza z regionem kujawsko-pomorskim. Będzie tu można

również znaleźć sprawozdania z zajęć zorganizowanych przez nauczycieli w parkach krajobrazowych czy rezerwach przyrody lub z pobytu uczniów w zielonych szkołach. W dziale tym nie zabraknie także ciekawostek na temat obszarów cennych przyrodniczo.

Informacje zamieszczone w portalu Edupolis można wyszukiwać na różne sposoby. Jak już wspomniano, opublikowane teksty zostały pogrupowane w sześć działów tematycznych, które są widoczne na stronie głównej. Po kliknięciu na nazwę działu otwiera się podstrona z wpisami przyporządkowanymi do danego działu. Bardziej szczegółowe wyszukiwanie informacji jest możliwe dopiero z poziomu pojedynczego wpisu. Po kliknięciu na tytuł artykułu wyświetla się cały tekst, a w kolumnie po prawej stronie okna pojawiają się kolejno: kalendarz, wyszukiwarka, najnowsze wpisy oraz kategorie. Użytkownik może odnajdywać teksty, korzystając z wymienionych narzędzi. Kalendarz pozwala wyświetlić wpisy opublikowane danego dnia. Wystarczy kliknąć na datę dzienną, aby móc przejrzeć artykuły z wybranego przez siebie dnia miesiąca, lub na nazwę poprzedniego miesiąca, aby zapoznać się z tekstami z minionego okresu. Wyszukiwanie artykułów po tytułach, treści i tagach umożliwia wyszukiwarka. Po wpisaniu w okno wyszukiwarki określonego wyrażenia wyświetlą się teksty, w których występuje dane sformułowanie. Poniżej okna wyszukiwarki znajdują się linki odsyłające do pięciu najnowszych wpisów opublikowanych w portalu Edupolis. Użytkownik może też wyszukiwać artykuły dzięki kategoriom, do których redaktorzy przydzielają poszczególne wpisy. Kategorie utworzone w portalu widoczne są w postaci linków wyświetlonych pod polem *Najnowsze wpisy*. Kliknięcie danego linku odsyła do tekstów przyporządkowanych do danej kategorii. Wyszukiwanie wpisów ułatwiają także tagi zamieszczone pod każdym wpisem. Po kliknięciu słowa kluczowego opisującego dany artykuł wyświetlają się wszystkie teksty, które zostały oznaczone wybranym przez użytkownika tagiem.

Portal Edupolis został stworzony dla mieszkańców województwa kujawsko-pomorskiego zainteresowanych sprawami oświaty, a przede wszystkim dla społeczności szkolnej regionu, w której redakcja chciałaby widzieć nie tylko użytkowników publikowanych treści, ale również aktywnych współtwórców portalu. Dlatego też zachęamy dyrektorów placówek oświatowych i nauczycieli do przysyłania materiałów do publikacji w portalu. Artykuły w plikach tekstowych wraz z fotografiami w oddzielnych plikach można przysyłać na adres: redakcja@edupolis.pl.

Więcej informacji na temat warunków publikacji tekstów w portalu Edupolis na stronie www.edupolis.pl w zakładce *Wskazówki dla autorów*.

Rozwijanie myślenia matematycznego i języka uczniów z wykorzystaniem platformy Edupolis

W ostatnim czasie pojawia się wiele dyskusji o tym, jaka powinna być nowoczesna szkoła. Mamy już tablice interaktywne, tablety, nowoczesne metody nauczania, e-podręczniki, bogate bazy zasobów dostępne on-line. I chociaż technologie informacyjno-komunikacyjne towarzyszą nam na co dzień, ciągle w zbyt małym stopniu są wykorzystywane jako narzędzia wspierające nauczanie, a przecież ich potencjał edukacyjny jest ogromny. Cały czas jednak pozostaje poczucie niedosytu, jakbyśmy nie potrafili tego bogactwa zasobów wykorzystać...

Województwo kujawsko-pomorskie jest w wyjątkowo dobrej sytuacji, bowiem dzięki projektowi Urzędu Marszałkowskiego wszystkie szkoły podstawowe wyposażone zostały w tablice interaktywne i opracowana została **Kujawsko-Pomorska Platforma Edukacyjna Edupolis** (www.edupolis.pl), na której zamieszczone są materiały edukacyjne do wykorzystania w procesie kształcenia.

Wdrażanie od 1 września 2017 roku nowej podstawy programowej z matematyki w szkole podstawowej stanie się dużo łatwiejsze, a zajęcia atrakcyjniejsze dla uczniów, jeśli nauczyciele wykorzystają zasoby tej platformy. Warunki i sposoby realizacji podstawy programowej wyraźnie określają, iż dużą pomocą dla ucznia w uczeniu się matematyki i rozwijania myślenia matematycznego ma być możliwość eksperymentowania z liczbami, rozwiązywania zagadek logicznych i logiczno-matematycznych, a także wykonywanie cwi-

czeń polegających na pracy lub zabawie z różnymi figurami lub bryłami w geometrii, a takie możliwości ma właśnie platforma Edupolis. Przykładowo w dziale XIV nowej podstawy programowej z matematyki dla szkoły podstawowej *Zadania tekstowe* zapisane zostało wymaganie szczegółowe *układa zadania i tamigłówki, rozwiązuje je; stawia nowe pytania związane z sytuacją w rozwiązany zadaniu* - w realizacji tego fragmentu podstawy programowej w nowoczesnym ujęciu metodycznym, uwzględniającym wysoką aktywność uczniów i personalizację procesu nauczania, niezwykle przydatne będą możliwości platformy. Uczniowie i nauczyciele wszystkich typów szkół mogą korzystać z platformy i opracowywać na przykład quizy, układanki i krzyżówki, tworzyć puzzle i gry edukacyjne, wprowadzając elementy grywalizacji do procesu kształcenia. Takie rozwiązania metodyczne sprawiają, że lekcja będzie ciekawa, a uczniowie kreatywni. Dodatkowym atutem będzie to, że uczniowie i nauczyciele będą mieli dostęp do opracowanych materiałów również w domu, co ułatwi powtórzenie wiedzy, wykonanie pracy domowej, albo pracę nad projektem edukacyjnym.

Zachęcam nauczycieli do używania cyfrowych narzędzi wspierających proces nauczania, znajdujących się w zasobach platformy www.edupolis.pl. Nowoczesna edukacja ma inspirować, sprzyjać krytycznemu myśleniu i kreatywności, dawać siłę i możliwości do rozwijania umiejętności potrzebnych w dzisiejszym świecie.

Szanowni Państwo,

w trosce o poziom merytoryczny i graficzny pisma, redakcja prosi o uwzględnienie wymagań edytorskich stawianych materiałowi przeznaczonemu do wydania:

- zapis zdjęć w formacie *.jpg, *.tif, ze wskazaniem na miejsce w artykule, gdzie dany materiał graficzny ma być zamieszczony
- zdjęcia muszą być dobrej jakości
 - rozdzielczość minimum 225 dpi, wielkość ok. 2 MB
- jeżeli w publikacji zostały wykorzystywane materiały źródłowe, należy na końcu artykułu zamieścić bibliografię, z zachowaniem następujących zasad opisu bibliograficznego:
 - książka: nazwisko i imię autora, tytuł, nazwa wydawnictwa, miejsce i rok wydania
 - artykuł, referat, fragment książki lub czasopisma: autor, tytuł, [w:] tytuł książki lub czasopisma i dalsze elementy opisu bibliograficznego (można zastosować przypisy)
- zdjęcia i inne elementy graficzne należy opatrzyć opisem (autor, treść podpisu pod zdjęciem)
- redakcja zastrzega sobie prawo dokonywania niezbędnych poprawek, uzupełniania i skracania artykułów oraz nadawania własnych tytułów bez naruszania zasadniczych myśli autorów.

Redakcja

Jarosław Przybył

Biurowo Rozwoju Jednostek Edukacyjnych

Departament Edukacji i Kształcenia Ustawicznego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego

Dzieje się w Braille'u

Trwają prace budowlane dotyczące modernizacji warsztatów kształcenia zawodowego w Kujawsko-Pomorskim Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym nr 1 im. Louisa Braille'a w Bydgoszczy. W ramach inwestycji o wartości 3 808 905,87 zł powstaną 2 nowe i 12 zmodernizowanych pracowni praktycznej nauki zawodu. Zadanie jest realizowane w ramach unijnego projektu konkursowego pt: *Mistrz zawodu w nowoczesnym warsztacie – modernizacja warsztatów kształcenia zawodowego w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym nr 1 im. L. Braille'a w Bydgoszczy*.

W Ośrodku w Bydgoszczy kształcą się młodzież niewidoma, słabo widząca, głuchoniewidoma oraz z niepełnosprawnościami sprzężonymi. W kompleksie uczy się obecnie ponad 500 podopiecznych, z czego 88 uczniów uczęszcza do szkół kształcenia zawodowego. Pod tym względem Ośrodek jest jednym z największych w Województwie Kujawsko-Pomorskim, z racji czego ma charakter placówki regionalnej.

GRANT Z RPO

Pomysł realizacji projektu powstał w Departamencie Edukacji i Kształcenia Ustawicznego Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu w związku z możliwościami, jakie stwarza Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020. Pracownicy Biura Rozwoju Jednostek Edukacyjnych we współpracy z dyrekcją Ośrodka przygotowali studium wykonalności dla inwestycji, aby sprawdzić najkorzystniejsze warianty i rozwiązania pod względem racjonalności i efektywności wydatków. Projekt otrzymał pozytywną rekomendację Komisji Oceny Projektów i otrzymał dofinansowanie.

Przetarg na roboty budowlane rozstrzygnięto 6 lipca 2017 roku. W dniu 3 sierpnia 2017 roku z udziałem Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego Piotra Całbeckiego oraz Wicemarszałka Województwa

Zbigniewa Ostrowskiego (na zdjęciu) odbyła się uroczystość podpisania umowy przetargowej.

Podpisanie umowy na remont w Kujawsko-Pomorskim Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym nr 1 im. Louisa Braille'a w Bydgoszczy

Najkorzystniejszą ofertę na kwotę 1 715 850,00 zł złożyła firma PIL-IF-BUD Grzegorz Adamski z Boruszyna. W pierwszej kolejności zostały wykonane niezbędne prace rozbiórkowe. Kolejne etapy prac będą dotyczyły instalacji wodno-kanalizacyjnych, instalacji C.O., wentylacyjnych i elektrycznych oraz niezbędnych drobnych robót modernizacyjnych.

WYPOSAŻYMY PRACOWNIE

Dzięki realizacji projektu zostaną utworzone dwie nowe, w pełni wyposażone pracownie dla zawodów kelnera w Technikum oraz florysty w Specjalnej Szkole Policealnej. Ponadto zmodernizowane zostaną pracownie dla zawodów: mechanik, monter maszyn i urządzeń, elektromechanik, ślusarz, pracownik pomocniczy obsługi hotelowej, kucharz, technik masażysta, technik tyfłoinformatyk oraz technik administracji. W ramach projektu w 2018 roku zakupione zostanie także specjalistyczne wyposażenie dla pracowni i warsztatów przy uwzględnieniu nowych technik i technologii stosowanych w danej branży. Uczniowie Ośrodka będą mogli korzystać ze specjalistycznych multimedii, sprzętu, oprogramowania,

urządzeń, narzędzi i przyrządów w danym zawodzie, co wpłynie znacząco na jakość oferowanych usług edukacyjnych oraz zwiększy szanse osób z niepełnościami na rynku pracy.

Wartość projektu wynosi 3 808 905,87 zł z czego 3 029 797,45 zł (85%) stanowi dofinansowanie z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

PAKIET DLA OŚWIATY

Inwestycja w Braille'u jest pierwszą inicjatywą z pakietu propozycji inwestycyjnych przygotowanych dla jednostek oświatowych, dla których organem prowadzącym jest Samorząd Województwa. Planujemy także m.in. kompleksową rozbudowę Kujawsko-Pomorskiego Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego im. Janusza Korczaka w Toruniu. W ramach tego przedsięwzięcia powstanie przedszkole specjalne z placem zabaw, basen rehabilitacyjny, boisko wielofunkcyjne oraz kompleks warsztatów kształcenia zawodowego.

W Kujawsko-Pomorskim Ośrodku Szkolno-Wychowawczym im. gen. Stanisława Maczka w Bydgoszczy powstanie w pełni wyposażony nowy budynek warsztatów kształcenia praktycznego. Utworzone zostaną pracownie i warsztaty kształcenia zawodowego w ramach zawodów występujących w ofercie

Ośrodka, takich jak: monter elektronik, technik informatyk, technik żywienia i usług gastronomicznych, kucharz, cukiernik, technik florysta. Powstaną także nowe zawody: technik dentystyczny, technik usług kosmetycznych, fryzjer oraz technik ogrodnik.

Przy kompleksie szpitalnym przy ul. Konstytucji 3 Maja w Toruniu ma powstać Medyczne Centrum Przyszłości. W ramach tej inwestycji w Medyczno-Społecznym Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Toruniu powstaną 32 pracownie dla zawodów: technik dentystyczny, technik masaży, terapeuta zajęciowy, opiekun medyczny, higienistka stomatologiczna, asystentka stomatologiczna oraz nowych: opiekunka środowiskowa, ortoptystka i technik ortopeda. Planowana jest także pracownia anatomiczna i wspomagania komputerowego dla wszystkich zawodów, które umożliwią prowadzenie podstawy programowej na jak najwyższym poziomie.

Kolejna inwestycja dotyczy wprowadzenia kwalifikacyjnych kursów zawodowych do oferty Kujawsko-Pomorskiego Okręgowego Ośrodka Doskonalenia Zawodowego w Bydgoszczy. To przedsięwzięcie planujemy zrealizować w latach 2019-2021. W przyszłym roku zostaną podjęte działania zmierzające do zebrania niezbędnych pozwoleń oraz dokumentów, które umożliwią aplikowanie o środki europejskie.

Ilona Dybicz, Magdalena Musiałowska
Koordynatorzy Astrobazy Kruszwica

Młodzi odkrywcy kontra astronomowie

W nagrodę za przygotowanie zajęć astronomicznych dla przedszkolaków oraz aktywne włączanie się w przedsięwzięcia współorganizowane przez samorząd województwa uczniowie działający przy Astrobazach, wraz z koordynatorami, uczestniczyli w obozie astronomicznym.

Odbył się on w Toruniu w dniach 21-24 sierpnia br. Uczestniczyło w nim 50 osób działających w Astrobazach w Kruszwicy, Brodnicy, Gniewkowie, Jabłonowie Pomorskim i Dobrzyniu nad Wisłą.

Podczas czterodniowego pobytu w grodzie Kopernika uczniowie uczestniczyli w innowacyjnych zajęciach popularyzujących astronomię. Mieli możliwość wzięcia udziału w żywych lekcjach astronomii.

Uczestniczyli w zajęciach w Centrum Nowoczesności Młyn Wiedzy, w seansie w Planetarium oraz samodzielnie przeprowadzali doświadczenia w Geodum. Zapoznali się też z instrumentami znajdującymi się w obserwatorium w Piwnicach. Prowadzili badania naukowe przy wykorzystaniu radioteleskopu, a także obserwowali letnie niebo. Wzięli udział w wykładach prowadzonych przez naukowców z UMK w Toruniu.

Podczas wizyty w Centrum Astronomii młodzi odkrywcy uczestniczyli w uroczystej gali, podczas której, za aktywną działalność, otrzymali Certyfikaty Młodego Naukowca.

W gali brali także udział naukowcy, samorządowcy

i opiekunowie wszystkich 14 Astrobaz. Uczestnicy rozmawiali na temat projektów popularyzujących astronomię, nauki ścisłe z wykorzystaniem Astrobaz Kopernik.

Uczestnicy obozu astronomicznego

Była to także okazja do przedstawienia oferty studiów na Wydziale Fizyki, Astronomii i Informatyki Stoso-

wanej oraz dostępnych programach stypendialnych. Odbyła się też dyskusja na temat przyszłości Astrobaz, które są unikatowym projektem na skalę całego województwa i wizytówką astronomiczną naszego regionu.

Podczas warsztatów oprócz nauki znalazł się także czas na odpoczynek i integrację przy ognisku. Uczestnicy obozu mieli możliwość skorzystania z kortów tenisowych, basenu i boisk sportowych. Wzięli też udział w Festiwalu Światła.

Byliśmy pod wrażeniem profesjonalnego zorganizowania innowacyjnych zajęć popularyzujących astronomię przez Departament Edukacji i Kształcenia Ustawicznego. Każdego dnia pracownicy departamentu dbali o nas i czuwali nad właściwą organizacją i przebiegiem obozu.

Był to czas pełen wrażeń. Umożliwił uczestnikom pogłębianie pasji naukowych oraz wypoczynek w gronie przyjaciół.

Jolanta Kolibowska
KPCEN we Włodawku

Motywacja tańcem - ja Kujawiak

Budowanie przywiązania dziecka do małej ojczyzny nie jest zadaniem prostym i wymaga szczególnych zabiegów organizacyjnych, budujących emocjonalną kotwicę przywiązania do korzeni w oparciu o działanie. Motywacja dziecka do aktywności w tym zakresie stanowi istotę tego działania, sprzyja rozwijaniu postawy prokulturowo-regionalnej, budzeniu poczucia Ja – Kujawiak, na bazie których budowana jest świadomość dziecka bycia w kulturze regionu Kujaw i przywiązania do jego wartości. Motywatorem, a zarazem podstawowym budulcem w tym procesie jest aktywność własna i wewnątrz potrzeba dziecka, motywująca do podejmowania działań sprawiających przyjemność oraz satysfakcję. Obszarem w którym dziecko najchętniej się realizuje jest ruch oraz ruch w powiązaniu z muzyką. W przypadku edukacji regionalnej, będą to tańce i muzyka regionalna.

Muzyka oraz tańce w codziennej aktywności dziecka posiadają nieocenione walory wychowawcze

i terapeutyczne. Ruch taneczny zawiera elementy choreoterapii, a dozowany w sposób przemyślany i adekwatny wpływa wszechstronnie na rozwój dziecka. Podnosi poziom integracji sensorycznej, pomaga w nawiązaniu i podtrzymaniu więzi z rówieśnikami, korektę zaburzonych stosunków interpersonalnych. Wpływa na sprawność i elastyczność psychomotoryczną. Sprzyja koncentracji uwagi, doskonaleniu pamięci, szybkiemu podejmowaniu decyzji. Pozwala na uzewnętrznianie różnych nastrojów, dostarcza przeżyć estetycznych.

Z tych powodów muzyka i taniec w szerokim zakresie wykorzystywane są w czasie realizacji edukacji dziecka przedszkolnego i edukacji wczesnoszkolnej. Organizując aktywność poznawczą dziecka zmierzającą do rozbudzenia poczucia tożsamości oraz kształtowania postawy przywiązania do korzeni, nauczyciele często uwzględniają muzykę regionalną, czerpiąc z tkwiących w niej wartości kulturowo poznawczych.

Łatwość, z jaką melodia ludowa „wpada w ucho”, jest powodem, dla którego dzieci chętnie śpiewają, tańczą i bawią się w jej rytmie. Prostota rytmiczna i melodyczna jest walorem, wykorzystywanym

Przedszkole Publiczne nr 26 we Włocławku.

w zabawach twórczych, kiedy to dzieci wyśpiewują własne teksty lub wykonują ruch do muzyki własnego pomysłu. Ponadto nauka tańców wpływa dodatnio na rozwój orientacji w przestrzeni, koordynację ruchów, pamięć oraz uczy współdziałania. Pieśni i tańce ludowe zaspokajają naturalną dla dziecka potrzebę ruchu i rozładowują napięcie.

Możliwość dziecięcych kontaktów z żywą muzyką wykonywaną na tradycyjnych instrumentach przez muzyków kapel ludowych stwarza niepowtarzalną sytuację dla poznania regionu przez przeżywanie. Zaciekawienie wywołane takim spotkaniem, owocuje naturalną dla dziecka chęcią poznania i nie zastąpi go najpiękniejsza ilustracja wsparta nagraniem czy film. Elementy regionalnej muzyki ludowej i tańca stają się nierozdzielną częścią aktywności dzieci w czasie zajęć i zabaw organizowanych na terenie przedszkola oraz szkoły. Muzyka ludowa bogaci bagaż doświadczeń emocjonalnych wychowanka, związany z przeżywaniem sztuki oraz poznawaniem zwyczajów i obrzędów regionalnych, którym zawsze towarzyszy pieśń i taniec.

Przez swoją historycznie uwarunkowaną obecność w codziennym życiu i towarzyszenie zwyczajowym czynnościom w ciągu całego roku jest wykorzystywana w czasie zajęć, mających na celu poznanie życia społecznego i jego związku ze zmieniającymi się porami roku (np. kiszenie kapusty, andrzejki, dyngus itp.)

Tańce i pieśni są najbardziej re-prezentatywną z form prezentujących kulturę regionu. Z uwagi na swoją widowiskowość uszlachetniają przedstawienia dziecięce przygotowywane z różnej okazji i prezentowane szerszemu audytorium.

Pragnąc propagować ideę wychowania przez taniec regionalny, Kujawsko-Pomorskie Centrum Edukacji

Nauczycieli we Włocławku, korzystając z gościnności Browaru B we Włocławku, zorganizowało pierwszą edycję *Przeglądu dziecięcych grup tanecznych z przedszkoli i edukacji wczesnoszkolnej kultywujących kulturę regionu „Na kujawską nutę”*. Przegląd objął patronatem Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

W przeglądzie wzięły udział grupy dziecięce podejmujące aktywność wokально-taneczną z przedszkoli z powiatów lipnowskiego, rypińskiego, radziejowskiego, aleksandrowskiego, włocławskiego oraz z Włocławka. Występy dzieci obserwowali zaproszeni goście Jadwiga Sikorska starszy wizytator Kuratorium Oświaty w Bydgoszczy Delegatury we Włocławku, Edyta Seider Inspektor Wydziału Edukacji Urzędu Miasta Włocławek, Lidia Piechocka-Witczak dyrektor Centrum Kultury Browar B we Włocławku.

W holu CK Browaru B dwoje twórców ludowych prezentowało swoje wyroby. Byli to: Krystyna Zagawska prezentująca haft kujawski, malarstwo wzorowane na fajansie kujawskim oraz Krzysztof Zawacki prezentujący rzeźbę oraz papierowe kwiaty. Dodatkowo pracownia plastyczna działająca w CK Browar B wystawiła rzeźby z gliny wykonane przez dzieci i młodzież w ramach działalności pracowni. Prezentacje były odwiedzane przez dzieci biorące udział w przeglądzie wraz z opiekunami w czasie przerwy.

Zgodnie z regulaminem, w czasie pokazów, tańcom kujawskim prezentowanym przez uczestników, przyglądało się jury w składzie: Jadwiga Sikorska – starszy wizytator Kuratorium Oświaty w Bydgoszczy Delegatury we Włocławku, Maciej Mielczarski – kierownik Zespołu Pieśni i Tańca „Kujawy” działającego w CK Browar B we Włocławku, Krystyna Pawłowska – kierownik Muzeum Etnograficznego we Włocławku.

Po zakończeniu obrad komisja konkursowa wyłoniła zwycięskie grupy taneczne w następujących grupach wiekowych:

Przedszkola

I miejsce – Przedszkole Samorządowe z Oddziałami Integracyjnymi w Lubrańcu

II miejsce - Przedszkole Publiczne nr 26 „Kujawska Przysia” we Włocławku

III miejsce – Przedszkole Publiczne nr 1 „Kraina Ba-jek” w Brześciu Kujawskim

Edukacja wczesnoszkolna

I miejsce - Szkoła Podstawowa im Jana Kochanowskiego w Trzebiegoszczu

Zwycięskie placówki uhonorowane zostały ufundowanymi przez Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego pucharami w postaci fajansowych wicków.

Wiesława Kitajgrodzka
KPCEN w Bydgoszczy

Edukacja regionalna w szkole

Tylko pełna znajomość małych Ojczyzn i własnych korzeni pozwala na wykształcenie obywateli świadomych wartości swej dużej Ojczyzny – Polski. Obywateli umiejących współistnieć wśród narodów Europy w duchu szacunku i tolerancji dla odrębności.

Kazimierz Denek

Celem edukacji regionalnej w procesie dydaktyczno-wychowawczym jest uświadomienie uczniowi wartości własnego dziedzictwa regionalnego. Aby jednak było to możliwe, edukacja regionalna w szkołach powinna być prowadzona tak, aby zachęcać młodzież do współuczestniczenia w poznawaniu swojego regionu. Potrzebni są nauczyciele, którzy potrafią rozwijać w uczniach pasję wędrówania, rozbudzać zainteresowania krajoznawcze oraz wskazać możliwości aktywnego spędzania wolnego czasu.

Jesienne wędrowanie

WSPÓLNE WĘDROWANIE

Mimo że młody człowiek blisko 1/3 doby spędza w szkole, trudno uznać, że jest to jego naturalne środowisko. Prawdziwe życie toczy się również poza szkołą, a dla części naszych uczniów także w świecie wirtualnym.

Od 2013 roku w ramach Strategii Rozwoju Edukacji Miasta Bydgoszczy realizowany jest w szkołach naszego miasta program Edukacja Regionalna. Założenia Edukacji Regionalnej:

- popularyzacja wiedzy o Bydgoszczy i regionie kujawsko-pomorskim

- popularyzacja wiedzy o walorach krajoznawczo-turystycznych regionu kujawsko-pomorskiego
- promocja aktywnego spędzania wolnego czasu z uwzględnieniem pieszej wędrówki, jako najprostszej i najtańszej formy ruchu
- promocja turystyki kwalifikowanej, w tym odznak turystyki pieszej.

Dzięki finansowemu wsparciu Miasta Bydgoszczy od 4 lat uczniowie pod opieką nauczycieli uczestniczą w cyklicznych rajdach pieszych: od marca do czerwca

pod wspólną nazwą *Piechotą do lata*, a od września do listopada *Jesienne wędrowanie*.

Celem pieszych wędrówek jest rozwijanie zainteresowania historią, tradycją i kulturą regionu kujawsko-pomorskiego, poznanie walorów środowiska geograficznego naszego regionu, kształtowanie postaw proekologicznych, integracja środowiska nauczycieli i uczniów – pasjonatów wspólnego wędrowania.

Koordynatorem realizowanej w ramach Strategii Edukacji regionalnej jest **Grzegorz Deptuła**, nauczyciel geografii w VII Liceum

Ogólnokształcącym.

Każdy rajd rozpoczyna się przekazaniem informacji o trasie. Wszyscy uczniowie otrzymują wcześniej opracowane karty pracy i informatory z dużą porcją merytorycznych informacji oraz ciekawostek. Karty pracy zawierają zadania dotyczące środowiska geograficznego i obiektów historycznych poznawanego regionu. Część wycieczek odbywa się z udziałem pracowników leśnictw, parków krajobrazowych czy też przewodników.

Kilkunastokilometrowa wędrówka jest znakomitą okazją do bliższego poznania swoich uczniów, w innej rzeczywistości niż w tej w jakiej zwykle istnieją uczeń i nauczyciel. Uczniowie w naturalny sposób

dzielią się swoimi zainteresowaniami, problemami szkolnymi, rówieśniczymi czy domowymi. Niepowtarzalna atmosfera wspólnej wędrówki sprawia, że nawet najbardziej zamknięci otwierają się, zaczynają mówić. Budowane są szczególne relacje, które wzmacniają poczucie własnej wartości u ucznia. Po 12 czy 15 km marszu wszystkim, zarówno uczniom, jak i nauczycielom, zaczyna dokuczać zmęczenie. To kolejne pole do obserwacji, to także szkoła pokonywania trudności i własnych słabości. Deszcz czy błotnista droga stają się naszym sprzymierzeńcem w kształtowaniu charakteru. Największej satysfakcji organizatorom dostarcza uczestnik, którzy na kolejnej wędrówce opowiada: *Czy Pani/Pan wie, co zrobiłam po powrocie do domu? Nie włączyłam komputera! Spałam przez kilka godzin. Mama myślała, że jestem chora, ale tak zadziało świeże powietrze.*

Wspólne wędrowanie w liczbach:
31 rajdów pieszych
Ponad 400 pokonanych kilometrów.

Łącznie w rajdach uczestniczyło:
- 1150 uczniów
- 130 nauczycieli
- 10 rodziców.

EXTREME GEOCACHING TRIAL 2017

W czwartkowy poranek 5 października 2017 roku na terenie LPKiW „Mysłęcinek” odbyła się III edycja gry terenowej – *eXtreme Geocaching Trial 2017*. Wzięła w niej udział młodzież z 11 szkół Bydgoszczy: I LO, III LO, IV LO, VII LO, IX LO, XI LO, Zespołu Szkół Katolickich, LO Towarzystwa Salezjańskiego, Zespołu Szkół Ekonomiczno-Administracyjnych, Technikum Menadżerskiego w Bydgoszczy oraz Zespołu Szkół w Barcinie.

Celem gry terenowej *eXtreme Geocaching Trial 2017* było rozwijanie u uczniów zainteresowań krajoznawczych oraz umiejętności wykorzystania wiedzy o charakterze naukowym do rozwiązywania problemów w twórczy sposób.

Organizatorem imprezy turystycznej był „Klub 479” założony przez nauczycieli geografii: **Krzysztofa Chabasińskiego** z IV LO, **Grzegorza Deptułę** z VII LO i **Arkadiusza Szulca** z IX LO.

W *eXtreme Geocaching Trial* brały udział trzyosobowe drużyny szkół z przydzielonym przez organizatorów obserwatorem, który na trasie gry terenowej czuwał nad jej uczciwym przebiegiem i bezpieczeństwem uczestników.

Każda z drużyn została wyposażona w odbiornik GPS, dzięki któremu mogła zlokalizować schowane skrytki geocachingowe. W środku każdej z nich znajdował się „logbook”, do którego należało się wpisać. Ponadto zadaniem uczestników było udzielenie odpowiedzi na pytanie zawarte w skrytce. Pytania dotyczyły zagadnień związanych z geocachingiem, walorami turystycznymi regionu kujawsko-pomorskiego, survivaliem, orientacją w terenie, umiejętnością czytania mapy i wykonywania obliczeń w geografii.

Zajęcia w terenie

Punkty przyznawano za trzy elementy gry terenowej: za odnalezienie skrytek geocachingowych, za prawidłowe odpowiedzi na pytania znajdujące się w skrytkach oraz za czas ukończenia gry terenowej.

W duchu turystycznej rywalizacji najlepiej poradzi sobie uczniowie LO Towarzystwa Salezjańskiego. Kolejne miejsca na podium zajęły reprezentacje III LO i XI LO w Bydgoszczy.

Gra terenowa *eXtreme Geocaching Trial 2017* była działaniem realizowanym i finansowanym w ramach Edukacji Regionalnej, zapisanej w Strategii Rozwoju Miasta Bydgoszczy na lata 2013-2020.

Organizatorzy gry terenowej Lokalna Grupa Działania „Klub 479” zaprasza na kolejną edycję.

W kwietniu 2018 roku w zmaganiach wezmą udział uczniowie klas VII szkół podstawowych oraz II i III klas gimnazjalnych.

Edukacja regionalna w szkole powinna uwzględniać przede wszystkim działania praktyczne realizowane w terenie. Uczniowie, uczestnicy pieszych wędrówek i zajęć terenowych potwierdzą zapewne, że nawet najlepiej przygotowana lekcja, najciekawszy przewodnik czy film nie zastąpią bezpośredniej formy poznawania piękna i historii Borów Tucholskich, Doliny Dolnej Wisły, Pojezierza Krajeńskiego czy Wysoczyzny Świeckiej.

SZKOŁY I PLACÓWKI OŚWIATOWE DLA KTÓRYCH SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO JEST ORGANEM PROWADZĄCYM

Kujawsko-Pomorskie Centrum Edukacji

Nauczycieli w Bydgoszczy

- adres: ul. Jagiellońska 9, 85-067 Bydgoszcz
- dyrektor: Mariola Cyganek
- telefon: 0-52 349-31-50; fax: 0-52 349-31-03
- strona WWW: <http://www.cen.bydgoszcz.pl/>
- e-mail: info@cen.bydgoszcz.pl

Publiczna, wojewódzka placówka doskonalenia nauczycieli, działająca na obszarze województwa kujawsko-pomorskiego, w szczególności miasta Bydgoszcz oraz powiatów: bydgoskiego, inowrocławskiego, mogileńskiego, nakielskiego, sępoleńskiego, świeckiego, tucholskiego i żnińskiego.

Kujawsko-Pomorskie Centrum Edukacji

Nauczycieli w Toruniu

- adres: ul. Sienkiewicza 36, 87-100 Toruń
- dyrektor: Małgorzata Trzeciak
- telefon: 881 931 025; fax: 0-56 62-23-181
- strona WWW: <http://www.kpcen-torun.edu.pl>
- e-mail: kpcen_torun@kpcen-torun.edu.pl

Publiczna, wojewódzka placówka doskonalenia nauczycieli, działająca na obszarze województwa kujawsko-pomorskiego, w szczególności miasta Toruń oraz powiatów: brodnickiego, chełmińskiego, golubsko-dobrzyńskiego, grudziądzkiego, toruńskiego i wąbrzeskiego.

Kujawsko-Pomorskie Centrum Edukacji

Nauczycieli we Włocławku

- adres: ul. Nowomiejska 15A, 87-800 Włocławek
- dyrektor: Grażyna Troszyńska
- telefon: 0-54 231-33-42; fax: 0-54 412-10-98
- strona WWW: www.cen.org.pl
- e-mail: kpcen@cen.info.pl

Publiczna, wojewódzka placówka doskonalenia nauczycieli, działająca na obszarze województwa kujawsko-pomorskiego, w szczególności miasta Włocławek oraz powiatów: aleksandrowskiego, lipnowskiego, radziejowskiego, rypińskiego i włocławskiego.

Medyczno-Społeczne Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Inowrocławiu

- adres: ul. Narutowicza 53, 88-100 Inowrocław
- dyrektor: Urszula Majewska
- telefon: 0-52 357-62-22
- strona WWW: www.medykino.com.pl
- e-mail: bipmedyk@bipmedyk.home.pl

Zespół szkół o charakterze regionalnym, kształcący w zawodach medycznych i społecznych, wynikają-

cych z zapotrzebowania rynku pracy, tj. technik masażysta, technik farmaceutyczny, terapeuta zajęciowy, opiekun medyczny, opiekunka dziecięca, technik usług kosmetycznych, technik sterylizacji medycznej, technik ortopeda, technik optyk, protetyk słuchu, ortoptysta, technik elektroradiolog, opiekunka środowiskowa. W skład Centrum wchodzi Szkoła Policealna Medyczno-Społeczna oraz Szkoła Policealna Medyczno-Społeczna dla Dorosłych. Medyczno-Społeczne Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Inowrocławiu od wielu lat jest ośrodkiem egzaminacyjnym dla przyszłych kadr medycznych i społecznych.

Medyczno-Społeczne Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Toruniu

- adres: ul. Św. Jana 1/3, 87-100 Toruń
- dyrektor: Marianna Czarnecka
- telefon: 0-56 622-16-53
- strona WWW: www.spm.edu.pl
- e-mail: sekretariat@spm.edu.pl

Zespół szkół o charakterze regionalnym, kształcący w zawodach medycznych i społecznych, wynikających z zapotrzebowania rynku pracy, tj. technik dentystyczny, technik masażysta, terapeuta zajęciowy, asystentka stomatologiczna, higienistka stomatologiczna, opiekun medyczny. Centrum jest ośrodkiem egzaminacyjnym. W skład Centrum wchodzi Szkoła Policealna Medyczna oraz Szkoła Policealna Medyczno-Społeczna dla Dorosłych.

Biblioteka Pedagogiczna

im. gen. brg. prof. Elżbiety Zawackiej w Toruniu

- adres: ul. Dąbrowskiego 4, 87-100 Toruń
- dyrektor: Dorota Komendzińska
- tel./fax 56 653 97 56
- e-mail: dyrekcja@bptorun.edu.pl
- strona WWW: www.bptorun.edu.pl

Celem Biblioteki jest w szczególności wspieranie procesu kształcenia i doskonalenia nauczycieli, a także wspieranie działalności szkół, w tym bibliotek szkolnych, placówek oświatowych i placówek doskonalenia nauczycieli.

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka

im. M. Rejewskiego w Bydgoszczy

- adres: ul. M. Skłodowskiej-Curie 4, 85-094 Bydgoszcz
- dyrektor: Ewa Pronobis-Sosnowska
- tel./fax 52 341 19 84
- e-mail: administracja@pbw.bydgoszcz.pl

- strona WWW: www.pbw.bydgoszcz.pl

Celem Biblioteki jest w szczególności wspieranie procesu kształcenia i doskonalenia nauczycieli, a także wspieranie działalności szkół, w tym bibliotek szkolnych, placówek oświatowych i placówek doskonalenia nauczycieli.

Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doksztalcania i Doskonalenia Zawodowego w Bydgoszczy

- adres: ul. Rajska 1, 85-485 Bydgoszcz
- Dyrektor: Mariusz Klimczewski
- tel. 52 327 73 46
- mail: oodz@onet.pl
- Strona WWW: oodz.republika.pl

Do zadań Kujawsko-Pomorskiego Ośrodka Doksztalcania i Doskonalenia Zawodowego należy doksztalcenie teoretyczne młodocianych pracowników zatrudnionych u pracodawców w celu nauki zawodu oraz kształcenie ustawiczne w formach pozaszkolnych.

Zespół Szkół nr 33 Specjalnych dla Dzieci i Młodzieży Przewlekłe Chorej w Bydgoszczy

- adres: ul. M. Skłodowskiej-Curie 4, 85-094 Bydgoszcz
- Dyrektor: Izabela Maciejewska
- tel. 52 345 28 17
- mail: sekretariat@zs33.bydgoszcz.pl
- strona WWW: www.zs33.bydgoszcz.pl

Zespół prowadzi zajęcia dla dzieci i młodzieży przebywającej na leczeniu szpitalnym i rehabilitacyjnym w zakładach opieki zdrowotnej w Bydgoszczy: Wojewódzkim Szpitalu Dziecięcym, Szpitalu Uniwersyteckim nr 1 im. dr. A. Jurasza, Wojewódzkim Szpitalu Obserwacyjno-Zakaźnym.

Podstawowym celem działalności edukacyjnej szkoły jest możliwie jak najpełniejsza realizacja programu kształcenia, wychowania i przygotowanie do życia społecznego uczniów oraz wspomaganie, w dostępnym nauczycielom zakresie, procesu ich leczenia i rehabilitacji. Zadaniem szkoły jest kontynuowanie nauki ze szkoły macierzystej, a tym samym zapewnienie ciągłości nauki i uzyskanie promocji bez opóźnień.

Zespół Szkół Specjalnych dla Dzieci i Młodzieży Przewlekłe Chorych i Niepełnosprawnych nr 1 w Ciechocinku

- adres ul. Staszica 7, 87-720 Ciechocinek
 - Dyrektor: Ewa Giza
 - tel./fax 54 283 64 66
 - mail: zss1c-nec@wp.pl
 - strona WWW: www.zsuciechocinek.szkolnastrona.pl
- Uczniami szkoły są dzieci i młodzież z terenu całej Polski przyjeżdżająca na leczenie uzdrowiskowe do Szpitala Uzdrowiskowego nr 3 im. dra Markiewicza w Ciechocinku oraz pacjenci Oddziałów Dziecięcych Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego we Włocławku.

Kujawsko-Pomorski Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Janusza Korczaka w Toruniu

- adres: ul. Żwirki i Wigury 15 i 21, 87-100 Toruń
- Dyrektor: Maria Kluz
- tel. 56 654 47 78
- mail: sekretariat@sosw.torun.pl
- strona WWW: www.sosw.torun.pl

Ośrodek kształci dzieci i młodzież posiadające orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego z uwagi na niepełnosprawność intelektualną w stopniu lekkim, umiarkowanym lub znacznym, niepełnosprawności sprzężone, niepełnosprawność ruchową (w tym afazję) oraz z autyzm (w tym zespół Aspergera). W Ośrodku organizowane są także zajęcia Wczesnego Wspomagania Rozwoju Dziecka dla dzieci do momentu podjęcia nauki szkolnej posiadających opinię o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju.

Kujawsko-Pomorski Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy nr 1 dla Dzieci i Młodzieży Słabo Widzącej i Niewidomej im. Louisa Braille'a w Bydgoszczy

- Adres: ul. Krasińskiego 10, 85-008 Bydgoszcz
- Dyrektor: Małgorzata Szczepanek
- tel. 52 322 17 87
- mail: louis@braille.bydgoszcz.pl
- strona WWW: www.braille.bydgoszcz.pl

Ośrodek kształci uczniów niewidomych, słabo widzących, głuchoniewidomych oraz z niepełnosprawnościami sprzężonymi posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego. W Ośrodku organizowane są także zajęcia Wczesnego Wspomagania Rozwoju Dziecka dla dzieci do momentu podjęcia nauki szkolnej posiadających opinię o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju oraz Kwalifikacyjne Kursy Zawodowe dla Dorosłych umożliwiające zdobycie kwalifikacji na 3 kierunkach: gastronomicznym, tyfłoinformatycznym i administracyjnym.

Kujawsko-Pomorski Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy nr 2 dla Dzieci i Młodzieży Słabo Słyszącej i Niesłyszącej im. gen. Stanisława Maczka w Bydgoszczy

- adres: ul. Akademicka 3 85-796 Bydgoszcz
 - dyrektor Ryszard Bielecki
 - tel. 52 344 74 10
 - mail: biuro@oswnr2.bydgoszcz.pl
 - strona WWW: <http://www.oswnr2.bydgoszcz.pl>
- Ośrodek jest publiczną placówką dla dzieci i młodzieży słabo słyszącej i niesłyszącej oraz z niepełnosprawnościami sprzężonymi, które z powodu swojej niepełnosprawności nie mogą uczęszczać do szkoły w miejscu zamieszkania, posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego. W ośrodku organizowane są także Zajęcia Wczesnego Wspomagania Rozwoju Dziecka dla dzieci do momentu podjęcia nauki szkolnej posiadających opinię o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju.

Od siebie trzeba wymagać najwięcej

Z Januszem Iwańskim Kujawsko-Pomorskim Liderem Edukacji 2017 i Dyrektorem Zespołu Szkół im. Prymasa Stefana Kardynała Wyszyńskiego w Dobrzejewicach rozmawiała Danuta Potręć

- Gratuluję Panu zaszczytnego tytułu Kujawsko-Pomorskiego Lidera Edukacji 2017. Jakie emocje wzbudził w Panu ten tytuł?

- Serdecznie dziękuję za to wyjątkowe wyróżnienie, które jest dla mnie największym zaszczytem i zawodowym sukcesem. Dziękuję za tę wyjątkową statuetkę Lidera Kujawsko-Pomorskiej Edukacji w 2017 roku.

Chylę czoła i oddaję honor wszystkim wyróżnionym i nagrodzonym wraz ze mną przez Marszałka Województwa Piotra Całbeckiego. Informacja o przyznaniu tytułu była dla mnie zaskoczeniem, ale jednocześnie stała się wielkim zobowiązaniem do podejmowania kolejnych działań i wyzwań.

- Co uważa Pan za swój największy sukces?

- Stworzenie na przestrzeni lat pracy pedagogicznej dobrze rozumiejących się i ambitnych zespołów nauczycieli, które zapewniały wysoką jakość edukacji, potwierdzoną wynikami kiedyś egzaminów wstępnych, później w gimnazjum wynikami egzaminów zewnętrznych sytuujących nas w kategorii szkół sukcesu szczególnie z przedmiotów matematyczno-przyrodniczych. Dumą szkoły są: 75 finalistów i 99 laureatów konkursów, stypendia dla najlepszych uczniów w Programie *Zdolni na Start* czy *Prymus Pomorza i Kujaw*; wreszcie opinia w środowisku lokalnym, że jesteśmy dobrą szkołą. Sam przygotowałem do zmagania 22 laureatów i 16 finalistów z chemii oraz 8 laureatów i 8 finalistów w konkursie Wiedzy o Samorządzie Terytorialnym. Ta dziedzina jest mi szczególnie bliska, bowiem już szóstą kadencję jestem radnym, a z samorządem Gminy Chełmża związany od chwili powołania w 1990 roku.

- Jak długo jest Pan związany z edukacją? Jakie sytuacje wspomina Pan jako trudne?

- Do pracy w szkole trafiłem przypadkowo dokładnie 1 lutego 1985 roku i działałem w niej ponad

32 lata. Trudne chwile związane były z reformami oświatowymi. Pierwszy raz w roku 2000, gdy powołane zostały gimnazja i nastąpiła likwidacja małych szkół wiejskich, w tym naszej perełki w Brąchnówku. Wtedy z mojej inicjatywy i przy współpracy miejscowych pasjonatów założyliśmy pierwszą w województwie i jedną z pierwszych w kraju tzw. Małą Szkołę z klasami O-III, prowadzoną społecznie już osiemnasty rok. Głęboka refleksja ogarnęła mnie, gdy w roku szkolnym 2016/2017 podjęta została decyzja o likwidacji gimnazjum - szkoły, którą z dużym wysiłkiem całego grona pedagogicznego udało się stworzyć w środowisku wiejskim jako Szkołę Sukcesu. Jednak „Co cię nie zabije, to cię wzmocni...” – jak głosi znane powiedzenie.

- Nie daje się Pan zniechęcić... Co w takim razie jest Pana mocną stroną i co pozwala Panu podejmować wyzwania i osiągać sukcesy?

- Niespokojny duch wewnętrzny, gorąca głowa pełna nowych pomysłów, chęć twórczego działania... te cechy sprawiają, że idę ciągle do przodu. Lubię, w tym co robię, być pierwszym albo innym. Potrafię też dobrze zorganizować i zaplanować swój czas, by wszystko ogarnąć: dużą szkołę w Dobrzejewicach zapewniającą utrzymanie i tę Małą w Brąchnówku, która jest specyficznym wolontariackim hobby oraz samorząd gminny, by spełniać oczekiwania wyborców. Znajduję również czas dla rodziny. Na zawołanie dwuletniego wnuczka Kacperka „dziadziu” absolutnie nie mogę być obojętny i dla niego w danym momencie zostawiam wszystko.

- Co pociąga Pana w pracy dyrektora?

- Satysfakcja, że uczniowie wychodzą zadowoleni, że dzięki nam osiągają sukces i wierzą w swoje siły. Jako dyrektor mogę nadać kierunek rozwoju i decydować o tym, co jest ważne. Obieram dla szkoły - statku taki kurs, by doprowadzić jej załogę do obranego portu, do wyznaczonego celu.

- W edukacji pracuje Pan już długo i jest Pan od wielu lat dyrektorem, jaka wizja szkoły jest Panu najbliższa?

- Szkoła przyjazna uczniowi, bezpieczna, innowacyjna, nowoczesna, ale z nutą tradycji i dziedzictwa kulturowego. Szkoła rozwijająca wszechstronnie talenty podopiecznych i te związane z konkretną wiedzą i te artystyczne oraz sportowe. Sam lubię sport

i taniec, chociaż już coraz mniej czynnie te dyscypliny uprawiam.

- Gdyby nie szkoła, gdzie chciałby Pan pracować? Jest Pan z wykształcenia inżynierem, co sprawiło, że trafił Pan do oświaty?

Tuż po studiach jako inżynier podjąłem ciekawą pracę w Spółdzielni Pracy Technochemia w Bydgoszczy, która produkowała środki czystości, chemię gospodarczą i kosmetyczną. W trudnych czasach stanu wojennego zadbałem o laboratorium badawcze. Po trzech latach pracy musieliśmy opuścić akademik. Brak mieszkania rzucił nas do Brachnówka do mieszkania w tzw. Pałacu Czarlińskich, który był w niekawkowym stanie, za to krył bogactwo historyczne. Tutaj urodził się dr Stefan Łaszewski, z nadania Marszałka Józefa Piłsudskiego, Pierwszy Wojewoda Pomorski w Toruniu. Mieliśmy zostać na rok, ale szkoła zatrzymała mnie do dzisiaj. Nie żałuję tego. Mam nadzieję, że druga strona też na tym skorzystała...

- Lider - to kto według Pana?

- Porównując do peletonu kolarskiego, to ktoś pierwszy z całego peletonu. W moim wypadku, to ktoś przewodzący ekipie oświatowej. Zapewne są jeszcze lepsi ode mnie, ale może nie zostali zgłoszeni. Mają jednak szansę w następnych edycjach projektu *Kujawsko-Pomorski Lider Edukacji*.

- Czy lider i dyrektor pełnią taką samą rolę?

- Myślę, że jestem liderem w szkole, w której kieruję, nadaję kierunki działań, aktywizuję i integruję, podejmuję zadania nowe i nowatorskie. Staram się, wymagając od siebie jak najwięcej, dać przykład moim nauczycielom, np. w przygotowywaniu uczniów do konkursów przedmiotowych. Obecnie są nauczyciele lepsi i skuteczniejsi ode mnie, ale o to właśnie chodzi, aby uczeń przerósł mistrza, a dyrektor delegował swoje uprawnienia decyzyjne na współpracowników. Sądzę, że dla szkoły i środowiska nauczycieli wskazane byłoby, aby dyrektor był jednocześnie liderem. Oczywiście nie pod względem biurokratycznym, lecz generowania pomysłów na działania szkoły.

- Wiem, że jest Pan człowiekiem wielu pasji. Jaką rolę odgrywa w Pana życiu pasja, zainteresowania?

- Moją pasją jest to, czym się zajmuję. Poświęcam każdą wolną chwilę na pracę lub działalność społeczną i samorządową zgodnie z powiedzeniem „Od siebie trzeba wymagać najwięcej”. Są to słowa patrona Zespołu Szkół w Dobrzejewicach Prymasa Stefana Kardynała Wyszyńskiego.

- Czy pasja pomaga w pracy zawodowej, czy przeszkadza i zabiera czas?

- Realizując pracę zawodową z pasją, czyli z zamiłowaniem i zaangażowaniem, możemy mieć wielką satysfakcję. Inaczej praca może stać się drogą przez mękę dla nas i naszego otoczenia, w tym uczniów

i współpracowników. Pasja pomaga, inspiruje, nadaje lekkości i dynamiki naszym działaniom, daje radość i pozwala się spełnić. To oczywiste, że bycie nauczycielem nie jest zwykłym zawodem, który można po prostu wykonywać, jak np. spawanie czy tapetowanie. To zajęcie, które bez pasji jest niestety niewiele warte.

- Czy potrzebne są jakieś wyjątkowe predyspozycje do bycia nauczycielem? Jeśli tak, to jakie?

- Na pewno, trzeba mieć to „coś”... Nauczyciel musi posiadać oprócz wykształcenia właśnie takie cechy, które sprawiają, że wiedza dla uczniów nie będzie górą nie do zdobycia, że potrafi to, co wie, przekazać uczniom w zrozumiały sposób, wzbudzić zainteresowanie, porwać tak, jak Ikara porwały przestworza. Musi on posiadać wiele cech, takich jak: wyrozumiałość, uczciwość, opanowanie i zdolność do nawiązywania kontaktów. Musi być dobrym, serdecznym, sprawiedliwym i odpowiedzialnym, wymagającym i stanowczym, nie może pozwolić, aby uczniowie nim zawładnęli. Powinien także pomagać wychowankom rozwiązywać problemy, nawet te osobiste. Dobrze, gdy jest partnerem uczniowskich wysiłków, nie przestając przy tym być autorytetem i wzorem do naśladowania dla swoich podopiecznych.

- Rozumiem, że dla Pana bycie nauczycielem to duże wyzwanie. Proszę w jednym zdaniu określić swój zespół nauczycieli w radzie pedagogicznej.

- Moja rada pedagogiczna, to mieszanka rutyny i młodości, to dobrze rozumiejący się zespół: zgrany, ambitny, oddany i pomocny uczniom, permanentnie się doskonalący i rozwijający, współpracujący i współdziałający ze sobą w realizacji celów nie tylko dydaktycznych, stwarzający dobry klimat i atmosferę w miejscu pracy.

- Pięknie zabrzmiało. Pewnie niejeden nauczyciel chciałby od swojego dyrektora usłyszeć takie słowa. Co powiedziałby Pan młodym nauczycielom, którzy zaczynają swoją pedagogiczną pracę?

- W pracy pedagogicznej należy być ciepłym i wyrozumiałym, konsekwentnym i sprawiedliwym, unikającym wśród uczniów taniej popularności. Nauczyciel prócz wiedzy i umiejętności natury merytorycznej, przedmiotowej, powinien zaoferować uczniom czas i wsparcie w jego codziennych problemach osobistych. Powinien stale poszukiwać nowych metod pracy z uczniami, potrzebującymi szczególnego wsparcia i uczącymi się wolniej. Powinien podchodzić do pracy z entuzjazmem i nie zrażać się niepowodzeniami, pokazując na co dzień, że kocha to, co robi. Jego powołaniem powinno być uczenie.

- Czego nauczyli Pana uczniowie? Czy można się od nich nauczyć?

Tak, nauczyli mnie cierpliwości i pokory, dyplomacji i panowania nad emocjami, ale też przekazali mi dużo informacji na temat współczesnego świata

ta i nowych technologii komunikacyjnych. Dzisiejsi uczniowie to przecież youtuberzy, blogerzy... Wszystko, co jest na topie mają w małym paluszku.

- Często wspominamy nauczycieli, którzy odegrali w naszym życiu ucznia ważną rolę. Czy Pan ma takiego nauczyciela, któremu mógłby Pan przyznać tytuł „Lidera edukacji”, który jest dla Pana autorytetem? Jaki był?

- Pan profesor Jaworski, nauczyciel języka polskiego z Technikum Chemicznego w Szczecinie, przedwojenny nauczyciel z zasadami, mądry, wyrozumiały, ostry i sprawiedliwy, otwarty na argumenty ucznia. Druga osoba, która odegrała ważną rolę w moim życiu, to pani profesor Janina Szara też z „chemika”. Ona zapaliła mnie do przedmiotu, a jej doświadczenia chemiczne m.in. rozkład termiczny papierosa, przyczynił się do tego, że nigdy nikotyna mnie nie pociągała!

- Komu i za co jest Pan wdzięczny?

- Chcę podkreślić, że sukces w edukacji, szczególnie dyrektora, jest zawsze efektem pracy zespołowej i wzajemnych inspiracji i mobilizacji. W pojedynkę trudno jest działać na wielu płaszczyznach jednocześnie. Pragnę podziękować grupom osób, z którymi współdziałałem obecny sukces: członkom Stowarzyszenia „Edukacja i Przyszłość” w Brąchnówku i Browinie w Gminie Chełmża, z którymi od 2000 roku, po likwidacji szkoły podstawowej, założyliśmy i prowadzimy społecznie Małą Szkołę w Brąchnówku z kla-

sami I-III i oddziałem przedszkolnym, kolejne słowa wdzięczności kieruję do moich nauczycieli z Zespołu Szkół w Dobrzejewicach. Dziękuję im za codzienną pracę, wdrażanie moich pomysłów w życie, za wzajemną inspirację, za twórczą i życzliwą atmosferę, za sukcesy uczniów, za wyrównywanie szans, za laureatów i finalistów, za festiwale i akcje charytatywne, za międzynarodową współpracę - Comenius i Erasmus, za to, że jesteśmy taką placówką, że Szwedzi chcą nas podpatrywać, bo imponują im sukcesy polskich uczniów i naszego gimnazjum.

Jestem niezwykle wdzięczny Wójtowi Gminy Obrowo Andrzejowi Wieczyńskiemu, człowiekowi na medal, za to, co robi dla gminnej oświaty. Z takim szefem przyjemnością jest pracować i realizować edukacyjne projekty.

Dzisiejszą nagrodę dedykuję mojej żonie Marii, dziękując za to, że przez 37 lat dba o dom rodzinny, stara się mnie rozumieć, wydatnie wspiera, a ponadto jest matematycznym filarem naszej szkoły oraz córkom: Magdalenie za podążanie zawodowymi śladami ojca, Marcie i Paulinie.

Uznanie w postaci tytułu Kujawsko-Pomorskiego Lidera Edukacji 2017 pozwoli mi z jeszcze większą radością pracować na rzecz szkoły i środowiska wiejskiego w myśl słów biskupa Jana Chrapka „Idź przez życie tak, aby ślady stóp przetrwały Ciebie”.

- Życzę Panu dalszych sukcesów i dziękuję za rozmowę.

Anna Józefiak

V Liceum Ogólnokształcące im. Jana Pawła II w Toruniu

Na pomoc maturzyście, czyli o serwisie „Teksty kultury do matury”

Serwis „Teksty kultury do matury” (www.teksty-kulturydomatury.pl) powstał we wrześniu 2013 roku z myślą o uczniach klas maturalnych, którzy zagubieni w przygotowaniach do egzaminu z języka polskiego potrzebują konkretnych wskazówek do pracy i usystematyzowania wiedzy. Pomysł stworzenia strony zrodził się z moich obserwacji, jakie prowadziłam na młodzieży – zarówno uczącej się w klasach humanistycznych, jak i ścisłych. Obie „kategorie” uczniów miały podobny problem: każdy wiedział, że w danej książce czy w danym filmie występuje jakiś motyw,

jednak gdy prosiłam o rozwinięcie wypowiedzi, zapadała niezręczna cisza. Przyczyną takiej sytuacji był brak zdolności dostrzegania przez uczniów kluczowych treści, mogących uzasadnić zadany w temacie problem. Konieczne było zatem wypracowanie w młodzieży umiejętności wyodrębniania istotnych dla tematu elementów dzieła, które staną się w efekcie podstawą argumentacji.

Pierwotnym założeniem serwisu było więc stworzenie bazy motywów kulturowych wraz z krótkimi opisami, dzięki którym uczniowie mogliby zoriento-

wać się, w jakich tekstach pojawiają się dane zagadnienia i na jakie zagadnienia warto zwrócić uwagę w trakcie opracowywania wypowiedzi pisemnej lub ustnej.

odpowiednim podejściu również mogą stanowić ciekawy materiał do pracy lub wypowiedzi maturalnej.

Z czasem zauważyłam, że uczniowie potrzebują nie tylko informacji dotyczących motywów, ale

również chcieliby mieć dostęp do zgromadzonych w jednym miejscu informacji na temat lektur obowiązkowych, zagadnień dotyczących tworzenia poszczególnych form wypowiedzi maturalnych czy poradników pomagających w przygotowaniu do egzaminu pisemnego i ustnego.

W efekcie serwis „Teksty kultury do matury” stał się miejscem, w którym uczniowie znajdują linki do najważniejszych dokumentów publikowanych przez

Centralną Komisję Egzaminacyjną (np. informator maturalny, arkusze maturalne czy pomoce przygotowane przez CKE), autorskie miniporadniki napisane na podstawie analizy potrzeb moich uczniów (np. przedstawiające krok po kroku czynności wymagane na egzaminie ustnym czy w trakcie pisania pracy), listy lektur „z gwiazdką”, zagadnienia językowe czy wymagania z zakresu gimnazjum, obowiązujące na maturze. Wszystkie treści zgodne są z aktualnymi zasadami określonymi przez CKE.

Informacja zwrotna, jaką otrzymuję nie tylko od moich uczniów, ale i od wielu użytkowników z całej Polski, utwierdza mnie w przekonaniu, że prowadzenie strony „Teksty kultury do matury” ma sens, a treści na niej zamieszczane są przydatne nie tylko dla maturzystów, ale i dla uczniów niższych klas oraz dla nauczycieli. Liczba wyświetleń strony – zwłaszcza w okresie trwania egzaminów maturalnych – przekracza moje najśmielsze oczekiwania (od początku istnienia strona zgromadziła ponad milion unikalnych wyświetleń, a tylko w maju 2017 roku wyświetlona została ponad 53 tysiące razy), zaś liczba użytkowników, którzy śledzą profil na facebooku, wynosi obecnie ponad 35 tysięcy. Warto zatem poświęcić czas na opracowywanie kolejnych postów zawierających motywy i ich opisy lub na stworzenie kolejnego miniporadnika, dzięki któremu mniejsza bądź większa grupa maturzystów poszerzy swoje kompetencje i zdobędzie kolejne umiejętności, poprawiając tym samym wyniki egzaminu maturalnego z języka polskiego.

TEKSTY KULTURY DO MATURY

Motywy obecne w literaturze i innych dziedzinach sztuki. Informacje na temat egzaminu maturalnego z języka polskiego.

HOME A B C Ć D E F G H I J K L L M N O P R S Ś T U W Z Ż Ź

O SERWISIE JAK KORZYSTAĆ Z SERWISU? POMYSŁ – NIE KOPIUJ! POLITYKA COOKIES O AUTORCE KONTAKT

Labirynt

• Jan Parandowski, *Mitologia*

Labirynt w *Mitologii* Jana Parandowskiego był wielkim gmachem, w którym znajdowało się wiele pokoi i korytarzy. Konstrukcję tę wybudował dla króla Minosa Dedal, genialny architekt. W labiryncie mieszkał syn Minosa, Minotaur – potwór o głowie byka, który pożerał co roku siedem dziewcząt i siedmiu chłopców. Zabicia potwora podjął się Tezeusz, który dzięki nici danej mu przez zakochaną w nim Ariadnę zdołał wyjść z labiryntu. Motyw ten

Znajdź motyw lub artykuł

Szukaj ...

Dolóż do nas!

Od początku istnienia strony internetowej przykładam dużą wagę do tworzenia postów na profilu facebookowym powiązanych z serwisem. Omawiam na nim pojedyncze motywy i ich realizacje w kulturze. Publikując treści na portalu społecznościowym, w sposób zamierzony wykorzystuję niepowstrzymaną skłonność współczesnej młodzieży do przeglądania nowych wpisów. Jeden post maturalny dziennie nie zniechęca użytkowników do strony, a jednocześnie pozwala „przemycać” zagadnienia polonistyczne, które niepostrzeżenie poszerzają zakres wiedzy uczniów. Tygodniowy zestaw motywów zamieszczam następnie w odpowiedniej kategorii na stronie, dzięki czemu opisy są utrwalane w bazie motywów kulturowych. Nie zamierzam jednak wyręczać młodzieży. Obecne w serwisie treści są jedynie wskazówkami, według których można omawiać podany tekst kultury pod kątem określonego motywu. Każdy zatem, kto zamierza skorzystać z opracowanych przeze mnie postów, musi je rozwinąć i wypełnić własną argumentacją.

Zgodnie z podstawą programową zbiór zawarty na stronie obejmuje nie tylko przykłady dzieł literackich, ale również teksty należące do innych dziedzin sztuki, w tym filmu, malarstwa, muzyki, teatru, rzeźby czy plakatu. Gromadząc materiały, staram się wykraczać poza dzieła znane uczniom ze szkoły i wskazywać motywy obecne w kulturze, w której młodzież funkcjonuje na co dzień. Chcę pokazać w ten sposób, że poznawane przez uczniów we własnym zakresie książki, filmy czy nawet gry komputerowe – przy

Dariusz Jałoszyński
KPCEN we Włocławku

Portugalski system kształcenia i doskonalenia zawodowego

Od 4 do 10 października 2017 roku czterdziestoosobowa grupa dyrektorów i nauczycieli uczestniczyła w zorganizowanej przez Kujawsko-Pomorskie Centrum Edukacji Nauczycieli we Włocławku wizycie studyjnej w Portugalii, której tematem było *Zarządzanie oświatą, doradztwo i doskonalenie zawodowe nauczycieli*. Program obejmował szereg spotkań, konsultacji, obserwacje zajęć lekcyjnych.

wynikające z przepisów prawnych obowiązujących w tym kraju.

Dodatkowym walorem edukacyjnym były wystąpienia Marii Mazurkiewicz Kujawsko-Pomorskiego Wicekuratora Oświaty na temat zmian reformujących polską oświatę oraz Domiceli Kopaczewskiej Dyrektora Departamentu Edukacji i Kształcenia Ustawicznego Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu

na temat innowacyjnej edukacji. Grażyna Troszyńska Dyrektor KPCEN we Włocławku podczas seminarium przedstawiła zakres działań oraz ofertę edukacyjną naszej placówki.

Ważnym punktem była wizyta na Uniwersytecie Lizbońskim. Pracownicy naukowcy przedstawili system kształcenia nauczycieli oraz możliwość zdobywania poszczególnych kwalifikacji. Nie zabrakło również polskiego akcentu. Lena Tkaczyk wicedyrektor KPCEN we Włocławku zaprezentowała wykład dotyczący zastosowania nowoczesnych technologii w rozwijaniu kompetencji kluczowych określonych w pod-

stawach programowych kształcenia ogólnego w szkołach, w tym wykorzystanie czujników PASCO w nauczaniu przedmiotów przyrodniczych. Uczestniczący w nim pracownicy uczelni i studenci portugalscy z zainteresowaniem wysłuchali przygotowanej prelekcji, o czym świadczyły zadawane pytania.

Wyjazd był doskonałą okazją do wymiany doświadczeń i poznania systemu edukacyjnego Portugalii oraz jej tradycji i kultury.

Wyjazd do Lizbony dał mi możliwość zapoznania się z systemem zarządzania oświatą w Portugalii, a dzięki prowadzonym w grupie rozmowom, również w Polsce. Z uwagi na moje zainteresowania zawodowe szczególnie istotna była wizyta na Uniwersytecie Lizbońskim i poznanie portugalskiego systemu szkolnictwa wyższego, odmiennego niż w Polsce. Nie mniej interesujące okazały się wizyty w placówkach oświatowych – przedszkolu i szkole podstawowej. Bardzo podobało

Spotkanie w Ambasadzie Rzeczypospolitej Polskiej w Lizbonie

Pierwszym, oficjalnym punktem wizyty był koncert zorganizowany w związku ze Światowym Dniem Nauczyciela obchodzonym 5 października.

W kolejnych dniach uczestnicy wyjazdu odwiedzili portugalskie placówki oświatowe. Wzruszające okazało się spotkanie w Escola Básica Raul Lino Avenida Piemonte: uczniowie przywitali przybyłych machając biało-czerwonymi chusteczkami i dźwiękami „Mazurka Dąbrowskiego”. Kolejnym punktem wizyty było spotkanie w Ambasadzie Rzeczypospolitej Polskiej w Lizbonie. Ambasador RP w Republice Portugalii prof. Jacek Junosza Kisielewski omówił funkcje placówki dyplomatycznej oraz realia życia Polonii.

W trakcie pobytu w Lizbonie miało miejsce spotkanie z przedstawicielami nauczycieli, którzy przybliżyli uczestnikom wyjazdu system awansu zawodowego, siatkę płac oraz prawa i obowiązki nauczycieli

mi się to, że dzieci od najmłodszych lat uczą się i pracują w grupach, a skład grup i aranżacja ustawienia stolików lekcyjnych zmienia się, np. w cyklach tygodniowych. Myślę, że jest to bardzo korzystne, ponieważ dzieci, młodzież w naturalny sposób przyzwyczajają się do zmian w życiu, współpracy z różnymi kolegami, czasem niepełnosprawnymi. Dzięki pomocy nauczycieli nabierają umiejętności planowania i podziału zadań w grupie, co jest bardzo przydatne na studiach, a następnie w pracy zawodowej.

**dr Anna Chlebowska-Śmigiel,
SGGW w Warszawie**

Mnie, tak jak wszystkich uczestników wizyty studyjnej, zdziwił fakt, że w szkołach na poziomie podstawowym nie ma drugoroczności. Zespół nauczycieli z pedagogiem i psychologiem opracowuje plan pracy z uczniem, który ma trudności w nauce. A nawet jeżeli otrzyma on ocenę niedostateczną, to i tak przechodzi do następnej klasy. Ma to na celu zapobieganie stygmatyzacji ucznia w szkole. W następnej klasie takie dziecko otrzymuje dodatkową pomoc.

Kolejną ciekawą inicjatywą jest program wdrażania nowoczesnych metod nauczania z wykorzystaniem specjalnie do tego przygotowanych pracowni. Na ten projekt pozyskano fundusze unijne, a także sponsorów. Na Uniwersytecie w Lizbonie w ramach programu studiów studenci poznają, w jaki sposób wykorzystywać w edukacji nowoczesne narzędzia takie, jak tablica interaktywna, drukarka 3D czy tworzenie filmów w green box. Wyposażenie stanowią także nowoczesne meble i nowy sposób zorganizowania miejsc dla uczniów, m.in. kąciak do odpoczynku i relaksu. Takie nowoczesne pracownie otrzymały 32 szkoły w Portugalii, a w planach jest wyposażenie wszystkich szkół. W ramach tego projektu zaplanowano na Uniwersytecie Lizbońskim szkolenia dla nauczycieli szkół, do których trafią tego typu wyposażenie i sprzęt. Dopiero po zakończeniu kursu dla nauczycieli szkoła otrzymuje klasopracownię.

Ciekawe jest także to, iż nauczyciele zobowiązani są do doskonalenia zawodowego w ciągu roku w konkretnym, narzuconym ogólnie wymiarze godzin. Sposobem doskonalenia się nauczycieli jest także wymiana doświadczeń między nauczycielami.

Podobało mi się, iż zwiedzanie szkół rozpoczynało się w bibliotece szkolnej. Dyrektorzy dumni byli z nowoczesnego wyposażenia biblioteki. Podkreślali wagę kształcenia prawidłowych postaw czytelniczych od najmłodszych lat. Ciekawy był fakt, iż biblioteki szkolne

są dostępne także dla społeczności lokalnej i stanowią centra kulturalno-oświatowe. Są miejscem spotkań dla rodziców, odbywają się tu także spotkania autorskie, konkursy, imprezy okolicznościowe. Biblioteki, które odwiedziliśmy, były kolorowe, meble dostosowane do potrzeb dzieci w różnym wieku, z wyodrębnionym przyjaznym miejscem do czytania. Były zaopatrzone w nowe książki. Posiadały komputery z dostępem do Internetu.

**Ewa Pronobis-Sosnowska - dyrektor
Biblioteki Pedagogicznej w Bydgoszczy**

Spotkanie z dziećmi w Escola Básica Raul Lino Avenida Piemonte

Wyjazd studyjny do Portugalii był dla mnie czasem bardzo cennym. Miałam okazję porównać edukację naszej młodzieży i dzieci z edukacją tychże w Portugalii. Jakie wnioski można wyciągnąć z tego porównania, spróbuję opisać w kilku zdaniach.

Zaczynając od sytuacji społeczno-politycznej, warto zauważyć, że Portugalia należy do biedniejszej części Europy, w której istnieje – wyrugowany już całkowicie w pozostałych państwach europejskich – analfabetyzm. Jest to następstwem bardzo krótkiego obowiązkowego szkolnego (4 lata), który istniał do 1975 roku. Ta sytuacja powoduje mniejsze ambicje na zdobycie wyższego wykształcenia przez młodzież; uczniowie szukają zatrudnienia tuż po ukończeniu szkoły średniej.

Studia wyższe nie są tak popularne jak w Polsce, gdzie niewielki procent uczniów zaczyna pracę tuż po szkole średniej, większość zaś szuka kolejnych szkół, aby zdobyć lub podnieść kwalifikacje w różnych dziedzinach. W Portugalii państwo jednak kładzie duży nacisk na dobre wykształcenie młodzieży. Szkoły są tak wyposażone, by uczeń mógł jak najwięcej skorzystać: klasopracownie fizyczne, chemiczne, techniczne, muzyczne, wyposażenie bibliotek, świetlic, kompleks boisk, mnogość zajęć pozalekcyjnych, aby każdy uczeń znalazł coś dla siebie (w szkole w Cascais, gdzie wizytowaliśmy, były to zajęcia muzyczne, sportowe, radio, szkoła surfowania, przedmiotowe koła zainteresowań, plastyczne, teatralne).

Oprócz wyposażenia szkół państwo kładzie nacisk na dobre wykształcenie kadry. Aby zostać nauczycielem, nie wystarczą studia przedmiotowe z kursem pedagogicznym – jak to zazwyczaj jest w Polsce. Trzeba ukończyć studia nauczycielskie, podczas których aż 40% czasu przeznacza się na metody i sposoby nauczania oraz praktyki.

Podczas naszego wyjazdu wizytowaliśmy w szkołach na każdym etapie edukacji: przedszkole wraz z klasami I – IV, szkoła z klasami V – XII, czyli szkoła podstawowa ze szkołą średnią, oraz wydział nauczycielski na Uniwer-

sytecie Lizbońskim. W każdej z tych szkół było coś, co nas zaniepokoiło, może zaskoczyło, a także coś, co każdy w duchu sobie powiedział: „Dobre. Przenieś to na nasz grunt”. Ale najmocniej zostaną w naszych sercach dzieci z przedszkola i klas początkowych, które czekały na nas ustawione w rzędkach na boisku, by powitać nas powiewającymi białymi i czerwonymi chusteczkami oraz hymnem Polski, Portugalii i hymnem szkoły.

**Aniela Mazurkiewicz – nauczyciel matematyki
Towarzystwa Salezjańskiego im. Św. Jana Bosko
w Aleksandrowie Kujawskim**

Grażyna Szczepańczyk, Ilona Zduńczuk
KPCEN w Bydgoszczy

Program edukacyjny *Wspomaganie rozwoju zawodowego nauczyciela*

Wizyta studyjna w Hiszpanii

W dniach od 29 września do 8 października 2017 roku, dwudziestoosobowa grupa nauczycieli, dyrektorów szkół i przedszkoli, pracowników naukowych oraz samorządowców z województwa kujawsko-pomorskiego gościła z wizytą studyjną w Hiszpanii. Zgodnie z opracowanym przez Kujawsko-Pomorskie Centrum Edukacji Nauczycieli w Bydgoszczy programem uczestnicy szkolenia odwiedzili hiszpańskie placówki edukacyjne, uczestniczyli w zajęciach lekcyjnych, prowadzili długie, konstruktywne rozmowy z dyrektorami, nauczycielami, pracownikami uczelni oraz władzami miasta.

Uczestnicy promowali Bydgoszcz i województwo kujawsko-pomorskie. Obdarowali gospodarzy materiałami informacyjno-promocyjnymi w języku angielskim i hiszpańskim, albumami i słodyczami regionalnymi.

Wyjazd studyjny do Hiszpanii odbył się we współpracy z Biurem Turystycznym TRAMP.

Tematyka programu edukacyjnego była związana z poznaniem systemu szkolnictwa w Hiszpanii, rozwojem zawodowym nauczycieli oraz wymianą doświadczeń nauczycieli hiszpańskich i polskich. Program obejmował zagadnienia z zakresu: funkcjonowania przedszkoli, szkół i placówek oświatowych w Hiszpanii, zarządzania szkołami i placówkami oświatowymi, kształcenia

i doskonalenia zawodowego nauczycieli oraz efektywności nauczania w placówkach edukacyjnych.

Mimo trudnej sytuacji politycznej (referendum niepodległościowe, strajk generalny) odbyły się wizyty w placówkach oświatowych, spotkania z dyrektorami i nauczycielami szkół: Escol Joaquim Ruyra w Blanes, Col'legi Santa Maria w Blanes-Manyanet.

W Serveis Territorials d'Ensenyament w Gironie miało miejsce spotkanie z Sekretarzem Zarządzania Terytoriami Edukacyjnymi w Gironie oraz przedstawicielami lokalnego samorządu zajmującego się sprawami oświatowymi.

Na uczelni Universitat Pompeu Fabra w Barcelonie, uczestnicy doskonalenia wzięli udział w wykładzie na temat innowacji w nauczaniu oraz programu rozwoju zawodowego nauczycieli akademickich, a także wymiany doświadczeń z osobami odpowiedzialnymi za Jednostkę Wsparcia Jakości i Innowacji w Nauczaniu (USQUID) na UPE. Dodatkowym elementem było spotkanie w miejscu tworzenia, produkcji i postprodukcji materiału Multimedia i kursów MOOC dla nauczycieli.

Uczestnicy z wielką satysfakcją dzielili się swoimi doświadczeniami w zakresie metod pracy z uczniami, mogli pochwalić się niegorszym wyposażeniem

naszych szkół (tablice interaktywne, pracownie komputerowe - programowanie i robotyka, biblioteki szkolne).

Lekcja języka angielskiego

Każdy z uczestników wrócił do kraju nie tylko z bagażem nowych doświadczeń zawodowych, ale również ze wspomnieniami turystycznymi. Każdy zauważał coś innego, dla każdego coś innego było ważne, godne uwagi i zapamiętania. Świadczą o tym poniższe refleksje.

Zachwylił/o mnie...

- widok z okien sal lekcyjnych Escuela Joaquim Ruyra w Blanes – morze, palmy, plaża, nadmorskie skały
- miejsce w szkole na korytarzu z siedziskami ustawionymi jak w małym amfiteatrze, w taki sposób, by siedzący tam uczniowie dobrze się widzieli i mogli np. dokonywać prezentacji jak na małej scenie
- prowadzenie zajęć terenowych w pięknych przyrodniczo miejscach – rozległy i przebogaty w roślinność park botaniczny, nadmorska plaża
- zaangażowanie, oddanie pracy niektórym nauczycieli (tacy sami są, oczywiście, w Polsce), przykładem jest mama gromadki dzieci, która pracuje w szkole podstawowej i jednocześnie prowadzi własny, prywatny, ciesząc się dużym uznaniem, żłobek
- stosowanie w życiu zawodowym zasad SLOW – zwolnienie zawrotnego tempa pracy
- „centrum wsparcia” dla nauczycieli akademickich na uniwersytecie, m.in. studio, gdzie mogą nagrywać filmy na zajęcia, jak i sam system oferujący możliwość doskonalenia się
- fakt, że pracownicy wyższych uczelni muszą systematycznie doksztalać się w metodyce prowadzenia zajęć dla studentów
- serdeczność w przyjmowaniu gości.

Zdziwił/o mnie...

- system uzyskiwania kwalifikacji przez nauczycieli w Hiszpanii. Nauczyciel jest funkcjonariuszem państwowym, ale egzamin nadający takie uprawnienia odbywa się rzadko - ostatni był w 2011 roku. Niektórzy nauczyciele nigdy nie zdobywają państwowych uprawnień, pozostają „interinos”
- widok trzyletnich dzieci w szkole - w mundurkach i w obuwii przez cały czas pobytu w placówce
- że w żłobku, przedszkolu i młodszych klasach dzieci siedzą podczas zabawy na podłodze wyłożonej linoleum, a nie tak w naszych placówkach - na wykładzinie dywanowej
- przeszklone miejsce na toalety dla małych dzieci usytuowane w sali do nauki i zabaw
- że lekcje prowadzone są

w języku katalońskim, a języka hiszpańskiego (kastyljskiego) uczniowie uczą się tak, jak języków obcych – w mniejszym wymiarze godzin

- bardzo dużo kobiet jeżdżących na skuterach do pracy
- że przygotowując zdolnych uczniów do konkursów i olimpiad nie organizuje się dla nich dodatkowych zajęć, tylko pracuje się z nimi na lekcjach
- że młodzi ludzie nie chcą się kształcić, często kończą swoją edukację w wieku 16 lat (do takiego wieku jest ona obowiązkowa), nie mają pracy i mieszkają z rodzicami. Częstym widokiem były starsze osoby pracujące w hotelach czy restauracjach.

Podobał/y mi się...

- relacje między nauczycielami w szkołach i na uniwersytecie – wydawały się być profesjonalne, a zarazem nieformalne, ciepłe, sprzyjające miłej współpracy. Wrażenie to potwierdziła nauczycielka oprowadzająca nas po szkole Escuela Joaquim Ruyra w Blanes – przyznała, że w szkole panuje rodzinna atmosfera.
- budynki szkoły Col·legi Santa Maria - Manyanet Blanes – przestronne, oszklone sale
- zajęcia prowadzone na korytarzach, m.in. w specjalnie przygotowanych zakątkach – mini-audytoriach, gdzie uczniowie ćwiczyli swoje umiejętności prezentacji
- korytarze ciekawie udekorowane pracami dzieci – wiele z tych dekoracji wskazywało na promowane wartości: równości, tolerancji – „jesteśmy różni, jesteśmy tacy sami”
- ekspozycje na korytarzach, m.in. mapy pojęciowe realizowanych projektów edukacyjnych – graficzne przedstawienie zagadnień projektu było dla nas bardzo czytelne i zrozumiałe

- przeszklone sale pozwalające z korytarza obserwować zajęcia
- mniejszy niż w Polsce dystans między uczniami a nauczycielami - uczniowie mówią do nauczycieli po imieniu
- atmosfera ogólnej życzliwości Hiszpanów względem siebie i turystów
- planowanie pracy w szkole, ocenianie, wykorzystywanie elementów metodyki M. Montessori
- cały program turystyczno-kulturalny – nadmorskie widoki, palmy, architektura, kuchnia – smaki (owoce morza, „zwykłe” owoce, sangria, tinto de verano, crema catalana), kosmopolityczna Barcelona, romantyczna Girona, muzeum Salvadora Dali w Figueras zaskakujące na każdym kroku.

Na grunt swojej pracy przeniosę...

- podzielię się z nauczycielami doświadczeniami i obserwacjami związanymi z przygotowaniem do pracy w systemie „flipped classroom” – odwróconej klasy
- wykładowcy Universitat Pompeu Fabra de Barcelona otrzymują aktywne, profesjonalne wsparcie przy produkcji filmów szkoleniowych do wykorzystania w pracy ze studentami oraz podczas masowych otwartych kursów online MOOC, które uniwersytet oferuje (sprawdź, jaka jest tematyka tych kursów, może się na jakiś zapiszę).
- doświadczenia dotyczące urządzania przestrzeni edukacyjnej
- elementy związane z planem daltońskim, planowanie pracy przez dzieci w ciągu tygodnia, klasowe listy obecności, tworzenie par do współpracy w danym tygodniu
- sposoby zarządzania i promocji placówki.

Najcenniejsze dla mnie...

- spotkania z nauczycielami, możliwość rozmowy, zadawania pytań: dotyczy to omawianych treści oraz używania języków obcych
- spotkanie w urzędzie miasta w Gironie (interesujące miejsce po byłym szpitalu, zabytkowa apteka), gdzie uzyskaliśmy wyczerpujące odpowiedzi na wiele pytań związanych z edukacją w Katalonii
- doświadczenia językowe – wykorzystanie języka angielskiego, hiszpańskiego
- doświadczenie naturalnej dla Katalonii dwujęzyczności - byliśmy w Hiszpanii, ale napisy wokół nas były w języku katalońskim. Katalończycy znają

- hiszpański- kastylijski, ale używali go dla nas (rozmawiałam ze starszym panem w sklepie, który powiedział, że mówi po hiszpańsku tylko po to, żebyśmy się dogadali, wolałby mówić po katalońsku).
- zobaczenie różnorodnych placówek od żłobka do szkoły wyższej
- spostrzeżenie, że system nauczania w Polsce nie jest wcale gorszy od systemów nauczania w innych krajach, a pod pewnymi względami nawet lepszy
- oprócz wizyt w szkołach poznawanie kultury Katalonii, podziwianie przyrody i krajobrazów
- doświadczenie lata - jesienią
- nawiązane kontakty, relacje między ludźmi, chęć współpracy i wymiany doświadczeń.

Spotkanie z sekretarzem Zarządzania Terytoriami Edukacyjnymi w Gironie

Nie wiedziałem/am o tym że...

- do żłobka, zwanym w Hiszpanii przedszkolem, uczęszcza tak wiele dzieci
- uczniowie mają 2 godziny przerwy na lunch, mogą go jeść w stołówce szkolnej lub pójść do domu
- do 6 klasy włącznie uczy jeden nauczyciel z wyjątkiem muzyki, języków obcych i informatyki
- w Hiszpanii nie ma procedury awansu nauczycieli, natomiast co 6 lat mają oni możliwość otrzymania podwyżki pensji, m.in. za pełnienie różnych funkcji, np. koordynowanie projektami, ukończone formy doskonalenia
- system doskonalenia nauczycieli w Hiszpanii nie jest zbyt rygorystyczny; nauczyciele są zachęcani do uczestniczenia w szkoleniach, pełnienia funkcji, np. kierowniczych lub opiekunów praktykantów, co procentuje podczas oceny ich pracy
- w Barcelonie jest świetny, młodziutki (równolatek jego studentów – powstał w 1990) uniwersytet o wielkich osiągnięciach naukowo-dydaktycznych, plasuje się na pierwszym miejscu w Hiszpanii pod względem liczby publikacji naukowych

- Katalończycy bardzo lubią i szanują Polaków, bo są dla nich symbolem walki o wolność
- obowiązuje jako pierwszy język kataloński, ponadto język hiszpański (język kastyljski) i angielski
- że w Hiszpanii urlop macierzyński trwa tylko 3 miesiące, a małe dzieci oddawane są do żłobków jako 3 miesięczne niemowlęta, tylko nieliczni rodzice decydują się opiekować dziećmi dłużej w domu.

Na długo zapamiętam...

- całą wizytę, jej aspekty zawodowe i turystyczno-kulturalne
- reakcję nauczycieli na naszą wizytę w klasach podczas zajęć z dziećmi – podchodzili z uczniami do mapy lub globusa i wskazywali, gdzie leży Polska
- przyjazną atmosferę spotkań
- wspomnienia o Polsce jednej z nauczycielek, która kilka lat temu była z wycieczką w Krakowie i Warszawie, a nam zaśpiewała „Mury” Jacka Kaczmarskiego
- życzliwość nauczycieli w stosunku do uczniów i duży wysiłek podejmowany przez nich, aby pomóc uczniom, którzy mają problemy w nauce
- siedzibę Universitat Pompeu Fabra de Barcelona – niepowtarzalne miejsce, z niepowtarzalnym klimatem
- piękny, nowoczesny campus uniwersytecki
- duże przestrzenne pomieszczenia na uczelni i miejsca na relaks i odpoczynek w budynkach byłej fabryki
- piękne krajobrazy, uśmiechnięte twarze gospodarzy, klimat i urok kulinarny Hiszpanii
- widok protestujących Katalończyków walczących o swoją niezależność.

Opowiem innym o...

- pracy zespołowej, o uczniach siedzących w ławkach zespołowo, a nie parami, frontalnie zwróconymi do tablicy
- przyswajaniu liter od 3 roku życia
- nauce czytania od najmłodszych lat – „czytanie” i reagowanie na symbole
- nauczycielkach młodszych dzieci ubranych w fartuszki
- wczesnym rozpoczynaniu przez dzieci nauki języka angielskiego – od 3 roku życia
- nauczaniu w języku angielskim już od 8 roku życia niektórych przedmiotów, np. sztuki;
- prowadzeniu informatyki wyłącznie po angielsku (w Col-legi Santa Maria - Manyanet Blanes)
- nauczaniu jednego z przedmiotów na uczelni wyższej i przeprowadzaniu egzaminu na bazie logicznych i strategicznych gier planszowych
- wizycie w urzędzie w Gironie, gdzie dowiedzieliśmy się, jakie są cele działań odpowiednika naszego wydziału edukacji
- problemach edukacyjnych, z jakimi boryka się

Hiszpania: przeciwdziałania wczesnemu porzucaniu przez młodzież szkoły, umożliwianie uczniom powrotu do edukacji w każdym momencie ich życia

- edukacji dorosłych – m.in. organizowane są darmowe lub w przystępnej cenie kursy języka angielskiego
- nastrojach narodowościowych w Katalonii, budynkach „ubranych” we flagi katalońskie i transparenty popierające autonomię katalońską „Si”.
- prestiżu, ze względu na stałą posadę, zawodu nauczyciela
- zarobkach nauczycieli, które nie są wysokie.
- tym, co podobne w systemie kształcenia i doskonalenia nauczycieli, a co nas różni; metodach pracy na różnych etapach edukacyjnych, programowaniu, wykorzystaniu urządzeń medialnych w pracy
- tym, że można zostawić auto na światłach awaryjnych na środku ronda i pójść po dziecko do szkoły i nikogo to nie dziwi.

Rozśmieszyło mnie...

- „wiedza” dzieci o Polsce – większość z nich wiedziała, że Robert Lewandowski jest Polakiem
- (a może zasmucił...) widok kobiety z dzieckiem w wózku – i matka, i dziecko ze smartfonem w ręce
- każda chwila była powodem do uśmiechu – mili ludzie (poznani tam oraz współtowarzysze wyprawy), piękne miejsca, cenne doświadczenia, słoneczna pogoda.

Rozmawiając z niektórymi nauczycielami, bez względu na kraj, w którym pracują, można odnieść wrażenie, że wykonują pracę, która, zużywając energię, tworzy jej nowe, nieograniczone zasoby.

Wyjazd był interesujący i bardzo inspirujący. Na podkreślenie zasługuje fakt, iż uczestnicy programu wyjazdowego poznali kulturę Hiszpanii oraz mieli możliwość doskonalenia umiejętności języka angielskiego i hiszpańskiego poprzez zastosowanie ich w kontekście edukacyjnym.

Wiele spostrzeżeń, zdobytej wiedzy zostanie wykorzystane przez uczestników programu edukacyjnego we własnej praktyce zawodowej.

Ponadto nawiązane kontakty z przedstawicielami środowiska edukacyjnego Hiszpanii zaowocowały nie tylko wymianą doświadczeń i materiałów edukacyjnych, ale przerodziły się w systematyczną współpracę. Zaproszeni nauczyciele i dyrekcja jednej z odwiedzanych szkół planują wiosną 2018 roku przyjazd do Bydgoszczy.

Opracowano na podstawie wypowiedzi uczestników programu: J. Adamska, M. Chylebrant-Karolak, M. Cyganek, K. Karpińska, K. Karska-Rasmus, G. Szczepańczyk, J. Szczepańczyk, I. Zduńczuk

Anna Wiligalska

Biblioteka Pedagogiczna im. gen. bryg. prof. Elżbiety Zawackiej w Toruniu

Motywacja

zestawienie bibliograficzne w wyborze

KSIĄŻKI

1. Błyskawiczne wywieranie wpływu : jak motywować siebie i innych do natychmiastowego działania / Michael V. Pantalon ; przekł. Agata Błaż. - Gdańsk : Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, 2011.
2. Drive : kompletnie nowe spojrzenie na motywację / Daniel H. Pink ; [przekł. Anna Wojtaszczyk]. - Wyd. 2. - Warszawa : Wydawnictwo Studio Emka, cop. 2012.
3. Jak motywować do zmiany zachowania? : trening motywacyjny dla studentów i profesjonalistów / pod red. Ewy Wilczek-Rużyczki, Katarzyny Czabanowskiej ; [aut. Massimo Bisconcin et al.]. - Kraków : Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2010.
4. Mądrzej, szybciej, lepiej : sekret efektywności / Charles Duhigg ; tł. Bernadeta Minakowska-Koca. - Warszawa : Wydawnictwo Naukowe PWN, 2016.
5. Motywacja : metoda sześciu kroków / Michael Pantalon ; przekład Agata Błaż. - Wydanie 2. - Sopot : Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, 2017.
6. Motywacja i osobowość / Abraham Maslow ; [przetł. Józef Radzicki]. - Wyd. 2. - Warszawa : Wydawnictwo Naukowe PWN, 2006.
7. Motywacje i emocje : w ujęciu ewolucyjnym, fizjologicznym, rozwojowym i społecznym / Denys A. deCatanaro ; tł. Aleksander Wojciechowski. - Poznań : Wydaw. Zysk i S-ka, cop. 2003.
9. Psychologia : kluczowe koncepcje. 2, Motywacja i uczenie się / Philip G. Zimbardo, Robert L. Johnson, Vivian McCann ; red. nauk. Maria Materska ; tł. Małgorzata Guzowska-Dąbrowska, Józef Radzicki, Ewa Czarniawska. - Warszawa : Wydawnictwo Naukowe PWN, 2010.
10. Współczesne systemy motywacyjne : teoria i praktyka / Jacek Woźniak. - Warszawa : Wydawnictwo Naukowe PWN, 2012.
11. Zmotywowany nauczyciel w świetle orientacji humanistycznej / Agata Borowska. - Kraków : LIBRON-Filip Lohner, cop. 2015.
12. Dodaj mi skrzydeł! : jak rozwijać u dzieci motywację wewnętrzną? / Joanna Steinke-Kalembka. - Warszawa : Samo Sedno Edgard, 2017.
13. Duch klasy : jak motywować uczniów do nauki? / Merrill Harmin ; przekł. [z ang.] Agata Tomaszewska. - Warszawa : Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2004.
14. Edukacja, która zmienia życie : 12 narzędzi umysłu, które rozpalają miłość do nauki / Marilee Adams ; [przekład Jan Muranty]. - Warszawa : Oficyna Wydawnicza „Logos”, cop. 2016.
15. Gdy dziecko zdaje egzamin : scenariusze warsztatów psychologicznych dla rodziców / Ewa Sokołowska. - Warszawa : Fraszka Edukacyjna, 2008.
16. Jak uczyć się efektywnie : metody i motywacja : praktyczny poradnik / Edwin A. Locke ; przekł. [z ang.] Romuald Kirwiel ; współpraca Anne H. Locke. - Poznań : RK, 2004.
17. Kompetencje trenerskie w pracy nauczyciela : jak zmotywować ucznia do nauki / Lilianna Kupaj, Wiesława Krysa. - Warszawa : Wolters Kluwer, 2015.
18. Motywacja do nauki / Martin V. Covington, Karen Manheim Teel ; przekł. Sylwia Pikiel. - Gdańsk : Gdańskie Wydaw. Psychologiczne, 2004.
19. Motywacja do uczenia się uczniów w młodszym wieku szkolnym / Małgorzata Głoskowska-Sołdatow. - Warszawa : Wydawnictwo Akademickie Żak ; Białystok : Wydział Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu, cop. 2016.
20. Motywacja tajemnicą sukcesu ucznia i nauczyciela [Dokument elektroniczny] : rozważania naukowo-praktyczne / Tomasz Szwed ; Stowarzyszenie Nauczycieli Matematyki. - Toruń : Stowarzyszenie Nauczycieli Matematyki, 2015.
21. Motywowanie uczniów do nauki / Jere Brophy ; tł. [z ang.] Krzysztof Kruszewski. - Wyd. 2, 2 dodr. - Warszawa : Wydawnictwo Naukowe PWN, 2010.
22. Motywowanie uczniów w praktyce / Grażyna Uhman. - Warszawa : Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 2005.
23. Sposoby aktywizowania uczniów w szkole XXI wieku : pytania, refleksje, dobre rady : poradnik dla nauczycieli / Julian Piotr Sawiński. - Warszawa : Difin, 2014.
24. Zdrowe kierowanie klasą : motywacja, komunikacja, dyscyplina / Raymond M. Nakamura ; z wpraw. Andrzeja Janowskiego ; tł. Zofia Janowska. - Warszawa : Wolters Kluwer Polska, 2011.

ARTYKUŁY Z CZASOPISM (motywowanie nauczycieli)

1. Ankieta dla nauczycieli - system motywacyjny w szkole.// Doradca Dyrektora Szkoły. - 2014, nr 47, s. 29-30
2. Dyrektor - „motywator” / Agnieszka Czeglik.// Bliżej Przedszkola : wychowanie i edukacja. - 2013, nr 1, s. 64-[67]
3. eTwinning narzędziem motywowania nauczyciela / Aneta Szadzińska.// Meritum : kwartalnik Mazowieckiego Samorządowego Centrum Doskonalenia Nauczycieli. - 2015, nr 3, s. 110-114
4. Motywacja : ćwiczenia / Małgorzata Łuba.// Doradca Nauczyciela Przedszkola. - 2014, nr 27, s. 31-35
5. Motywacja : primum non nocere / Ewa Weber.// Meritum : kwartalnik Mazowieckiego Samorządowego Centrum Doskonalenia Nauczycieli. - 2015, nr 3, s. 33-36
6. Motywacja do pracy uwarunkowaniem sukcesu zawodowego nauczyciela / Joanna Madalińska-Michalak.// Meritum : kwartalnik Mazowieckiego Samorządowego Centrum Doskonalenia Nauczycieli. - 2015, nr 3, s. 2-14

Kujawsko-Pomorskie Centrum Edukacji Nauczycieli w Toruniu
zaprasza szkoły
do udziału w warsztatach realizowanych w roku szkolnym 2017/2018,
przygotowujących pracowników oświaty, nauczycieli i uczniów do roli

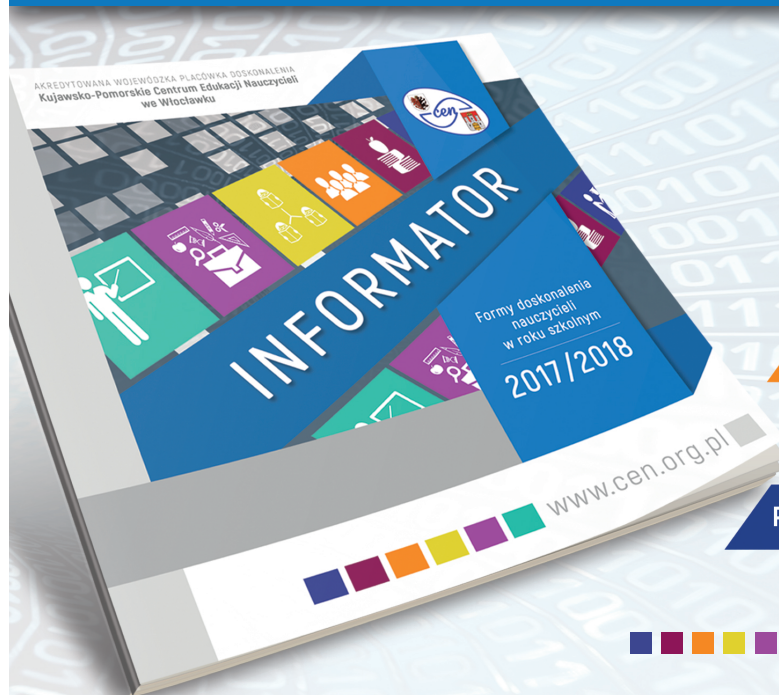
Mediatorów Rówieśniczych

zgodnie ze standardami prowadzenia mediacji i postępowania mediatora,
uchwalonymi przez Społeczną Radę do spraw Alternatywnych Metod
Rozwiązywania Konfliktów i Sporów przy Ministrze Sprawiedliwości 26 czerwca 2006 r.

Informacji o programie „Mediacje Rówieśnicze”
udziela Wiesława Kuban, Edukator Mediatorów Rówieśniczych,
kontakt e-mailowy: Wieslawa.Kuban@kpcen-torun.edu.pl, nr tel. 881 93 44 85.

Kujawsko-Pomorskie Centrum Edukacji Nauczycieli
we Włocławku
Akredytowana Wojewódzka Placówka Doskonalenia

Kursy kwalifikacyjne

Kursy / Warsztaty / Seminaria

Sieci współpracy i samokształcenia

Wewnątrzszkolne Doskonalenie Nauczycieli

Otwarte zajęcia edukacyjne

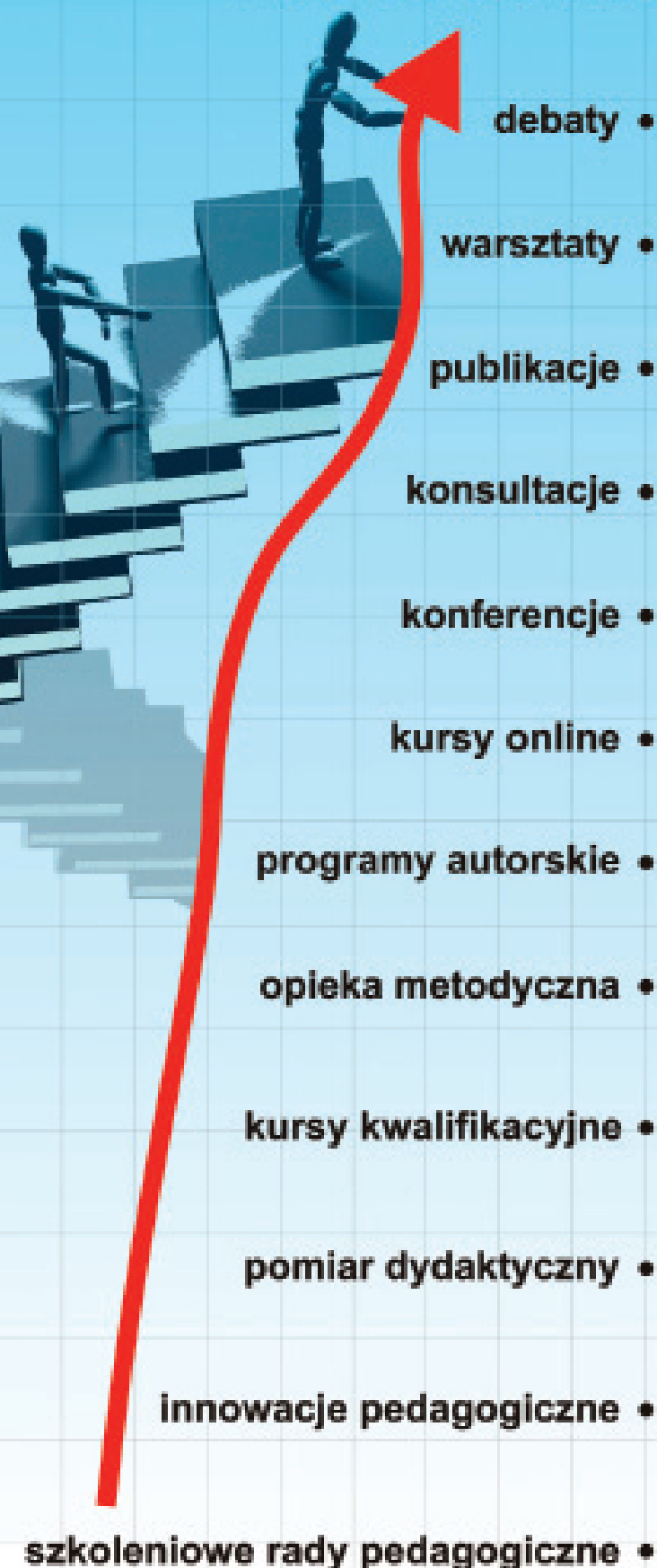
Partnerski model wspomagania szkół i placówek

www.kpcen.org.pl

ul. Nowomiejska 15A, 87-800 Włocławek
tel. 54 231 33 42, e-mail: kpcen@cen.info.pl

DOSKONALENIE ZAWODOWE NAUCZYCIELI W PUBLICZNYCH PLACÓWKACH WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO

**ZAPRASZAMY
DO WSPÓŁPRACY**

KUJAWSKO-POMORSKIE
CENTRUM EDUKACJI NAUCZYCIELI
W BYDGOSZCZY

*Kujawsko-Pomorskie Centrum Edukacji Nauczycieli
w Bydgoszczy jest publiczną, wojewódzką, akredytowaną
placówką doskonalenia nauczycieli prowadzoną przez
Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego*

tel. 52 349-31-50, 52 349-31-03, tel. kom. 607-886-112
ul. Jagiellońska 9, 85-067 Bydgoszcz
info@cen.bydgoszcz.pl, www.cen.bydgoszcz.pl

Kujawsko - Pomorskie Centrum Edukacji Nauczycieli
w Toruniu

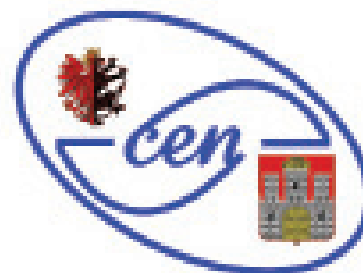
PLACÓWKĄ AKREDYTOWANĄ

**KPCEN
TORUŃ**

tel. 56 62 277 47;
881 93 10 25, fax. 56 62-23-181
ul. Henryka Sienkiewicza 36, 87-100 Toruń

www.kpcen-torun.edu.pl

Akredytowana Wojewódzka Placówka Doskonalenia
Kujawsko-Pomorskie Centrum Edukacji Nauczycieli
we Wrocławiu

www.cen.org.pl

ul. Nowowiejska 154, 87-080 Wrocławsk
tel. 54 231 33 42, e-mail: kpcen@cen.info.pl